

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova »Hrvatska riječ«,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Vesna Prčić (predsjednica)
Slaven Bačić, Dušica Dulić,
Ivan Gregurić, vlč. Josip Pekanović
Dražen Prčić, Zvonko Sarić,
Josip Stantić, Tomislav Žigmanov

V. D. DIREKTORICA

I ODGOVORNA UREDNICA:

Jasminka Dulić

POMOĆNIK I ZAMJENIK

ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

REDAKCIJA:

Ivan Andrašić (Podunavlje)
Davor Bašić Palković (kultura)
Dušica Dulić (politika)
Zvonimir Perušić
Dražen Prčić (sport i zabava)
Nada Sudarević (fotografije)
Željka Vukov (društvo)
Mirko Kopunović (dopisništva i korektura)
Julijana Kujundžić
Jelena Ademi (tehnički prijelom)

TEHNIČKI UREDNIK:

Thomas Šujić

ADMINISTRACIJA:

Zdenka Sudarević
Ljubica Vujković-Lamić

LEKTORICA: Katarina Vasiljčuk

TELEFON: ++381 24/55-33-55
++381 24/55-15-78

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: hrvatskarijec@tippnet.rs

WEB: www.hrvatskarijec.co.yu

TISAK: »Rotografika« doo Subotica

List je registriran kod Tajništva za
informiranje Skupštine AP Vojvodine
pod rednim brojem 73.CIP - Katalogizacija u publikaciji
Biblioteka Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

Krugovi

Dok u Beogradu traju dogovori i pregovori oko sastavljanja Vlade i vlasti u glavnom gradu, u Vojvodini se priprema drugi krug izbora za zastupnike u pokrajinskoj Skupštini. Izbori na kojima se bira 60 zastupnika po većinskom izbornom sustavu bit će održani u nedjelju pa kako je opet izborna šutnja nećemo spominjati njihova imena ni stranačke pripadnosti samo toliko možemo podsjetiti građane da je na njima izabrati jedno od dvaju imena na listi, odnosno jednu od dvije političke opcije. Naime, premda se, za razliku od proporcionalnog modela umjesto stranaka ovaj put bira između dvaju kandidata, dvaju imena i prezimena, svi oni su već, osim svoje stranke, dobili i potporu jednog od dvaju aktualna i jasno prepoznatljiva politička bloka u Srbiji. U sljedećim tjednima i mjesecima tako slijedi konstituiranje skupština i izvršne vlasti na svim razinama od lokalna, preko pokrajine do republike. Karte su manje-više podijeljene samo još da se vidi tko će s kim i koje ciljeve pokušati ostvariti. No, to su sasvim uobičajeni procesi za svaku demokratsku zemlju u kojoj se izborni ciklusi ponavljaju periodično i život ne staje dok se ne konstituiraju skupštine i ne sastavi vlada.

Pred hrvatskom je zajednicom mnogo posla osobito pred onima koji su se prihvatili zadaće izgradnje manjinskih institucija u četiri oblasti – obrazovanja, informiranja, kulture i službene uporabe jezika. Hrvati bi osim ostvarivanja prava na obrazovanje na materinjem jeziku kroz obrazovni sustav i informiranje na materinjem jeziku kroz tiskane i elektroničke medije uskoro trebali imati ustrojenu još jednu profesionalnu instituciju. To je Zavod za kulturu vojvodanskih Hrvata koji bi trebao skrbiti za očuvanje i razvitak kulture Hrvata na ovim prostorima. Ovoga tjedna predviđeno je razmatranje i usvajanje Statuta od strane Upravnog odbora Zavoda a zatim suglasnost trebaju dati dva osnivača Hrvatsko nacionalno vijeće i Izvršno vijeće AP Vojvodine. Pokrajinska tijela kao i predstavnici Hrvata u tim tijelima su već pokazali da nema zapreka za formiranje ove ustanove, na vijećnicima »krovnog tijela« je da učine još jedan korak u zaokruživanju procesa osnutka Zavoda kako bi se on i registrirao.

J. D.

U nedjelju II. krug izbora za zastupnike Skupštine Vojvodine

Dujo Runje, predsjednik Upravnog odbora Zavoda za kulturu vojvodanskih Hrvata

Zavod bi trebao biti formiran u najkraćem roku 4,5

Međunarodni okrugli stol u Osijeku pod nazivom »Ugledni Šokci i Bunjevci«

Životi i djela predaka 8,9

U organizaciji zemunskih Hrvata

Predstavljen zbornik »Ilija Okruglić, znameniti Zemunci i Srijemci« 31

Demonstracija novog sporta

Nogotenis stigao u Suboticu 40,41

UKRATKO

Hrvati u BiH moraju imati svoj TV kanal

Zakon o RTV Federacije BiH još jednom će se naći pred Ustavnim sudom jer ga hrvatski zastupnici osporavaju, tražeći pravo na TV kanal na hrvatskom jeziku. Vijeće Ustavnog suda Federacije za zaštitu vitalnog nacionalnog interesa nedavno je odlučilo da je dopustiv zahtjev Hrvatskog kluba zastupnika u Domu naroda federalnog parlamenta za uspostavljanje radio-televizijskog kanala na hrvatskom jeziku. Konačna odluka o zahtjevu Hrvatskog kluba zastupnika bit će donesena u idućim danima. Naime, Hrvatski klub zastupnika u Domu naroda uputio je Ustavnom sudu zahtjev za zaštitu vitalnog nacionalnog interesa glede Zakona o RTV Federacije BiH, koji je donesen u srpnju 2007. Taj zakon je u parlamentu usvojen preglasavanjem hrvatskih zastupnika. Hrvatski zastupnici traže da se donese Zakon o RTV Federacije, kojim bi se reguliralo postojanje dva kanala – od kojih bi jedan bio na hrvatskom jeziku. Čelnici hrvatskih stranaka u BiH jedinstveni su u stavu da Hrvati kao konstitutivni narod trebaju imati TV kanal u BiH na svom jeziku. Smatraju da hrvatski narod, kako bi ostvario svoje nacionalno pravo zajamčeno međunarodnim konvencijama na slobodno informiranje na vlastitom jeziku, mora imati TV kanal s direkcijom i glavnim uredništvom u Mostaru.

A. Beus

Izvorni govori ugroženi

Izvorni govori hrvatskog jezika na svim su jezičnim razinama ugroženi zbog globalizacije, utjecaja standardnog jezika na dijalekte, zbog utjecaja sredstava javnog komuniciranja, rata, izbjeglištva i raseljavanja – izjavila je predstojnica Katedre za dijalektologiju i povijest hrvatskoga jezika Filozofskoga fakulteta u Zagrebu Mira Menac-Mihalić, nakon prošlotjednoga međunarodnoga znanstvenog skupa o hrvatskim dijalektima. Menac-Mihalić smatra kako je zbog toga izuzetno važno što prije i što više istraživati i zapisivati na terenu te je potrebno djelovati da bi se izvorni govori, kao dio opće i nacionalne kulture, sačuvali.

Jedanaesti skup o hrvatskim dijalektima, održan od 11. do 17. svibnja, bio je posvećen dvjema temama – Mate Hraste kao dijalektolog (o njegovoj 110. godišnjici rođenja) i Hrvatski dijalekti u migracijama.

Dujo Runje, predsjednik Upravnog odbora Zavoda za kulturu vojvodanskih Hrvata

Zavod bi trebao biti formiran u najkraćem roku

Za nadati se je da će Zavod biti formiran u najkraćem roku. Ti rokovi ovise prije svega o Izvršnom vijeću AP Vojvodine i o Nacionalnom vijeću hrvatske nacionalne manjine

Na konstitutivnoj sjednici zakazanoj za srijedu 21. svibnja, Upravni odbor Zavoda za kulturu vojvodanskih Hrvata, trebao je razmatrati prijedlog te, kako je najavljeno, donijeti i Statut Zavoda. U razgovoru za naš list, predsjednik Upravnog odbora Dujo Runje objašnjava kako je Statut u najvećoj mjeri identičan statutima zavoda za kulturu ostalih nacionalnih manjina u Vojvodini te Zavoda za kulturu Vojvodine.

»U sadržajnom smislu, on je izravno u svezi s Odlukom o osnutku Zavoda za kulturu vojvodanskih Hrvata, koju su donijeli Skupština AP Vojvodine i Nacionalno vijeće hrvatske nacionalne manjine, kao što je to slučaj i s odlukama o osnutku zavoda za kulturu drugih nacionalnih

jelazne odredbe. Dakle, ništa novo u odnosu na uobičajenu praksu«, kaže Dujo Runje.

Prema sadržaju Statuta, koje će biti djelatnosti Zavoda?

Na prvom mjestu su kultura, znanost i jezik hrvatske nacionalne manjine u AP Vojvodini. Slijedi multikulturalnost i interkulturalnost na području Vojvodine, zatim suradnja s ustanovama i udrugama u područjima kulture, znanosti i umjetnosti u Republici Srbiji i uspostavljanje veza i suradnje ustanova kulture, udruga i pojedinaca u AP Vojvodini s međunarodnim ustanovama i organizacijama (Vijećem Europe, Europskom Unijom, UNESCO-om i dr.). Sljedeće područje tiče se promidžbe jednakosti između državnih, privatnih i građanskih inicijativa u oblasti kulture, znanosti i umjetnosti, te normativne djelatnosti u oblasti kulture, znanosti i umjetnosti i usklađivanje s europskim standardima. Statutom je također predviđeno da se Zavod za kulturu vojvodanskih Hrvata bavi i pitanjem tržišne orijentacije u kulturi radi poboljšanja uvjeta za rad i djelatnost kulturnih subjekata, zatim amaterizmom hrvatske nacionalne zajednice u AP Vojvodini, umjetničkim stvaralaštvom mladih talenata, stručnim usavršavanjem i obrazovanjem, organiziranjem seminara, radionica i kampova, razvijanjem turizma u kulturi. I na koncu, prema Statutu, Zavod će se baviti i informacijsko-dokumentacijskim djelatnostima u oblasti kulture, znanosti i umjetnosti. Osim toga, djelatnost Zavoda bi će i izrada razvojnih projekata u oblastima znanosti, kulture i umjetnosti vojvodanskih Hrvata. Koji su to konkretni projekti odlučivat će se na temelju programskih i planskih razvojnih odluka i zaključaka koji će se donositi uz sudjelovanje relevantnih ustanova, udruga i pojedinaca.

Zavod stječe svojstvo pravne osobe upisom u sudski registar. Kada će to biti učinjeno?

Odluka o osnutku Zavoda je tek prva u nizu pretpostavki koje su se trebale ostvariti u složenom procesu osnutka. Naime, da bi Zavod mogao biti registriran kod Trgovačkog suda u Subotici, na Statut, što ga donosi Upravni odbor Zavoda, suglasnost trebaju dati dva osnivača: i Izvršno vijeće AP Vojvodine i Nacionalno vijeće hrvatske nacionalne manjine. Ista procedura je predviđena i za plan i program rada, kao i za

Statut skoro identičan kao i kod Zavoda ostalih manjina: Dujo Runje

manjina. Kao i kod drugih ustanova, i ovdje Statut regulira pitanja naziva, sjedišta i pečata; zatim rješava zastupanje i predstavljanje Zavoda, određuje njegovu djelatnost, unutarnje ustrojstvo, broj i vrstu tijela i njihove ovlasti; sredstva i financiranje; javnost rada, kao i opće akte i pri-

prateći financijski proračun. Vjerujem da će u Zavodu biti učinjeno sve da se što prije registri- ra, ali jedan dio u procesu konstituiranja ovisi i o djelovanju drugih instanci.

Suglasnost za Statut treba dati Hrvatsko nacionalno vijeće. Što bi se desilo ako ono to ne bi učinilo?

Prema Odluci o osnutku, da bi se Statut mogao primjenjivati, to jest da bi postao pravovaljan, na njega mora dati suglasnost Izvršno vijeće AP Vojvodine, a Izvršno vijeće će dati suglasnost na osnovi pribavljenog mišljenja Nacionalnog vijeća hrvatske nacionalne manjine. Takva procedura je identična u odnosu na sve zavode. Ne treba razmišljati negativno o tome, jer zašto se Nacionalno vijeće hrvatske nacionalne manjine ne bi pozitivno izjasnilo o Statutu? Bilo bi apsurdno da ga to ne zanima. Ne vidim razloga da se ne dobije pozitivno mišljenje, imajući u obzir da je Statut de facto najvećim dijelom temeljen na Odluci o osnivanju Zavoda za vojvođanske Hrvate i skoro identičan ostalim statu- tima zavoda drugih nacionalnih manjina.

Ukoliko se Zavod na vrijeme i po potrebnom protokolu formira, kada možemo očekivati da počne s radom? Koje će biti njegove prve aktivnosti?

Za nadati se je da će Zavod biti formiran u najkraćem roku. Ti rokovi ovise prije svega o Izvršnom vijeću AP Vojvodine i o Nacionalnom vijeću hrvatske nacionalne manjine. Prve zadaće Zavoda bit će izvedene iz programa rada koji će predložiti ravnatelj Zavoda, usvojiti Upravni odbor, a potvrditi Izvršno vijeće AP Vojvodine i Nacionalno vijeće hrvatske nacionalne manjine. Siguran sam da će Upravni odbor prihvatiti pro- gram rada koji će najbolje odgovarati prilikama u kulturi hrvatske zajednice u Vojvodini.

Prema Vašim saznanjima, dokle su stigle dru- ge nacionalne manjine u formiranju njihovih zavoda?

Sve su u istoj fazi – usvajanja Statuta! Naime, sve su aktivnosti sinkronizirane i koordinirane od strane Izvršnog vijeća Vojvodine. Treba istaknuti da su tek prošlog tjedna sva nacionalna vijeća nacionalnih manjina dobila rješenja o imenovanju članova upravnih i nadzornih odbora za svoje zavode. Zasigurno, sve aktivnosti će biti i nadalje sinkronizirane i ako ne bude nepredviđenih problema svi će zavodi biti u isto vrijeme i registrirani.

D. B. P.

Sastanak medijskih djelatnika i vodstva HNV-a

Samostalna hrvatska televizijska i radijska postaja najbolje rješenje

Informativne potrebe hrvatske manjine na materinjem jeziku može zadovoljiti jedino samostalna medijska kuća koja će putem svoje- ga televizijskog i radijskog programa cjelodne- vo izvještavati o položaju, životu i problemima ove manjinske zajednice. No, do ustrojstva cje- lovitog sustava na hrvatskom jeziku nastaviti će se suradnja s lokalnim i regionalnim emiterima na kojima takav program već postoji ili će biti uveden, zaključili su novinari i urednici hrvat- skih medija u Vojvodini, na sastanku s vodstvom Hrvatskog nacionalnog vijeća održanom u četvr- tak, 15. svibnja.

U tom cilju nastaviti će se razgovori o mogućoj suradnji s TV postajom »Yu eco« u Subotici. Istodobno, kako kaže član Izvršnog odbora HNV-a zadužen za informiranje *Mato Groznica*, radit će se na formiranju samostalnog medij- skog sustava na hrvatskom jeziku. »Nemojmo

zaboraviti da kao najmlađa nacionalna manjina u ovoj državi nemamo ozbiljnijih institucija koje se bave izgradnjom zajednice. Nažalost, još uvijek smo svedeni na razinu folklora, a to naravno nije naš cilj kada su interesi zajednice u pitanju.«

Groznica ističe da je kao medij za emitiranje programa predložen kabelski sustav koji će uskoro doći do svih mjesta u Vojvodini.

»To bi moglo biti dugoročno rješenje za problem plasiranja medijskog sadržaja na hrvat- skom jeziku«, navodi Groznica.

Na sastanku je dogovorena finalizacija Platforme o informiraju na hrvatskom jeziku koja bi trebala definirati što informativne potre- be hrvatske manjine i kako ih ispuniti. Skupini koja radi na izradi Platforme se pridružio aka- demski snimatelj i redatelj *Rajko Ljubić*.

Josip Stantić

Vukovarsko-srijemska županija domaćin mladim Hrvatima iz Vojvodine

Temeljem dogovora s Mladeži Hrvatske demokratske zajednice Vukovarsko-srijemske županije, Mladež Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini organizira posjet 100 mladih Hrvata iz Vojvodine ovoj hrvatskoj županiji. Posjet je najavljen za 24. i 25. svibnja, priopćuju iz DSHV-a.

UKRATKO

Potpora poljoprivrednim gospodarstvima

Utorak 20. svibnja stupila je na snagu nova uredba Vlade Republike Srbije i Ministarstva poljoprivrede o korištenju nepovratnih sredstava pot- pore poljoprivrednim gospodarstvima. Riječ je o pomoći nekomercijalnim gos- podarstvima, čiji su vlasnici stariji od 65 godina, a do sada nisu koristili pravo na regres. Direktor filijale Uprave za riznicu u Subotici Antun Vuković, izja- vio je kako pravo na bespovratna sred- stva imaju nositelji nekomercijalnih poljoprivrednih gospodarstava, koji ove godine navršavaju najmanje 65 godina života, te da su poljoprivred- ni umirovljenici ili da su osiguranici mirovinskog fonda poljoprivrednika najmanje 10 godina. Oni i članovi njiho- vih gospodarstava koji zadovoljavaju ove uvjete, mogu podnijeti zahtjev za ostvarivanje ovog prava u iznosu od 40 tisuća dinara u 2008. godini. Vuković ističe kako je specifičan uvjet u ovogodišnjoj uredbi taj da će sredstva dobiti samo ona zainteresirana gos- podarstva koja u ovoj godini nisu pod- nosila zahtjeve za dobivanje regresa ili premije. Ukoliko su dobila regres ili premiju tijekom ove godine, nekomer- cijalna gospodarstva neće moći ostva- riti pravo po ovoj uredbi, naglasio je Antun Vuković i podsjetio kako se zahtjevi podnose u Upravi za riznicu.

I. K. Lj. D.

Povratak prognanika

Od 51.702 vukovarsko-srijemskih prognanika do danas se vratilo 36.665 ili 70,9 posto, izjavio je pro- čelnik Regionalnog ureda Vukovar – Uprave za područja posebne državne skrbi Ante Drmić. Status prognanika ima još samo 807 osoba, što znači da se nešto više od 14.000 osoba neće vratiti na vukovarsko-srijemsko područje te su svoju egzistenciju započeli negdje drugdje, rekao je Drmić, podsjetivši da su za Domovinskoga rata s okupiranih područja te županije prognana 51.702 stanovnika ili 23,36 posto ukupna broja prognanika u Hrvatskoj.

Povratak je bio najubrzaniji od počet- ka mirne reintegracije 1997. do 2001., a najviši je postotak, od 80 do 94 posto, u selima »srijemskoga trokuta« te u općinama Ceriću, Lovasu i Tovarniku. Od 2001. povratak prognanika znatno stagnira, a 2007. vratilo se samo 190 osoba.

Na područje samog grada Vukovara do danas su se vratile 12.482 osobe od ukupno 22.061 prognanika što je samo 56,5 posto.

Tuzla će biti središte Šokadije

U slavu Gospe Gradovrške

Idućeg vikenda u Tuzli će biti održana prva središnja manifestacija obilježavanja 320. obljetnice doseljavanja Šokaca iz Soli u Bač

Piše: Ivan Andrašić

Pojam »starije hrvatsko iseljeničtvo« odnosi se na hrvatske zajednice koje su s hrvatskih etničkih prostora migrirale u razdoblju od XII. do početka XVIII. stoljeća, a danas se na prostorima doseljavanja smatraju autohtonim manjinskim hrvatskim zajednicama. Na prostore Južne Ugarske većinom se naseljavaju grupacije – Šokaca, Bunjevaca, katoličkih Bošnjaka i katoličkih Raca, s prostora – BiH, Slavonije, Srijema, Banovine i Like. Prema povijesnim izvorima dio tih grupacija ugarski vladari su često nazivali i Dalmatincima, odnosno Ilirima, jer su u ranom, odnosno razvijanom srednjem vijeku pod skupnim imenom Ilir označavane upravo skupine hrvatske etničke populacije, koje dolaze sa šireg teritorija Kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije, kao i BiH. Po povjesničarima, Šokci potječu sa šireg prostora Bosne, a o nazivu ove skupine najraširenije su dvije teorije, vezane uz mađarski jezik: riječi sokut i so-bansag. Prva znači »puno«, »mnogi«, dok so-bansag označava staru bosansko-hrvatsku županiju Soli, tj. okolicu Tuzle, odakle se u

vrijeme prodora Osmanlija i njihove kasnije strahovlade na prostore Bačke i Baranje doseljava veliki broj Šokaca. Po procjenama povjesničara u drugom valu selidbe, u vrijeme Velikoga bečkoga rata, koncem XVII. i početkom XVIII. stoljeća, na prostore Slavonije, Srijema, Bačke, Banata i Baranje doselilo se između 100 i 200 tisuća Šokaca i 30 do 50 tisuća Bunjevaca. Još jedna, izuzetno bitna identitetska činjenica za Šokce i Bunjevce jest njihov pučki jezik. Ove etničke grupe govore štokavsko-ikavskim narječjem, razlika je u tome što se Šokci služe starijom akcentuacijom nastalom prije XV. stoljeća, a raširenom po cijelom hrvatskom govornom području. Područje stare bosanske župe Soli protezalo se dolinom rijeke Jale i gornjim tokom Spreče. Ime župe vezano je za gospodarsko bogatstvo ovoga kraja – za nalazišta soli. U blizjoj okolini Tuzle postoje ruševine nekoliko starih gradova i podaci o postojanju samostana na Gradovrhu. Toponim Gradovrh danas je šumom obraslo brdo u tuzlanskom predgrađu Solina. Poslije osvajanja ovih krajeva od strane Osmanlija mjesto je

dobilo naziv prema turskoj riječi *tuzlaizir*, što znači sol. Pretpostavlja se da su se franjevci u ove krajeve naselili u XIV. stoljeću, a samostan su podigli koncem XIV. ili početkom XV. stoljeća. U XVI. stoljeću bili su izloženi teškim progonima, tako da su zbog razaranja pojedinih samostana bili prinuđeni na česte seobe. Tako su 1538. godine franjevci napustili razoreni samostan u Zvorniku, ponijevši sa sobom čudotvornu Gospinu sliku i nastanili se u Gornjoj Tuzli. Već 1541. godine morali su, skupa s gornjotuzlanskim franjevcima napustiti i taj samostan, te su se nastanili na Gradovrhu. U punom jeku Bečkoga rata, 1688. godine, franjevci su prisilno napustili i samostan Gradovrh i preselili se u Bač. Iz Gradovrha su ponijeli i čudotvornu Gospinu sliku, naslikanu 1685. godine, koja se i danas čuva u franjevačkom samostanu u Baču, a s franjevcima se iselilo i oko 3000 katolika. Tri stoljeća dolaska Šokaca iz Soli u Bač od strane crkvenih krugova i vjernika veličanstveno je obilježeno 1988. godine prigodnim manifestacijama u Tuzli i Baču. U tadašnjem ozračju narastajućega nacionalizma i demonstracija Miloševićeve moći na svim prostorima SFRJ, civilne strukture vlasti nisu pokazale niti malo volje i sluha za obilježavanje ovoga velikoga jubileja etničke skupine, koja je postajala sve manje poželjna na prostorima s lijeve strane toka Dunava. Devetnaest godina kasnije skupina vjernika iz Tuzle, predvođena gvardijanom franjevačkog samostana i župnikom župe sv. Petra i Pavla fra. *Zdravkom Andićem*, hodočastila je u Bač, a tom zgodom rodila se i ideja o proslavi 320. obljetnice gore opisane migracije. Pokraj franjevaca u ideju o pokretanju ovoga projekta uključilo se i čelništvo HKUPD »Mostonga« iz Bača. O daljnjem slijedu zbivanja razgovarali smo

s predsjednikom Organizacijskog odbora ovoga projekta *Stankom Čoban*.

Kako ste se angažirali u obilježavanju 320. obljetnice doseljavanja skupine Šokaca iz Soli u Bač?

Moj angažman nije slučajna, bila sam među njezinim inicijatorima. Prigodom prošlogodišnjeg hodočašća naših sunarodnjaka iz Tuzle u Bač, pater *Josip Špehar* i čelništvo HKUPD »Mostonga« iznijeli su ovu ideju gvardijanu tuzlanskog samostana fra. *Zdravku Andiću* i predstavnicima Hrvatskog kulturnog društva »Napredak«. Od ideje do pokretanja cijeloga projekta nije prošlo puno vremena. S ponosom mogu reći kako sam upravo ja inicirala ideju o uključivanju u projekt i svih hrvatskih udruga iz šokačkog Podunavlja, Udruge građana »Urbani Šokci« u osnivanju iz Sombora, te Šokce iz Slavonije, Baranje i Mađarske. Od početka sam zastupala ideju o potrebi okupljanja cjelokupne Šokadije u jednom ovako velikom projektu i na jednom mjestu.

Kakve su obveze predsjednika organizacijskog odbora jedne ovako velike manifestacije?

Obveze, kako moralne, tako i organizacijske, velike su za jednoga amatera. Sve treba iskoordinirati, organizirati, puno je detalja o kojima se mora voditi računa. Sve radim punim srcem, jer mislim da ova manifestacija mora biti na razini koju Šokci zaslužuju. Okupljanje Šokaca oko ove ideje pokazuje naše čvrsto opredjeljenje za očuvanje nacionalnog, vjerskog i kulturnog identiteta, u kojoj god državi živjeli.

U ovom projektu sudjeluje šest podunavskih udruga kulture i somborska udruga »Urbani Šokci«. Kako uspijevate koordinirati rad na realizaciji projekta?

Tuzla

Bač

Suradnja s predstavnicima navedenih subjekata na najvišoj je razini. Svi ti ljudi su, poput mene, krajnje odani ovoj ideji, svatko od njih daje svoj doprinos realizaciji projekta sukladno svojim mogućnostima. Naši radni sastanci su kratki i efikasni, realizacija dogovorenoga stopostotna. Najjednostavnije rečeno, s ovakvim suradnicima lijepo je raditi.

Generalni pokrovitelj projekta je HNV, a predstavnici ove institucije u Organizacijskom odboru su Antonija Čota i preč. Josip Pekanović. Jedan od supokrovitelja je i Generalni konzulat RH u Subotici, a medijski pokrovitelj je »Hrvatska riječ«. Kakvu komunikaciju imate s njima?

Suradnja s našom krovnom institucijom, zahvaljujući angažmanu *Antonije Čota*, izvrсна je. Antonija Čota izuzetno aktivno sudjeluje u radu Organizacijskoga odbora, svojim iskustvom puno doprinosi rješavanju situacija, koje se nama ostalima čine jako teško rješivim. Na jednom od naših radnih sastanaka nazočan je bio i predsjednik HNV-a *Branko Horvat* i direktorica našeg medijskog pokrovitelja, »Hrvatske riječi«, *Jasminka*

Dulić. Od strane Konzulata imamo aktivnu potporu, u cjelokupnu problematiku osobno je uključena konzulica gerant *Ljerka Alajbeg*, a sve probleme operativne naravi rješavamo u komunikaciji s konzulicom *Ivom Aranjoš*. »Hrvatska riječ« izuzetno korektno prati naše aktivnosti od samog početka ove priče.

Na koji način funkcionira financijski sustav projekta?

Najveći dio potrebnih sredstava osigurat će naš generalni pokrovitelj HNV. Namjenski podračun otvorili smo pri HKUPD »Mostonga«, a prijavili smo se i na veći broj natječaja. Pokraj HNV-a i Konzulata, potporu imamo i od Pokrajinskog tajništva za upravu, propise i nacionalne manjine. Za sada sredstava na podračunu nemamo, no, probleme rješavamo s HNV-om, tako da nam se aktivnosti odvijaju bez zastoja.

Na pragu je prva središnja manifestacija u Tuzli. Kažite nam nešto o programu i sudionicima.

Prva središnja manifestacija bit će dvodnevna. U subotu, 31. svibnja, u Tuzli će biti organiziran okrugli stol na temu »Migracije kroz stoljeća«, a u nedjelju, 1.

Stanka Čoban

lipnja, očekujemo dolazak većega broja hodočasnika iz Bačke, Slavonije, Mađarske i BiH, skupa s KUD-ovima. U 10,30 održat će se procesija, a u 11 sveta misa u franjevačkoj crkvi sv. Petra i Pavla. Poslije mise održat će se kulturno-umjetnički program uz sudjelovanje KUD-ova iz Bačke, Slavonije i BiH. Očekuje se i dolazak velikog broja predstavnika Crkve, te uglednika iz politike, diplomacije i kulturnog miljea.

Jeste li optimist glede realizacije svih manifestacija predviđenih ovim projektom?

Za sada je sve pod kontrolom, iskakanja iz plana nema, što me ispunjava optimizmom glede stopostotne realizacije planiranoga. Šokačka grana hrvatskoga stabla u punoj mjeri je zaslužila da povijest zabilježi kako su iza jednoga ovako vrijednoga projekta stali jedinstveno.

Međunarodni okrugli stol u Osijeku pod nazivom »Ugledni Šokci i Bunjevci«

Životi i djela predaka

»Ovo je novi iskorak 'Šokačke grane' i ovakav način rada mora se nastaviti, još kvalitetnije i još intenzivnije, i naši uglednici, i šokački i bunjevački, ne smiju biti prešućeni«, rekla je Vera Erl

Treća sreća!!! Tako bi se u dvije riječi mogla opisati najnovija aktivnost Šokačke grane u Osijeku – Međunarodni okrugli stol »Urbani Šokci III.«, čija je tema »Ugledni Šokci i Bunjevci«. I ova je šokačka sesija okupila dvadesetak sudionika iz Hrvatske, Mađarske i Srbije, bolje reći Vojvodine, pa je udruga Šokačka grana pokazala kako u četiri godine postojanja, s više od 500 članova, može biti čimbenik zbližavanja Šokaca i Bunjevaca na ovim prostorima s obiju strana Dunava.

»U velebnj dvorani novootvorenog ZOO-hotela na lijevoj obali Drave, okupili su se danas Šokci i Bunjevci, i jedni i drugi Hrvati duhom i dahom, kako to voli reći naš književnik *Vladimir Rem*, a ima nas iz Pečuha, Subotice, Sombora, Sente, Bača, Novog Sada, Vinkovaca, Broda, Zagreba i Osijeka, kako bismo iz novoga kuta osvijetlili naše pretke, stvaratelje u raznim oblastima života i rada, koji su nedovoljno ili nikako zabilježeni, a poneki i zaboravljeni«, rekla je u uvodnoj riječi predsjednica Šokačke grane *Vera Erl* i dodala kako ne gaji iluzije da je današnjom sesijom ova tema iscrpljena, dapače, morat ćemo joj se vraćati i u nekim drugim oblicima i sadržajima. Vera Erl je zatim pozdravila sve goste i nazočne i zaželjela im dobrodošlicu. U drugome dijelu ovog prekrasnog događaja predstavljen je Zbornik radova s Drugog međunarodnog okruglog stola Urbani Šokci, čija je tema bila Šokci i tambura, a održana je u svibnju prošle godine u čast 160. obljetnice Tamburaškog zbora Paje Kolarića, 70. obljetnice Hrvatskog tamburaškog saveza i 30. obljetnice Festivala hrvatske tamburaške glazbe u Osijeku. Govorili su *Julije*

Gordan Matković, Vera Erl, Ljerka Alajbeg i Stjepan Beretić

Njikoš, *Goran Rem* i Vera Erl, a s tamburašima »Šokačke duše« nastupili su *Vera Svoboda*, ženska vokalna udruga »Druge«, pjevačka skupina »Šokice«, te *Franja Verić* na samici.

SESIJA O UGLEDNIM ŠOKCIMA I BUNJEVCIMA: Prvi sudionik, župnik župe sv. Terezije Avilske u Subotici msgr. *Stjepan Beretić*, govorio je o životu i djelu fra *Beata Bukinca*, koji je svojim djelom zadužio ne samo rodni Bač, već i čitavu Bačku, ali i Slavoniju i dijelove Mađarske i Rumunjske gdje žive

Hrvati, a riječ je o ulozi bosanskih franjevaca u seobama hrvatskoga puka u 16. i 17. stoljeću. I opet me je msgr. Beretić zadivio svojom rječitosti, baš kao i ranijih godina kada smo se susretali na Dužijanci i večernjoj misi u Subotici.

Sesija je okupila još trojicu sudionika iz Subotice: *Stevan Mačković* je govorio o životu i djelu *Matije Evetovića*, *Alojzije Stantić* je imao zapaženo izlaganje o trima generacijama obitelji *Bešlić*, o usponu i padu poznate bunjevačke obitelji, dok je *Milovan Miković* predstavio rad i djelo *Blaška Rajića*, istaknutog svećenika i javnog i kulturnog djelatnika, stranačkog prvaka i zastupnika, sakupljača usmene predaje, pisca i urednika i nakladnika novina.

Hrvatska glazbena legenda, *Julije Njikoš*, govorio je o dr. *Josipu Andriću*, rodom iz Bukina kod Bača, koji je djetinjstvo proveo u Šaregradu i Moroviću, a školovao se u Požegi i Zagrebu. Sistematično je prikupljao i bilježio narodne melodije bačkih Šokaca u čak 1300 takvih zapisa. Skladatelj je simfonija, uvertira i opereta, uglazbio je Sačuricu i Šubaru *Ilje Okrugića* i skladao bunjevačku operu Dužijanca.

Zanimljivo je izlagao i *Vladimir Rem* na temu »Tko je i zašto osporavao Matošev šokački

Progovoriti o uglednim Šokcima i Bunjercima

Konzulica-gerant Generalnog konzulata u Subotici Ljerka Alajbeg, također je pozdravila sudionike okruglog stola: »Ovaj posao obavljam već dovoljno dugo, ali u ovome kraju sam tek 6-7 mjeseci, kada sam se prvi puta srela sa Šokcima i Bunjercima u Bačkoj. Istina, odrastala sam u Šokadiji, družila se sa Šokcima u Slavoniji i zavoljela taj šokački štih. Zato je ovo što radi Šokačka grana jako dobro i dobro je da progovorite o uglednim Šokcima i Bunjercima, koji su dali svoj obol društvenom razvitku ne samo ovoga kraja, već zajednici u cjelini. Moram pohvaliti i novu šokačku udrugu u Baču, koja ove godine obilježava 320. obljetnicu doseljavanja Hrvata na ove prostore, a Hrvati su u cijelom Podunavlju ostavili traga, dali svoj pečat i o tome treba javno prozboriti. Zato je dobra ova suradnja šokačkih i bunjevačkih udruga s obiju strana Dunava i ta će suradnja uvijek imati našu potporu.«

identitet?« Rem baca novo svjetlo na život i djelo Srijemca i Tovarničana, *A. G. Matoša*, iz mnogima nepoznatog kuta, brišući stereotipe da je Matoš bio bećar i bekrija, ženskar i ispičutura, dezerter i što sve ne. On citira Matoševu »Autobiografiju«, objavljenu, na žalost, 17 godina poslije piševe smrti u časopisu Književnik (1931.), gdje Matoš govori o sebi: »Nije mi bilo suđeno da u Tovarniku orem i idem za ovcama, da pjevam, pijem i tučem se po vašarima, padam od umora nakon naporne žetve i pravim djecu ko svoj gazda... Moje je građanstvo tek na momemu odijelu, pa shvaćam jasnije no ikad da sam u duši ostao Šokac i paor«.

ČITANJA BAŠTINE: Iz Pečuha nam dolazi dvoje već poznatih sudionika: *Milica Klaić-Taradžija* je govorila o *Nikoli Tordincu*, autoru pjesama i pripovijetki iz Pečuha i okolice, dok je *Stjepan Blažetin* govorio o sudbini *Matije Kovačića*, čija je knjiga pod naslovom »Mrvice moga života«, objavljena tek posthumno, 1999. godine.

Iz Sombora je došla *Marija Šeremešić*, predsjednica novosnovane udruge »Urbani Šokci«, i kao što se dalo očekivati, govorila je o poznatim Šokcima iz Bačkog Monoštora, karmelićanima, o *Ladislavu Markoviću* i o *Ivanu Keravinu*.

Prof. *Kata Ivić* iz Osijeka predstavila je život i djelo *Vilima Korajca*, koji je bio svećenik i književnik, odgojitelj i profesor, poznati znanstvenik, ali i satiričar i humorist, čiji se životni put može pratiti od rodnog Kaptola i Požege do Đakova i Zemuna.

Više i manje poznati zavičajnici – *Ivica Ćosić*, *Ilija Maoduš*, *Goran Pavlović*, *Ana Muhar* i *Mira Petrović* – skrenuli su pozornost na zavičajne veličine u Vrbnji, kakav je bio odvjetnik i znanstvenik *Josip Purić*, učitelj i pučki pisac iz Divoševaca kod Broda *Stjepan Perčević*, književnik, publicist, kazališni kritičar i pisac scenaria i radio drama iz Račinovaca *Luka Pavlović*, te pjesnik i kulturni djelatnik iz

Stevan Mačković, Alojzije Stantić, Ivan Stipić i Milovan Miković

Đakova *Pavo Mišković*. *Ljubica* je *Gligorević* iz Vinkovaca predstavila dvoje kulturnih pregalaca iz Ivankova, dida *Jozu Rajtića* i baku *Ružu Gorjanac*.

Darko Vukašinović-Soljačić ponovno je, iz novoga kuta, osvijetlio životni put svojega oca *Šime Vukašinovića*, glazbenika i gospodarstvenika, koji se s istim žarom posvetio i jednom i drugom pozivu. Svoje su radove, zbog nemogućnosti sudjelovanja na okruglom stolu, priložili *Jasna Melvinger* iz Petrovaradina, *Ljiljana Kolenić* iz Osijeka, *Vlasta Markasović* iz Vinkovaca i *Miroslava Hadžihuseinović* iz Zagreba.

Moderator skupa bio je književnik *Goran Rem*, pa kako je vrijeme već odmaklo, samo je kratko predstavio temu svojega rada i rada kolegice *Helene Sablić-Tomić*, naslovljenog kao »Slavonske književne eksplozije«, naglasivši kako sva ta nagomilana energija unutar prostora

slavonskog teksta hrvatske književnosti, ponovljena čitanja baštine i suvremenosti, determiniraju i čitav niz autora, od *Ilije Okrugića* i *Josipa Lovretića*, *Ivana Kozarca* i *Vanje Radauša*, *Mare Švel-Gamiršek* do *Mace* i *Đuke Galovića*, a posebice je istaknuo *Jasnu Melvinger*, koja je ovoga proljeća okićena prestižnom književnom nagradom, Goranovim vijencem.

Lijepa praksa

Sudionike ovoga skupa pozdravio je, u ime pokrovitelja, gradonačelnik Osijeka *Gordan Matković* i sam član Šokačke grane i pohvalio ovu lijepu praksu da se povremeno u Osijeku okupe Šokci i Bunjevci, Hrvati s obiju strana Dunava, pa se malo i našalio: »Vidite kako ova naša 'Šokačka grana' odlično radi, i za samo četiri godine već je iznjedrila iz svojih redova gradonačelnika Osijeka. Predočite si što će se sve dešavati kad napunimo desetu obljetnicu, a tek pedesetu...«

Vera Erl je kratko prezentirala svoj rad o drevnom glagoljašu fra *Marku Japundžiću*, ali je zato istaknula, kako je ovo najbolje organiziran okrugli stol do sada, no tema nije iscrpljena i morat ćemo joj se vraćati, naravno, u drugom obliku i drugim sadržajima.

Ovu lijepu aktivnost Šokačka je grana zaočiglavila prelijepom šokačkom zabavom, u isto tako lijepom prostoru ZOO-hotela u Osijeku, a Šokice i Šokci su napunili dvoranu i zabavljali se. Tamburaši nisu žalili žice, pa se pjesma šokačka orila dravskim obalama, a ostao mi je u pamćenju stih *Joze Franca*, člana uprave Šokačke grane: A sad neka bećarac se ori / vjera, inat iz nas neka zbori / čuvat ćemo roda šokačkoga / običaje i vjeru u Boga!

Slavko Žebić

Uvodnu riječ na Okruglom stolu imala je Vera Erl

Mr. sc. Ljerka Alajbeg, generalna konzulica gerant Republike Hrvatske u Subotici

Hrvatskoj odgovara Srbija u EU

*Narodi i manjine su nešto što krase cijelu Europu i Europa formirajući EU nije imala na umu prebrisati nacije *
Hrvatska će sa svoje strane sigurno dati svoj prinos
da se Srbija što brže i solidno pripremi za ulazak u EU*

Intervju vodila: Jasminka Dulić

Nakon odlaska Davora Vidiša na novu diplomatsku dužnost u Prištinu, u jesen prošle godine, na mjesto generalne konzulice gerant Republike Hrvatske u Subotici postavljena je diplomirana pravica i magistra iz područja međunarodnog prava, dugogodišnja diplomatkinja Ljerka Alajbeg. Svoje bogato iskustvo iz hrvatskih diplomatskih misija u New Yorku, Pittsburghu, Berlinu, Ottawi i Luksemburgu, već osam mjeseci primjenjuje na području koje, na prvi pogled, nije tako atraktivno, ali svakako jest značajno, pogotovo imajući u vidu specifične odnose Hrvatske i Srbije, trenutačni položaj Srbije u odnosu na EU, te pokušaje hrvatske manjinske zajednice u Srbiji da dosegne ona kolektivna prava koja srpska manjina u Hrvatskoj već uživa.

HR: Na dužnost konzulice gerant u Generalnom konzulatu Republike u Hrvatskoj u Subotici stupili ste prije osam mjeseci. Kao diplomatkinja radili ste u Sjedinjenim Američkim Državama, Njemačkoj i Kanadi, te ste šest godina obnašali dužnost veleposlanice Republike Hrvatske u Bruxellesu. Kakva je razlika u obavljanju diplomatskih dužnosti u svjetskim metropolama i u Subotici?

Možda će izgledati neobično, ali za mene je i Subotica na neki način metropola. Ona po svim značajkama predstavlja europski grad s europskom kulturom, grad koji ima puno obrazovanih ljudi, puno kulturnih institucija. Jest da to nije milijunski grad, ali je definitivno grad s tradicijom. U Subotici je živjeti ugodno kao i u nekim drugim europskim i svjetskim gradovima. Ottawa, kao glavni grad Kanade, na primjer, nije jako veliki grad, možda nešto veći od Subotice, ali veličina grada ne znači ništa, već kvaliteta života u gradu. Sastav stanovništva Subotici daje multikulturalni, multietnički štih, daje gradu ljepotu i posebnu dimenziju. Imate osjećaj kako se nalazite u većem gradu nego što jest, a ponekad i da se nalazite u sredini koja već pripada Europskoj Uniji. Mislim da će svakako Srbija ići brzim koracima prema Europskoj Uniji, a sigurno će ulogu predvodnika igrati multikulture sredine kao što su Subotica i mnogi dijelovi Vojvodine.

HR: U Vojvodini, odnosno Srbiji, živi značajna hrvatska manjina, dok u drugim zemljama Hrvati čine klasičnu dijasporu. Kakva su Vaša iskustva u radu s pripadnicima hrvatske dijaspare, odnosno jedne hrvatske nacionalne manjine?

Radila sam u zemljama koje imaju dijasporu u klasičnom smislu riječi, što će reći iseljeničtvo, a također i u zemljama gdje postoje ekonomski imigranti koje nazivaju gastarbajterima. Ja bih rekla – stari i novi iseljenici. U Americi i Kanadi žive naši iseljenici koji su dolazili krajem XIX. stoljeća i na prijelomu stoljeća, između svjetskih ratova, te noviji dio iseljeničtva poslije Drugog svjetskog rata. U Zapadnoj Europi su uglavnom noviji iseljenici, ali u Belgiji, primjerice, također imamo stare iseljenike koji su trbuhom za kruhom išli raditi u čeličane, rudnike, a kasnije su dolazili i novi iseljenici. Sada već i u Europi imamo treću generaciju, koja se u potpunosti uklopila u ta društva. U Vojvodinu su naši iseljenici dolazili još ranije te pripadaju starom iseljeničtvu. Postoje specifičnosti hrvatske zajednice u svakoj zemlji i u svakoj regiji gdje žive. Sigurno je kako hrvatska zajednica i ovdje ima svoje osobitosti, jer je nekada živjela u zajedničkoj državi koja ih nije prepoznavala kao manjinu, već su bili konstitutivni narod bivše države. Niti tadašnja Republika Hrvatska nije se previše bavila tim dijelom svoga naroda, već se komunikacija odvijala prema privatnim potrebama i željama. Hrvatski je jezik bio priznat na razini države, ali se nije posebno njegovao u ovoj sredini, pa su se pripadnici hrvatskog naroda prilagođavali okruženju u kojem su živjeli. Sada se hrvatska manjina u novijoj situaciji treba pozicionirati tako da počne štititi svoje specifičnosti, jer se našla u novoj državi u kojoj je većinski jedan drugi narod, a ona je postala manjina. Kao takva, mora koristiti sve raspoložive mehanizme zaštite. S druge strane, hrvatska se zajednica ovdje, bez obzira

što je bila svjesna svog postojanja i svojih posebnosti, ipak u velikoj mjeri kapilarno uklopila u ovo društvo i živjela zajedno s ovom sredinom na način da je zapravo bila prilično asimilirana i nije se toliko polagala pažnju njegovanju nacionalnih osobitosti. Šada, kad su se bivše republike formirale kao posebne države, svi su postali svjesni gdje su njihovi korijeni, odakle su došli, kojoj naciji pripadaju. To ne iz razloga da bi se pravili veliki rezovi među nacijama, nego da bi se svatko zapravo artikulirao kao pripadnik jednog naroda, bio tako priznat, imao pravo na sve svoje specifičnosti i onda, kao takav, sudjelovao sa svima ostalima u kreiranju zajedničkog života. Tako shvaćam da je zadaća hrvatske zajednice ovdje i njenih pripadnika, prije svega, potpuno razviti svijest o tome tko su, te da ta svijest njenim pripadnicima ne bude nikakvo opterećenje, već da sa svojim osobitostima ulaze zajedno s ostalima u tu našu europsku zajedničku priču. Jako mi je ugodno razgovarati i s drugim pripadnicima ovdašnjih manjina, jer uvijek nešto naučim. Narodi i manjine su nešto što krase cijelu Europu i Europu, formirajući EU, nije imala na umu prebrisati nacije. Dapače, ona razvija koncept interkulturalizma i to potiče nizom programa na području istraživanja, kulture i svega što je vezano za takve raznolikosti. Danas u Europi na tim europskim projektima radi oko pet milijuna ljudi. Europa u tu svrhu izdvaja velika sredstva, te je interkulturalizam, kao pojam, i uopće, zaštita prava svakog naroda i svih kultura, postao dijelom europskog Ustava. Dakle, nema danas nikakvih veza ni kontakata u EU, niti bilo kakvih projekata, makar oni dolazili i iz gospodarstva ili zaštite okoliša, a da se ta interkulturalna dimenzija ne štiti i ne uzima u obzir. Postoji niz prekograničnih projekata, projekata između regija pojedinih država. To je nešto posebno što Europa ima i, po mnogima, njena je budućnost tzv. »Europa regija«, ali u kojoj će nacionalne i kulturološke različitosti biti njeno bogatstvo.

HR: Često se govori, ako udemo u EU i ako se gospodarski razvijemo, da nacionalne razlike više neće biti važne...

To uopće nije točno. Što znači biti važne? To ne znači da se mi moramo striktno držati u svemu samo jednog nacionalnog interesa. Razlike će biti važne utoliko da se mi na neki način upoznamo i uzajamno cijenimo, a ne samo toleriramo. Ne volim riječ »tolerancija«, jer ona upućuje na trpljenje, a mislim da se mi ne trebamo trpjeti već zapravo približavati jedni drugima. Nije točno niti da će Europa ukinuti države, niti ukinuti nacije, ali ćemo se otvarati jedni prema drugima sve više. Za nas je jedan Estonac, na primjer, sada

Mr. sc. Ljerka Alajbeg rođena je u Zagrebu gdje je završila Gimnaziju i Pravni fakultet i magistrirala iz područja međunarodnog privrednog prava. Stručno se usavršavala u New Yorku (World Trade Institute) i Washingtonu (Gergtown University i International Law Institute). U INA – Naftaplenu radila je 11 godina kao pravna savjetnica i specijalistica za pravne poslove s inozemstvom. Kao diplomatkinja radila je u SAD-u (New York, Pittsburgh), Njemačkoj (Berlin) i Kanadi (Ottawa). Od 2001. do 2007. obnašala je dužnost veleposlanice Republike Hrvatske u Kraljevini Belgiji i Velikom Vojvodstvu Luksemburg sa sjedištem u Bruxellesu. U Ministarstvu vanjskih poslova i europskih integracija Republike Hrvatske ima status veleposlanice, a imala je položaj glavne pravne savjetnice. Kao predstavnica RH sudjelovala je na brojnim međunarodnim skupovima, te u pregovorima kao članica hrvatskih izaslanstava. Međunarodno pravo predavala je na Diplomatskoj akademiji, Vojnom učilištu i Policijskoj akademiji. Predstavnica je RH u Stalnom arbitražnom sudu u Den Haagu. Govori engleski, njemački i francuski, a služi se španjolskim. Za posebne zasluge u razvoju odnosa između Kraljevine Belgije i Republike Hrvatske odlikovana je od kralja Alberta II. Velikom križem kraljevske krune.

jako egzotičan, a kad uđemo u EU i budemo imali više kontakata, bit će nam bliži. Kad je nešto daleko i kad nešto ne znaš, prirodna je reakcija da to odbacuješ, a kad to upoznaš, onda otkrivaš jako puno zajedničkih točaka i tome se približavaš. No, onda imaš i potrebu istaknuti ono što je tebi svojstveno, tvoje vrijednosti, a onaj drugi je pripremljen u jednoj takvoj zajednici to prihvaćati i poštovati. Da bismo to postigli, moramo prije svega biti svjesni svog identiteta i svojih vrijednosti, i kao pojedinci i kao narod.

HR: Kako ocjenjuje odnos između Hrvatske i Srbije nakon svega što je bilo i dužeg razdoblja od uspostavljanja bilateralnih odnosa?

Od Sporazuma o normalizaciji odnosa 1996. godine prošlo je sad već 12 godina. Ti su odnosi stalno

u usponu i oni su dosegli solidnu razinu, na gospodarskom, pa i na drugim područjima. Gospodarstvo uvijek prvo krči put jer ono ne poznaje granice, a i brže zaboravlja ono što je bilo, jer je okrenuto budućnosti. Na temelju tih prodora na polju gospodarstva, i nekim manjima na području kulture, krenulo se i odnosi su sada puno bolji nego što su bili ranije. Oni imaju šanse da se ubrzanim koracima produbljuju, pogotovo nakon ove proeuropske klime koja je zavladała u Srbiji, a vjerujem da će se tako i nastaviti. Hrvatska će sa svoje strane sigurno dati svoj prinos da se Srbija što brže i solidno pripremi za ulazak u EU. Za razliku od onih koji misle da to Hrvatskoj ne bi odgovaralo, uvjeravam vas da Hrvatskoj apsolutno odgovara da Srbija što prije postane članica EU, a naravno to očekujemo i za sebe. Najteže je biti na granici jednog

sustava, a Hrvatska ne želi biti na kraju Schengena. Nama odgovara da svi zajedno budemo u europskoj zajednici i da živimo prema istim vrijednostima. Ključ su zajedničke vrijednosti. Zajedničke vrijednosti mogu harmonizirati naš zajednički put prema EU. Cilj je da živimo pod istim uvjetima i dijelimo vrijednosti o kojima smo se svi dogovorili, da vladaju isti ili slični kriteriji i da možemo točno znati što od koga možemo očekivati i kako se trebamo ponašati. Hrvatska i Srbija su bile veliki partneri u mnogim područjima i prirodno je da se nastavi tako. Čak niti ta mala epizoda oko priznavanja Kosova nije bitno poremetila odnose, jer svi smo svjesni realnosti, a Hrvatskoj nije u interesu da na bilo koji način naruši ono što je postignuto u našim međusobnim odnosima.

HR: Često se kaže kako manjine mogu biti mostovi suradnje. A što to u stvarni znači, na primjer, u gospodarskoj suradnji?

Mi smo svjesni da je gospodarska suradnja najrazvijenija između onih hrvatskih pograničnih županija i općina u Vojvodini najbližih granici, upravo tamo gdje žive manjine. Manjine doista jesu ti mostovi. To je fraza koja je možda i otrcana, ali taj smisao ovdje funkcionira čak doslovno, jer tu je naš zajednički Dunav i tu su mostovi preko Dunava, koji ujedno povezuju ljude, njihove živote i sudbine. U Vojvodini se to isto događa s Mađarima i Rumunjima. Činjenica da postoje ljudi s druge strane granice iz istog korpusa, koji govore istim jezikom i dijele iste kulturne i tradicijske vrijednosti, pomaže nam lakše i brže doći na drugu stranu. Koliko god postoji poticanje i pomoć iz Hrvatske za njegovanje samobitnosti i identiteta hrvatske manjine, još uvijek mislim da nedovoljno gospodarski potičemo našu manjinu da ovdje još više razvije pretpostavke za svoj opstanak. Mislim da će do toga doći, jer ta gospodarska dimenzija nije nikako zanemarljiva. Gospodarstvo stvara osnovu za druge odnose i često je jamac svih drugih odnosa. Zato i naša hrvatska zajednica treba još više razmišljati i imati na brzi da gospodarski segment uključujući u svoje djelovanje i kroz njega također pridonese povezivanju s matičnom zemljom, a naravno i integraciji u zemlju u kojoj živi.

HR: Koju vrstu pomoći Hrvati u tome mogu očekivati od matične države?

Osim Hrvatske gospodarske komore, koja ima i svoje predstavništvo u Srbiji, postoje i županijske gospodarske komore koje aktivno surađuju s regionalnim komorama u Srbiji. Na primjer, Županijska gospodarska komora u Osijeku ima dobre odnose s Regionalnom komorom u Subotici. Nedavno je u Osijeku održan susret između

tih dviju komora, koji je potaknuo konkretno povezivanje tvrtki s oba područja, uključujući i sklapanje poslova. Gospodarstvenici djeluju na svoj način. Međutim, i putem drugih hrvatskih institucija na objema stranama mogao bi se još više razviti taj segment gospodarskog povezivanja. Trebalo bi, možda, uvesti neke poticaje, osobito ukoliko se radi o poticajima za malo i srednje poduzetništvo Hrvata u Vojvodini. U Vojvodini su nazočne ugledne hrvatske tvrtke (npr. Agrokor, Nexe grupa, Montmontaža, KTC, Atlantic grupa i dr.) koje omogućuju lokalnim zajednicama brži razvoj i nova radna mjesta i vjerujem da i naš narod u tome može prepoznati svoj interes.

HR: Kako ocjenjuje te institucionalnu organiziranost hrvatske zajednice u Srbiji?

Organiziranost hrvatske zajednice zadana je propisima i regulativom u Republici Srbiji, bilo da se radi o udrugama, nevladinim organizacijama, pa do institucija kao što je HNV. Postoje i hrvatske političke stranke, a sada ćemo imati i Zavod za kulturu. To je nešto što priznaje ova država kroz svoje propise i u to se uklapa i hrvatska manjina. Na samu kvalitetu njene organiziranosti se ne mogu osvrnuti; bi li se ona trebala drugačije organizirati, osnovati više udruga koje se bave npr. folklorom ili znanstvenim proučavanjima. Ali, ono što mogu reći, je to da bi Hrvati i njihove udruge i političke stranke trebali raditi sinkronizirano, ili barem u boljem suglasju, u smislu da među njima nema velikih nesporeda, ponekad trzavica i osobnih razmirica, koje se mogu reflektirati na interes hrvatske zajednice u cjelini. Sukobi su ono najmanje što hrvatskoj zajednici i pojedincima u toj zajednici treba, ne samo zato što to pruža lošu sliku o nama, već zato što to koči dobre projekte, koji zamru zbog osobnih neslaganja. Mislim da bi se oko tog problema trebalo više angažirati u hrvatskim udrugama i institucijama. Vrlo rano sam uočila taj problem i pokušavam sa svoje strane učiniti koliko mogu, približiti često suprotstavljene skupine i pojedince i nekako kroz osvjешćivanje tog zajedničkog interesa da se pokušaju ipak malo zatamiti strasti. Ne činim to samo ja, ima dosta ljudi u zajednici koji to žele i koji se trude. Neki odustaju, a neki nastavljaju i dalje, a ja sasvim sigurno dok sam ovdje neću odustati.

Vrijedi se potruditi jer postoje izvanredni pojedinci, vrlo kvalitetni ljudi u ovoj zajednici, s dobrim namjerama i puno elana da se nešto zajednički učini. Zbog tih i takvih ljudi, a na koncu zbog budućih generacija, ne smije se od toga odustati i ne smije se dopustiti onima koji prave nered u zajednici da postižu svoje ciljeve. To je strašno važno i to je moja poruka

nakon svega što sam ovdje vidjela i svih mojih kontakata. Za pohvaliti je niz pojedinaca i udruga koje se jako trude da, usprkos lošim uvjetima u malim sredinama, uz puno nerazumijevanja, nešto učine i zahvaljujući tim ljudima hrvatska će zajednica ići naprijed. Hvala Bogu da takvih ima i da mi imamo mogućnosti u tome im pomoći. Na tome ćemo sigurno nastaviti raditi.

HR: Koju vrstu pomoći Hrvati u Vojvodini mogu očekivati?

Postoje sredstva iz proračuna Republike Hrvatske za redovitu djelatnost udruga i institucija, koja nisu velika. Tijelo sastavljeno od predstavnika hrvatske zajednice i diplomatsko-konzularnih ureda odlučuje o godišnjim sredstvima koja se dodjeljuju udrugama i organizacijama. Postoje također i sredstva iz izvanrednih proračunskih sredstava Republike Hrvatske, ali na ta se sredstva može računati ukoliko se radi o nekom kapitalnom i utemeljenom projektu od nacionalnog interesa za Hrvate. Ne želim prejudicirati o kojim projektima će se raditi u skoroj budućnosti, ali, na primjer, ako se doista bude ostvarila ideja Hrvatskog školskog centra, ja sam sigurna da će RH za takav projekt naći sredstva kako bi se takav centar uredio i počele se u njemu odvijati vrlo značajne aktivnosti obrazovanja na materinskom jeziku. Sličnih projekata će sigurno biti u budućnosti, a takvim sredstvima se, na primjer, obnavlja i Hrvatski kulturni centar u Srijemskoj Mitrovici. Za redovitu aktivnost se, dakle, sredstva ne povećavaju, ali ako nešto ulazi u posebne aktivnosti ključne za hrvatsku zajednicu, sredstva se mogu osigurati. Međutim, hrvatska zajednica se onda mora aktivno uključiti i dati svoj doprinos, ne može samo davati ideje i tražiti pomoć. Mi kao diplomatsko-konzularna predstavništva imamo svoje zadaće i limitirani smo Bečkim konvencijama o diplomatskim i konzularnim odnosima te ne možemo organizirati hrvatsku zajednicu niti se uplitati u njihov rad izravno, pogotovo ne u političke udruge. U okviru svojih mogućnosti i ovlasti nastojimo dati poticaj svakoj kvalitetnoj aktivnosti. To radimo i uvijek se na nas može računati.

HR: Koje sve aktivnosti čine Vaš posao i s kime ste do sada uspostavili kontakte?

Uspostavljeni su kontakti s kolegama u diplomatskim predstavništvima. Na primjer, s kolegom iz Generalnog konzulata Republike Mađarske sam u stalnom kontaktu. Također sam uspostavila kontakte s glavnim tijelima vlasti u Vojvodini i u nekim gradovima, s gospodarskim komorama, kulturnim institucijama i medijskim kućama. Posjetila sam ih, razgovarali smo i dogovarali se o mno-

gim aktivnostima. Kao hrvatska diplomatkinja imala sam dobar prijam i punu pažnju svih koji su me primali. Možda čak i nemamo toliko kapaciteta koliko imamo mogućnosti, ali nadamo se da će se sve ono što ulažemo negdje vratiti. Posebno ističem kontakte s hrvatskim udrugama, u kojima rade vrijedni ljudi, puni entuzijazma i žele mladima prenijeti ljubav za svoje naslijeđe. Posjetila sam i hrvatski vrtić i škole u kojima se odvija nastava na hrvatskom jeziku. Rado posjećujem i hrvatske gospodarske tvrtke, odnosno tvrtke u koje je uloženi hrvatski kapital. Izgleda da imam više želja od raspoloživog vremena.

HR: Veleposlanik je nedavno ocijenio kako je položaj Srba u Hrvatskoj bolji nego li Hrvata u Srbiji?

Teško je to uspoređivati zbog toga što je povijesni i politički kontekst bio sasvim različit. U Republici Hrvatskoj imamo drugačiju pravnu infrastrukturu koja regulira zaštitu konkretne manjine, tako da i u praksi ne možemo postići ovdje isto što postižu Srbi u Hrvatskoj. S druge strane, možda ovdje naša manjina ima neke druge prednosti, iako bih ja doista voljela vidjeti jednog Hrvata na nekoj visokoj izvršnoj dužnosti, voljela bih vidjeti kako postoje jamstva zastupljenosti u predstavničkim tijelima za hrvatsku nacionalnu manjinu kao što je to slučaj u Hrvatskoj za srpsku i druge manjine. Treba odmah reći kako je to bila volja hrvatske političke elite i Hrvatske kao države. Od samog početka, od priznanja hrvatske države, Hrvatska je apsolutno bila prisiljena što prije dostići vrlo visok standard zaštite

manjina. To je bio uvjet, od priznanja države pa kasnije do svih stupnjeva približavanja EU. Ništa praktično nismo mogli učiniti na međunarodnoj razini, a da pri tome stalno ne dokazujemo svoj primjeren odnos prema manjinama. U Hrvatskoj su sve manjine priznate, znatna se sredstva izdvajaju za njihov rad i razvitak, daju se garancije manjinama; od političkih do gospodarskih. Uvjeti poštovanja određenih vrijednosti, koji su traženi od Hrvatske, tražit će se i od Srbije, pa ćemo se sresti na nekoj razini. Sasvim je normalno da, ako jedna manjina živi na nekom području, ima neke garancije. Vrlo se često govori o tome da nacionalne manjine moraju imati ista prava kao i većinski narod. Međutim, neki ne razumiju sasvim taj koncept zaštite ljudskih prava u koji ulaze i prava nacionalnih manjina. Zaštita ljudskih prava ne znači da dajete nekoj »ranjivoj grupi« (vulnerable group) ista prava kao što ih ima i većina. To nije zaštita. Zaštita je dati veća prava zato što ako tim grupama dajete istu zaštitu i tretira ih na isti način, one će, bilo zbog svoje malobrojnosti, ili veće ranjivosti, nestati. Zato se moraju kompenzirati još nekim dodatnim pravima. To je Hrvatska u dobroj mjeri postigla sa svojim manjinama. Sada se govori o još većim pravima i svaki korak približavanja euroatlantskim integracijama znači dodatna prava. To će se dogoditi i u Srbiji i uvjerena sam da će i naša hrvatska manjina ovdje, kao i ostale manjine, dobiti još veća prava, jer će se morati dokazivati da se nacionalnim manjinama posvećuje posebna pažnja, što znači politička i materijalna. ■

Odgovara li broj hrvatskih kulturnih udruga potrebama naše zajednice

»Gdje god nađeš zgodno mjesto, tu drvo posadi...!«

Neka nas ne brinu naše »brojne« kulturne udruge od kojih je sedam u Podunavlju, jer to su biseri koji će svjedočiti o identitetu hrvatskog čovjeka s ovih prostora našim budućim naraštajima

Piše: Zvonimir Pelajić

Aktiviranjem pojedinih hrvatskih udruga dolazi do intenziviranja međusobnih veza »preostalih« hrvatskih intelektualaca u Vojvodini, pa tako i članova kulturno-umjetničkih društava. Time se otvara mogućnost da se u mjesnim hrvatskim udrugama mogu okupljati i djelovati ljudi kojima je stalo do svog identiteta i poznavanja vlastite prošlosti.

»Gdje god nađeš zgodno mjesto, tu drvo posadi...!«, stihovi su pjesnika J. J. Zmaja. Ovaj mudar savjet može se primijeniti i na našu zajednicu. U svakom mjestu gdje postoje određeni uvjeti trebalo bi osnovati kulturnu udruhu, koja bi čuvala identitet Hrvata ili, pak, budila interes kod mlađe generacije – da upозна svoje podrijetlo i znamenite likove naše zajednice.

SURADNJA: Po svom statutu društvo može imati veći broj sekcija, ali svako mjesto, makar udaljeno 5-6 km od drugog, ima svoje specifičnosti i osniva one odjele u kojima će se efektivno baviti određenim aktivnostima. U tom smislu treba se što prije »osloboditi« pomalo ironične fraze: »Tancuj, tancuj...«, koja u sebi sadrži i dosta istine, jer društva obično počnu s plesanjem, pjevanjem i sviranjem. Osobno smatram da je u cijelom našem društvu potrebna decentralizacija mnogih institucija, pa tako i unutar naše zajednice. Pri tome ne mislim da se treba izdvojiti iz naše multikulturalne i multietničke sredine, nego, naprotiv – rješenje je u integraciji. Tako primjerice, od svog osnutka 17. siječnja 2008., HKUPD »Matoš« iz Plavne tijesno surađuje s »Dukatom« Vajska-Bođani i upravo su pripremili zajednički nastup i gostovanje u Istri. Tamburaški odjel »Matoša« prati Dječju folklornu skupinu »Dukata«, a neki tamburaši koriste i njihove instrumente, koje im je predsjednik Društva Pavle

Pejčić ustupio za rad. A HKUPD »Mostonga« iz Bača surađuje s Tamburaškim orkestrom iz Ravnog Sela, čiji članovi pripadaju drugoj nacionalnoj zajednici!

IDENTITET: Iskazivanje nacionalnog identiteta je naše pravo i zadaća, a svako mjesto koje je osnovalo svoju udruhu, pokraj zajedničkog, ima i svoj vlastiti identitet. Susreti naših udruga ne moraju nužno imati i natjecateljski karakter. HKUPD »Matoš« počeo

profiliran da bi financirao udruge, nego da pomaže, a na udrugama je da prave projekte i konkuriraju. Projekti moraju biti transparentni, da svi znaju kako i zašto se traže sredstva. Dakle, od naših udruga ovisi kako će se snaći glede materijalnih sredstava, a to će biti rezultati njihovog rada, izrade projekata i njihove realizacije te uloge u samom mjestu i regiji. Još uvijek je potrebna edukacija građana o vrijednostima integrativnog multi-

Šokačka narodna nošnja u Baču

je, upravo, svoje aktivnosti suradnjom s drugim udrugama. Ovo Društvo i dalje planira svoj rad na ovaj način, ne samo u folklornoj oblasti, nego i u literalnom, likovnom i drugom stvaralaštvu. Na prvom »Matoševu« koncertu u Plavni gostovao je mjesni KUD »Palona«, a bilo je gostiju i iz drugih mjesta Općine. Vjera i nacionalnost neće biti prepreka za ovakvu udruhu.

Ovom prigodom moram istaknuti da još uvijek žitelji ovoga kraja nisu »pretjerano skloni« čitanju, pa nisu dovoljno informirani o događajima u našoj zajednici. Tako, primjerice, mnogi još ne shvaćaju ulogu HNV-a. On nije

kulturalizma, kojima bi se razbile predrasude pripadnika nacionalnih manjina i onih koji smatraju da su prava nacionalnih manjina dezintegrativna u odnosu na jedinstvo šire društvene zajednice.

SPECIFIČNOSTI: Potrebno je još puno toga učiniti na integraciji kulturološkog prostora u Vojvodini, treba koordinirati rad svih kulturnih udruga, raditi na njegovanju specifičnosti pojedinih udruga, povezivati udruge i pomoći im da svoje potrebe realiziraju u jedinicama lokalne samouprave na čijem teritoriju djeluju. Većina naših udruga još nije na razini tzv. visoke kulture, ali nam nude našu tradicijsku kulturu. Svako mjesto,

pokraj istih ili sličnih običaja, ima i svoje autentične običaje, narodnu nošnju ili nekog znamenitog pisca, pjesnika, glazbenika. Tako je naša najmlađa udruha u Podunavlju – HKUPD »Matoš« dobila ime, jer A. G. Matoš ima vezu s Plavnom preko svog djeda Grge i svog oca, koji je rođen u Plavni. Puno je toga što je godinama van dometa javnosti i što treba otkriti, a što će predstavljati važnu povijesnu građu o životu i djelovanju Hrvata u svakom mjestu gdje su osnovane hrvatske udruge. A Plavanjci su, primjerice, izveli u Somboru još davne 1958. godine prvu šokačku operetu »Na vrbi svirala« dr. Josipa Andrića.

TEMELJI: Zato brojnost naših udruga nije »opasnost« za našu zajednicu, nego bogatstvo i spremnost naših sunarodnjaka da se aktivno uključe u kulturni i društveni život u ovom multikulturalnom, multietničkom i multikonfesionalnom prostoru. O ovom posljednjem još nije bilo riječi, ali bez svećenika i Crkve Hrvati bi na ovim prostorima bili već gotovo zaboravljeni. Mnogim hrvatskim kulturnim udrugama svećenici i Crkva i danas pružaju pomoć i potporu. U Plavni se, primjerice, ispred crkve sv. Jakova ponovno nalazi bista dr. Josipa Andrića o kome se malo zna, a on je možda najvažnija osoba iz ovoga mjesta.

Ovom prigodom, pred skori osnutak Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, želim konstatirati da su našoj zajednici još uvijek potrebni Andrići, Sekulići, Vujkovi i njima slični, kako bismo ojačali svoje kulturno-povijesne temelje. I zato neka nas ne brinu naše »brojne« kulturne udruge, od kojih je sedam u Podunavlju, jer to su biseri koji će svjedočiti o identitetu hrvatskog čovjeka s ovih prostora našim budućim naraštajima. ■

U Gornjem Bregu kraj Sente održano natjecanje u ručnom šišanju ovaca i kuhanju čobanca

U ritmu čardaša

Ova je manifestacija, sedma po redu, sadržavala službeni dio, te onaj možda još i važniji – neslužbeni

Šišanje ovaca je dobra sin-tagma ako su objekt radnje prave ovce, a ne ljudi. U tom slučaju, ta je radnja višestruko korisna, barem nekad bila. Nekad, dok je runo imalo svoju cijenu i uporabnu vrijednost u industriji, makar i manufakturnoj. Danas, nažalost, ta je uporabna vrijednost sve manja, pa se i šišanje ovaca obavlja prije svega radi samih ovaca, kako bi im se olakšao život u vrijeme ljetne žege. Ili, radi zabave, kao u Gornjem Bregu, mjestu nadomak Sente na obali Tise, gdje je u nedjelju, 18. svibnja, održano sedmo po redu natjecanje u ručnom šišanju ovaca, kuhan je čoban-

Gornji Breg

Naselje Gornji Breg nalazi se na bačkoj obali Tise, pet kilometara od Sente i ima oko 1900 stanovnika, 90 posto Mađara i 10 posto starosjedilaca srpske nacionalnosti.

nač, a održana je i izložba ovčjih mliječnih proizvoda.

Skupila se, što bi se reklo, čobanska elita sa svih strana Bačke i Banata, a bilo je gostiju i iz Mađarske. Organizator je, kao i prethodnih godina, Kulturno-umjetničko društvo »Petőfi Sándor«, a program se u seoskom zadružnom domu odvijao u dvjema fazama: u službenom dijelu

na vrelom suncu strižuće su škare ukrstili natjecatelji, a u neslužbenom dijelu svi su skupa, i natjecatelji i posjetitelji, pod šatrama, uz osvježavajuće napitke, degustirali nadaleko čuveni ovčji paprikaš u ukupno čak 138 kotlića i velikih kotlova. Nije nedostajalo niti pečenih janjaca, koji su se vrtjeli na nekoliko ražanja.

U natjecateljskom dijelu u konkurenciji šišanja škarama najboljim se, među 19 sudionika, pokazao *Lajos Úveges* iz Gornjeg Brega, dok su drugo, odnosno treće mjesto zauzeli *Károly Fehér* iz Trešnjevca i *Adam Pelhe* iz Gornjeg Tavankuta. U šišanju ovaca strojem ovogodišnji je šampion *Zsolt Csabai*, također domaćin iz Gornjeg Brega, dok su drugi i treći bili *György Hancika* iz Kule i *Milan Štrbac* iz Čelareva. Pobjedili ili ne, svi su se dobro proveli, i natjecatelji i gledatelji. Nije bilo prigovora niti suci-ma, pa je događaj u cijelosti opet dobio prolaznu ocjenu, što se svakako, kao zasluga, ima pribilježiti organizatoru.

U samom natjecanju, svaki sudionik ima obvezu škarama ošišati dvije ovce, a mjeri se vrijeme. Onaj tko prvi završi šišanje obiju ovaca – pobjednik je. Ovoga je puta pobjedniku za to trebalo 20 minuta.

Premda nije pobjedio, našu je pozornost privukao *Adam Pelhe* iz Gornjeg Tavankuta. Šišao je odlično i u konačnici nije puno zaostao za pobjednikom, svoja je dva modela ošišao za 22 minute.

»Imam 42 godine, a ovce šišam već 25 godina«, kaže *Adam Pelhe*. »Po zanimanju sam mesar, time se i bavim u Tavankutu, a šišanje ovaca naučio sam od oca *Antuna*, koji je svojevremeno imao stado. Svojih ovaca nemam i naš kraj nije toliko poznat po ovčarstvu. U Tavankutu je najveći proizvođač ovaca *Franjo Pinter* s oko 180-200 grla, a, koliko znam, u subotičkom kraju najjači u ovom poslu je *Imre Farkaš* s Bajskog puta, koji ima oko 800 ovaca. Znam da je među većim proizvođačima i *Ivan Cvijan* s Gabrića. Kod šišanja

Jedini predstavnik tavankutskog kraja: Adam Pelhe

ovaca najvažnije je da se koža uvijek drži sasvim zategnutom, kako je ne bi ozlijedili škarama. Lakše ih je šišati strojem, ali ovo sa škarama je autentičan način, baš kao što se nekad radilo.

Kod ocjenjivanja, osim vremena, žiri procjenjuje i postupak izvođenja ovce iz tora, kvalitetu striženja, skupljanje i izgled upakiranog runa i čistoću mjesta. Ovce se pri striženju ne smiju maltretirati, niti ozljeđivati škarama.

Vuna u bescijenje

Koliko god ovčje runo bilo teško, vuna je skoro besplatna, pa ovčari ne uspijevaju pokriti niti troškove šišanja, koji se kreću od 80 do 100 dinara po ovci – čulo se u Gornjem Bregu.

Na licu mjesta: Ivana Dulić-Marković

Na ovom je natjecanju u Gornjem Bregu višestruki pobjednik bio *Mirko Sudarević* s Gabrića, no, njega ovoga puta nismo primijetili. Osim natjecanja u šišanju ovaca, na istom je mjestu organizirano i natjecanje u pucanju bičevima.

Kao gošća, natjecanje je pratila i nekadašnja ministrica poljoprivrede i nekadašnja potpredsjednica srbijanske vlade *Ivana Dulić-Marković*.

I, dok je smjenjivanje opojnih mirisa »birka paprikaša« i janjaca s raznja sa svih strana pratila mađarska glazba – stari čardaši i novokomponirana narodna – više stotina posjetitelja provelo je još jedan ugodan proljetni dan.

Z. P.

Subotička tvrtka na Poljoprivrednom sajmu u Novom Sadu dobila još jedno značajno priznanje

»Agria« dobitnica zlatne plakete

Pneumatska sijačica za povrće proglašena najboljom u kategoriji sijačica izloženih na sajmu

Sijačice za izvoz u zemlje iz cijele regije: Lazar Baraković

Na prošle subote završenom 75. međunarodnom poljoprivrednom sajmu u Novom Sadu, vrijedan nastup imalo je subotičko poduzeće »Agria«, koje se bavi proizvodnjom i prodajom poljoprivredne opreme i rezervnih dijelova. Za svoj najnoviji proizvod, pneumatsku sijačicu za povrće, kao najbolju u svojoj kategoriji, vlasnik ovog poduzeća *Lazar Baraković* dobio je Diplomom sa zlatnom medaljom.

»Ova nova vrsta sijačica smatra se velikim napretkom, jer radi uz pomoć dvaju sustava – sustava vakuma i sustava tlaka«, kaže *Lazar Baraković*. »Vakuumom se podiže sjeme i nosi na mjesto odlaganja, a tamo ga se uz pomoć tlaka ispuhava s rupe na ploči koja nosi sjeme i praktički upućava u brazdicu. Prednost u odnosu na dosadašnje sijačice je u tome što se sjeme u potpunosti sačuva od bilo kakvih mehaničkih oštećenja. Ova je sijačica na sajmu izazvala prilično velik interes, tako da se više od sto poljo-

privrednih proizvođača, trgovaca i potencijalnih korisnika prijavilo za dolazak na prezentaciju, koju ćemo uskoro održati u Subotici, na zemljištu naše tvrtke.

I ovaj proizvod, kao i sve druge u ovoj tvrtki, osmišljava i realizira isključivo stručni tim »Agrie«. Cijela se sijačica gotovo u potpunosti proizvodi u »Agrijinoj« tvornici u Subotici, odnosno tu se proizvode svi dijelovi, izuzev guma za kotače, lanaca i plastičnih crijeva. Osim pneumatske sijačice za povrće, ova je tvrtka već poznata u regiji po sijačicama za žito, te za kukuruz i suncokret, koje poljoprivrednici koriste na njivama širom Srbije, ali i u drugim državama. Svakog sajamskog dana u Novom Sadu »Agria« je prodala bar po jednu sijačicu. Ova tvrtka zapošljava 24 radnika.

Prihod od prodaje »Agria« ulaže u stalno širenje kapaciteta. »Kada bismo prestali ulagati, za 2-3 godine konkurencija bi nas 'pojela'. Ovo je takav posao«, kaže *Baraković*.

Solidnoj prodaji »Agrijinih« sijačica sigurno je pridonijela i uredba Vlade Republike Srbije, kojom država poljoprivrednim proizvođačima daje poticaj pri kupovini poljoprivredne opreme, a tu spada i sijačica, u iznosu od 15 posto od cijene, bespovratno.

Što se samoga Poljoprivrednog sajma u Novom Sadu tiče, *Lazar Baraković* primjećuje kako je ovogodišnja ponuda bila slabija u odnosu na prethodne 2-3 godine, kako po obujmu, tako i po ponudi. Razlog tome je, smatra on, preskupa cijena izloženog prostora.

Z. P.

Izvoz

»**O**ve, 2008. godine, sijačice smo počeli izvoziti i u Hrvatsku«, kaže *Lazar Baraković*. »Od ranije smo zastupljeni na tržištima Rusije i Ukrajine, gdje prodajemo i sijačice i dijelove za poljoprivrednu opremu, a naše proizvode izvozimo još i u Makedoniju, na Kosovo, u Crnu Goru i u Bosnu i Hercegovinu. Također je sada zainteresiranost pokazao i jedan kupac iz Rumunjske«.

Antun Dulić Kurjakov, jedan od prvih koji su od bivše SFRJ zatražili povrat oduzete imovine

Pravda popločena nepravdom

Svaka je i svačija priča o državnoj otimačini u osnovi ista, a u doživljaju drugačija. Svakoga tko ju je prošao, muka jednako boli, ali nikoga tuđa muka ne može boljeti jače nego vlastita. I zato je svaka od tih priča toliko različita i toliko važna za ispričati

Onome tko to nije doživio, teško je i povjerovati, a kamoli shvatiti. Da netko nekome uzme sve što ima, jer mu se, eto, može, jer mu se baš prohtjelo, jer mu je na to pravo dao crni dugački kožni mantil, jer misli da je to za »opće« dobro, doista je mučno prihvatiti.

A upravo to, da se od ljudi oduzimalo, otimalo, besramno kralo, i to u ime ideje »svjetske slobode«, na ovim se prostorima događalo masovno. Priča je već puno puta ispričana, ali nikad dovoljno.

Svjedoka je sve manje, a sjećanja bez svjedoka brzo blijede. Oni, koji su rođeni uoči i nakon raspada bivše države, ostat će uskraćeni za tragično iskustvo svojih očeva, djedova, pradjedova, ukoliko se priča ne ponavlja uvijek ispočetka. I uvijek je ista, ta priča. I uvijek je različita. Svaka je i svačija u osnovi ista, a u doživljaju drugačija. Svakoga tko ju je prošao, muka jednako boli, ali nikoga tuđa muka ne može boljeti jače nego vlastita. I zato je svaka od tih priča toliko različita i toliko važna za ispričati.

U nastavku slijedi jedna u moru istih.

BEZOČNA OTIMAČINA: *Antun Dulić*, »prdačnoga« imena Kurjakov, s Đurđina, rođen je 1921. godine na jednom od đurđinskih salaša kojih više nema, baš tu negdje gdje i danas živi, pokraj Pačirske pruge. Djetinjstvo je proživio poput svih svojih vršnjaka iz kraja, na salašu i imanju svoga oca *Vece* i majke *Stane*, rođene Vuković, Futoševe. Radio je i pomagao koliko je mogao, ali se i školovao. U vohoru Drugog svjetskog rata zavojačen je u mađarsku vojsku, jer državne su granice oduvijek bile relativna i nestalna kategorija. Nerado se djed Ante prisjeća svog vojnog roka na sjeveroistoku Mađarske, u Nyiregyhazi. Samo će kratko: »U zatvoru, gdje sam kasnije dospio, bilo mi je bolje nego u vojsci.«

I, kad je velika klaonica završila, kad se Ante Dulić, poput mnogih vršnjaka i sunarodnjaka, vratio kući željan života, nova ga je državna, komunistička vlast ubrzo

simuma zemlje«, priča djed Ante Dulić. »Oduzeli su nam sve, ne samo zemlju, nego i mehanizaciju, stoku, živinu, sve.«

ŠKOLA, ZATVOR, ZEMLJA: U uvjetima tako organizirane »nove države« i »novih ideja slobode«, mladi je Ante Dulić smatrao kako bi život mogao ugodno provesti, ako već ne na zemlji i od zemlje, a ono od svog učiteljskog rada, za čega se i školovao. I, zaposlio se u školi, prvo u Đurđinu, a potom na Bikovu.

»Da, bio sam učitelj sve dok 1947. nisam dospio u zatvor. Tamo, u čeliji, saznao sam kako sam kao učitelj premješten u Bosnu. Da ću, kad izađem iz zatvora, raditi u Bosni.«

A, zatvor je samo nastavak iznenađenja koja su Ante Duliću pririle tadašnje vlasti. Naime, jedna se ekipa mladih ljudi, nepomirljivo nezadovoljnih situacijom u zemlji i otimačinom »u ime revolucije«, usudila pokrenuti list pod nazivom »Mladi učitelj«, u kojemu su, iz današnjeg kuta promatrajući,

Bez dinara mirovine

Gotovo nevjerojatno zvuči gorka istina da Ante Dulić živi bez mirovine. Da, zapravo, mirovinu nikad nije niti imao.

»Kada je izašao zakon o tim poljoprivrednim mirovinama, ja sam već napunio 65 godina starosti, tako da prethodnih godina nisam uplaćivao u mirovinski fond. Što ću, živim uz pomoć obitelji.«

tresnula o zemlju i raspršila mu iluzije. Kazna koja je Dulićeve, kao i sve ostale »kulake«, zadesila, imala je zvučan naziv – agrarna reforma. Imala je ta kazna i drugih naziva – nacionalizacija, konfiskacija, eksproprijacija, kolonizacija – ali uvijek se svodila na isto: bezočnu otimačinu.

»Odmah nakon Drugog svjetskog rata uvedena je agrarna reforma, po kojoj je država od svakog poljoprivrednog gazdinstva oduzela sve iznad tada utvrđenog mak-

ipak oprezno i pipavo autori iznosili svoje stavove, koji nisu bili po volji režimu. Predvodio ih je *Alojzije Poljaković*, također učitelj i nekadašnji križar, koji je najviše i stradao. Osuđen je na sedam godina robije.

Ante Dulić i još sedam osoba prošli su nešto bolje, ako se to uopće smije tako reći. On je odležao dvije godine, a svi skupa, među njima svećenici, učitelji i jedan student, ukupno 14 godina. Obrazloženje presude za glavnog

Svi naši vladari

Ante Dulić sjeća se svih vladara u čijim je državama živio, sve boraveći u rodnom Đurđinu:

»Živio sam u vrijeme kralja Petra I., kralja Aleksandra, namjesnika Pavla, kralja Petra II., Miklosa Hortyja, Tita, titića, Miloševića, i sad ovih. Čini mi se da je jedino dobro vrijeme bilo ono namjesnika Pavla, koji je bio gospodin čovjek. Dobro je bilo i u jednom razdoblju za vrijeme Tita, tu oko 60-ih godina, dok se poljoprivredne organizacije nisu integrirale. Kad su se integrirale, kad su stvorene velike tvornice kao što su '29. novembar', 'Fidelinka', 'Agros', tad je sve pošlo naopako.«

osuđenika, Poljakovića, glasilo je: Zbog toga što je izdavao, uređivao, pisao, tehnički izrađivao, rasturao ilegalni časopis, 10 do 12 brojeva, svaki po 15 primjeraka... Ostali su osuđeni za suučesništvo, odnosno zbog toga što su, po Poljakovićevu nalogu, organizirali sastanke i pomagali u rasturanju lista.

REHABILITACIJA: »U samici subotičkog zatvora proveo sam 105 dana, zatim još 100 dana dok presuda nije postala pravomoćna, a onda sam do kraja kazne bio u Požarevcu«, kaže Ante Dulić. »Mogao bih čak reći kako smo mi, koji smo tamo dospjeli s presudama, dobro i prošli, jer tada je zatvor bio pun tzv. informbirovaca, koji nikada nisu osuđeni i nisu znali hoće li, i kada, iz zatvora izaći. Mi smo barem znali kolika nam je kazna.«

Kada se, nakon izdržane kazne, Ante Dulić vratio na svoj đurđinski salaš, svjestan kako od učiteljevanja u toj državi više neće biti ništa, odlučio je posvetiti se zemlji. No, sudbina je htjela da,

tri tjedna nakon Antinog povratka iz Požarevca, njegovog oca Vecu odvedu u zatvor i konfisciraju mu imanje, jer »nije uspio odgovoriti otkupu.«

»Otac je morao potpisati ugovor da će do kraja 1948. godine predati svinje, ali to nije uradio do konca 1948. nego u siječnju 1949. To je bilo dovoljno da mu se oduzme sve i otjera u zatvor. Ostao sam na

7 motika zemlje i to u vrhu atara, pod granicom. Nedavno sam tražio od suda da se moj otac rehabilitira i to je i učinjeno, donesena je presuda da je Veco Dulić nevin osuđen. Čekam da mi i službeno stigne pisano rješenje od suda.«

SVE IZNOVA: Život je ipak morao ići dalje. Ante se oženio i sa šestoro djece u godinama koje su slijedile opet nešto stvorio. Potajno se nadao, poput svih ostalih, da će se nepravda kad-tad morati ispraviti, i kada je 1990. socijalistički režim otišao u povijest, bio je među prvima koji su od države zatražili povrat zemlje. Ubrzo je na razini Jugoslavije formiran inicijalni odbor za povrat oduzete zemlje, čiji je član bio i Ante Dulić. Pisali su na mnoge adrese, uključujući i tadašnjeg saveznog premijera *Antu Markovića*, novinski su se stupci punili njihovim aktivnostima, i pokazalo se kako to nije bilo uzalud.

»Rezultat je bio da su nam zemlju tada i vratili. Ali, što je nama mogla značiti vraćena zemlja, kad nismo imali potrebnu mehanizaciju, niti sve druge uvjete? Na svim skupovima koje smo tada organizirali, govorio sam kako, ako ne dobijemo kredite za kupovinu strojeva, proći ćemo kao 'agrarci' nakon rata, kojima je država dala zemlju, ali ne i orude, pa su oni, nemajući kud, djecu slali u školu, a od zemlje digli ruke. Dogodilo se i nama upravo to. Tu sam zemlju dao u arendu, nisam je mogao obrađivati.«

Ante Dulić svoj odnos s državom slikovito opisuje na sljedeći način: »Dva su nas puta konfiscirali. Prvi put, kada su nam oduzeli zemlju, i drugi put, kada sam iškolovao djecu, a za njih nema posla. Umjesto da smo cijelog života radili i nešto zaradili, mi smo ga proveli, ma ne znam... eto tako.«

Zvonimir Perušić

Mirko Ostrogonac, diplomirani inženjer poljoprivrede, načelnik Odjela za gospodarstvo Grada Subotice

Možemo očekivati dobar prinos

Kakva je trenutačna situacija s usjevima?

»Kada su u pitanju strna žita, bilo ozima ili jara, možemo konstatirati da je nakon kiše, koja je pala potkraj druge dekade svibnja,

situacija s usjevima sasvim dobra«, kaže za HR diplomirani inženjer poljoprivrede Mirko Ostrogonac, načelnik Odjela za gospodarstvo Grada Subotice. »Ovo će dobro doći pšenici, koja se sada nalazi u punoj fazi cvatnje, da ne doživi šok zbog nedostatka vlage, a što se već bilo počelo upravo javljati. Usjevi imaju solidan porast vegetativne mase i fenološke se faze razvitka odvijaju prema uobičajenim rokovima. Očekujemo kako bi razdoblje nalijevanja zrna moglo biti dugo, što sve skupa znači da bi, pod pretpostavkom prosječnih uvjeta razvoja klimatskih prilika, žetva mogla biti vrlo dobra. Ali, moramo biti oprezni, jer klimatske promjene, u smislu nepredvidivosti i razdoblja ekstremno visokih temperatura, mogu u roku od 4-5

dana, pogotovo u drugoj polovici lipnja, sve to u velikoj mjeri anulirati.

Kakav će biti rod u odnosu na prošlu godinu?

»S obzirom na sadašnje stanje usjeva, mislim da se s puno razloga može očekivati kako će rod u prosjeku biti nekih 20-25 posto, možda čak i 30 posto veći nego prošle godine. Prošle su godine strna žita doživjela sušu tijekom ožujka i travnja, a ove godine to nije bio slučaj. Normalno su tekle faze razvitka i to je garancija, uz sadašnji izgled usjeva i postojeći veliki intenzitet procesa nalijevanja zrna, da će sve to rezultirati dobrim prinosom.

D. B. P.

U Skupštini Vojvodine održana konferencija o značaju Informativnog centra Euroregije DKMT

Iskustva u privatizaciji medija Euroregije Dunav-Kriš-Moriš-Tisa

Cilj ove suradnje je da svaki od 5,3 milijuna stanovnika, koliko obuhvaća ova regija, unaprijedi kvalitetu svog života

Piše: Dijana Prčić

U Skupštini Vojvodine je u srijedu, 14. svibnja, održana konferencija u okviru projekta »Euroregionalni informacijski centar – ERIC«. Svečano ju je otvorio pokrajinski tajnik za informacije *Milorad Đurić* naglašavajući važnost ovog projekta. »Ovi projekti važni su zbog protoka informacija, a poseban naglasak se stavlja na budućnost, kada će komunikacija biti od izuzetnog značaja«, rekao je Đurić. Na konferenciji su sudjelovali eminentni novinari i stručnjaci iz oblasti novinarstva i informatike iz Mađarske i Srbije.

ničnih zona. Tako je 1997. godine u Segedinu osnovana Regionalna suradnja Dunav-Kriš-Moriš-Tisa (DKMT) za zbližavanje mađarskih, rumunjskih i srpskih područja. Ova regija obuhvaća rumunjske županije: Arad, Timiș, Hunedoar i Karaš-Severin; mađarske županije: Bač-Kiškun, Bekeš i Čongrad; te cijelu Vojvodinu. Općeprihvaćeni trend je da u bliskoj budućnosti Europa nacija postane Europa regija.

RAZMJENA INFORMACIJA: Preduvjet za uspješnu kooperaciju regije je stalna razmjena informacija. Ovu zadaću obavlja

nje, što je uvjet opstanka mira i stabilnosti, odnosno povećanje blagostanja u srednjoj i istočnoj Europi.

S obzirom na važnost razmjene informacija za razvoj i zbližavanje regije Dunav-Kriš-Moriš-Tisa, na konferenciji se raspravljalo o temama vezanim za slobodu medija i njihovoj privatizaciji na ovim prostorima. Svoja iskustva o tome s kolegama iz Vojvodine razmijenio je predsjednik Državnog saveza mađarskih novinara *Pál Eötvös*. Govoreći o primjerima iz Mađarske istaknuo je da vlasništvo nije garancija slobode medija. »U Mađarskoj se pokušavamo natjecati sa slobodom medija u Austriji i Francuskoj. Vlasnici medija svugdje imaju iste zahtjeve i interese za profitom, ali razlika je u tome što u europskim zemljama postoji stručni prostor koji se suprotstavlja tendencijama vlasnika da rade što žele, dok kod nas toga nema«, rekao je Eötvös.

VOJVODINA – SPECIFIČNA REGIJA: Predsjednica Novosadske novinarske škole *dr. Dubravka Valić-Nedeljković* govorila je o važnosti izvještavanja o nacionalnim manjinama i potrebi izvještavanja na jezicima manjina. Svi tiskani mediji, čiji je vlasnik bila država, morali su promijeniti vlasništvo. Pokrajina je 2004. vlasništvo manjinskih medija prenijela na nacionalna vijeća u cilju demokratizacije medija. Prema njenim riječima, to nije najbolje rješenje. »Ovakva odluka izazvala je velike rasprave, jer iza njih opet stoji politički establišment«, istaknula je Valić. Mediji na jezicima nacionalnih manjina najteže mijenjaju vlasnika. Privatizacija općinskih elektronskih medija još nije završena. Višejezični emiteri su postavili problem zbog toga što imaju male reklamne mogućnosti i manji auditorij. Imamo primjer iz Stare Pazove, gdje je iz tih razloga donesena odluka o skraćivanju emitiranja programa na slovačkom jeziku.

Zahvaljujući Pokrajinskom tajništvu za informiranje, privatizacija elektronskih višejezičnih medija zaustavljena je u prosincu prošle godine. »Važno je zadržati emitere na jezicima lokalnih manjinskih zajednica, jer će se jedino oni baviti lokalnim pitanjima i problemima. Potrebno je napraviti druge modele privatizacije, kako bi se ovi mediji očuvali i unaprijedili, jer Vojvodina je specifična regija u tom smislu«, rekla je Valić.

O problemima novinarske profesije govorio je predstavnik Društva novinara Vojvodine *Radomir Čubranović*. Prema njegovim riječima termin »slobodni novinar« je cinični eufemizam za nezaposlenog novinara. U Vojvodini je preko 800 novinara slobodno, tj. rade honorarno, dok ih je u elektronskim medijima čak do 90 posto. »U Srbiji se mediji oslobađaju utjecaja politike i dolaze pod utjecaj vlasnika. Ovi drugi su opasniji, jer ih je teže uočiti«, zaključio je Čubranović.

Ovaj stručni skup ujedno je bio i predstavljanje projekta, sredstava i vizije cijele Euroregije DKMT. Uz predstavljanje strateškog plana razvoja, koji obuhvaća brojne zamisli o razvoju infrastrukture, zajednička djelovanja u zaštiti od prirodnih katastrofa, do takvih projekata koji se tiču poboljšanja kvalitete pijaće vode, poseban akcent je stavljen na transgranične turističke programe. Radne grupe koje funkcioniraju u okviru DKMT-a ističu veliki značaj komunikacije i distribuiranja informacija, te važnosti slobode medija. »Demokracija je na tankim nogama ako imamo tanke medije«, zaključeno je na skupu.

Glavni cilj ove suradnje je da svaki od 5,3 milijuna stanovnika, koliko obuhvaća ova regija, unaprijedi kvalitetu svog života, a da DKMT regija postane istinska kapija Europe prema Balkanu i Balkanu prema Europi. ■

Manjinski mediji najteže mijenjanju vlasnika: s konferencije u Novom Sadu

Jedan od važnih zadataka Europske Unije jest podržavanje transgranične suradnje i brzi razvoj unutarnjih periferija. U zapadnoj Europi ovaj proces traje gotovo tri desetljeća. Njihov primjer pokušavaju slijediti i druge europske regije. U srednjoj i jugoistočnoj Europi je poslije pada Berlinskog zida i promjene režima, 1989/90. godine većina bivših socijalističkih zemalja sebi postavila cilj euroatlanske integracije i priključenje Europskoj Uniji. Radi postizanja tog cilja političari mađarsko-rumunjsko-srpske granične zone počeli su tražiti primjere iz zapadnoeuropskih zemalja, koji bi se mogli primijeniti u raznim oblastima političkog i ekonomskog života, kako bi se mogao promijeniti položaj pogra-

Informativni centar Euroregije – ERIC. On sakuplja informacije o transgraničnoj suradnji, iz tematičke europskih integracija, problema regija, te ih na jezicima Euroregije nudi stanovnicima, medijima, te javnoj upravi i stručnim, gospodarstvenim i obrazovnim organizacijama. Kod nas list »Dnevnik« objavljuje vijesti o ERICU. Osnovana su i dva centra – u Novom Sadu i Segedinu. Realizaciju projekta financira Europska Unija, preko Europske agencije za rekonstrukciju, uz sufinanciranje Izvršnog vijeća AP Vojvodine i Republike Mađarske, u okviru Susjedskog programa Mađarska-Srbija. Cilj projekta je formirati svijest stanovnika regije, kako bi uvidjeli svoje osobne šanse i mogućnosti surad-

Studenti iz Beča posjetili OŠ »Matko Vuković« Zainteresirani za prava nacionalnih manjina

U okviru posjeta Republici Srbiji, 17 studenata slavistike na Filozofskom fakultetu u Beču, boravilo je u utorak u Subotici. U okviru posjeta obišli su Osnovnu školu »Matko Vuković«, Hrvatsko nacionalno vijeće i Generalni konzulat Republike Hrvatske.

Budući da su ih najviše interesirala prava nacionalnih manjina, u OŠ »Matko Vuković« bili su gosti u odjelima u kojima se izvodi nastava na hrvatskom i mađarskom jeziku. Nakon slušanja sata u ovim odjelima, razgovarali su s uposlenicima škole o uređenju nastave na jezicima nacionalnih manjina (od uporabe udžbenika, izbornih predmeta, prava...).

Studente najstarijeg austrijskog sveučilišta u HNV-u primila je predsjednica Izvršnog odbora *Slavica Peić*, koja im je predstavila rad ovoga tijela, te ih upozнала s pozicijom u kojoj se nalazi hrvatska nacionalna zajednica u Srbiji.

D. B. P.

Održana godišnja skupština Pučke kasine 1878.

U petak 16. svibnja, u Gradskoj knjižnici održana je redovita godišnja skupština Pučke kasine 1878. Uz izvješće o radu u protekloj godini, što ga je podnio predsjednik udruge *Josip Ivanković*, podnesena su i izvješća Nadzornog odbora te financijsko izvješće za isto razdoblje. Iznoseći program rada udruge za 2008. godinu, kojega je još Glavni odbor usvojio na kraju 2007., predsjednik *Josip Ivanković* je naveo redovito izlaženje Glasnika Pučke kasine (12 brojeva), tiskanje 3 knjige, te proslavu 10 godina od reosnivanja i 130 godina postojanja Pučke kasine, koja bi trebala biti održana 11. lipnja.

Usvojena je izmjena Statuta po kojoj se u preambuli i ostalim člancima iz teksta briše »Crna Gora«, a Glavni odbor se smanjuje s 11 na devet članova radi što operativnijeg rada. Članovi Glavnog odbora, koji su bili neaktivni, preminuli, ne žele sudjelovati u radu ili su odsutni – *Bela Tonković*, *Šime Pejić*, *Ignacije Tonković*, *Nikola Stipić* i *Alojzije Kujundžić*, razriješeni su članstva u Glavnom odboru. Za nove članove Glavnog odbora izabrani su odvjetnik *Josip Tonković* i gospodarstvenik *Lazar Baraković*.

U raspravi koja je uslijedila, član GO *Grgo Bačlija* istaknuo je važnost izlaženja Glasnika Pučke kasine, dodavši kako bi trebalo raditi na povećanju broja suradnika lista.

Tajnik udruge *Ljudevit Vujković Lamić*, podsjetio je na problem Zadužbine biskupa Lajče Budanovića, budući da aktualna politička struktura, kako je naveo, nije učinila ni najmanji korak k vraćanju ove imovine Katoličkoj crkvi. On je podsjetio kako je dio ove imovine – zgrada u kojoj se nalazilo poduzeće Subotica-film – prodana na aukciji. »Tragedija je i u tome da je o ovoj prodaji direktor Međuopćinskog zavoda za zaštitu spomenika u Subotici izjavio nedavno u emisiji televizije YU Eco, da je kupac u pravu jer priprema rušenje ovog objekta u roku od dvije godine, umjesto da je ukazao na činjenicu kako je to objekt koji pripada

Zadužbini i da se taj objekt treba vratiti Crkvi. Nažalost, nitko i nigdje u tisku nije reagirao na ovu izjavu«, rekao je *Vujković Lamić*.

Osim članova Pučke kasine 1878., na skupštini su nazočni bili i *Iva Aranjoš*, ispred Generalnog konzulata RH u Subotici, te predstavnici Bunjevačke matice.

D. B. P.

Proslavljeno prvo proštenje kapele svetog Leopolda

U nedjelju 18. svibnja 2008. proslavljena je prvi put svečana misa proštenja ispred kapele u izgradnji na Čantavirskom putu kraj Subotice. Svetu misu je predvodio župnik mons. dr. *Andrija Kopilović*, koji je u homiliji istaknuo važnost ovoga projekta, kao i to da su se žitelji prigradskih salaša organizirali i sami grade bogomolju. Pohvalio je, također, i način

života na ovim subotičkim salašima, gdje žive po tri generacije zajedno i gdje se iz »prve ruke« uči poštovati starije i odgajati djecu. Kada kapela, koja je posvećena svetom Leopoldu Bogdanu Mandiću, bude završena, imat će vjernici ovog kraja mjesto za susret i molitvu, kao i za svete mise nekoliko puta godišnje. Zanimljivost, koja je vezana za ovu kapelu, jest ta da temeljni kamen, namijenjen ovom zdanju, stoji već godinama u župnoj crkvi Marija Majka Crkve u Subotici, a prije desetak godina ga je trebao položiti – sada već blagopokojni – kardinal *Franjo Kuharić*. Okolnosti tada to nisu dopustile, ali sada zgrada »raste« i iduće godine se očekuje puno svečanije proštenje svetog Leopolda na Čantavirskom putu kraj Subotice. Ovogodišnju misu proštenja je izravno prenosila Radio Marija, te su mnogi mogli pratiti putem radio valova ovaj lijep događaj.

Pikado susret – Srbija protiv Hrvatske

U subotu 24. svibnja (sutra) u Subotici će se održati prijateljski međunarodni meč u elektroničkom pikadu, između reprezentacija Srbije i Hrvatske. Meč se igra u muškoj i ženskoj konkurenciji, po propozicijama Europske pikado unije i Svjetske pikado federacije. Mjesto susreta je atrium hotela Galleria, a vrijeme početka 12 sati.

Proslavljena stota obljetnica izgradnje stare župne crkve u Blagaju

Crkvi vratiti njezinu ljepotu i sjaj

Sadašnji župnik u više je navrata pokušavao dobiti dozvolu za obnovu ove crkve, no, konačno je, tek prije nekoliko dana, županijska vlast odobrila dozvolu za gradnju, tako da će u najskorije vrijeme početi njezina obnova

Piše: Arijana Beus

MOSTAR – Župa Presvetog Trojstva Blagaj-Buna u nedjelju je proslavila patron župe i stotu obljetnicu izgradnje stare župne crkve u Blagaju. Ovom prigodom u župnoj crkvi slavljenici podijeljen je i sakrament svete krizme za ovogodišnje krizmanike ove župe. Proslava je počela jutarnjom svetom misom, koju je predvodio župni vikar don Mile Vidić, a jubilaru svečanu svetu misu predvodio je biskup mostarsko-duvanjski i apostolski upravitelj trebinjsko-mrkanski msgr. dr. Ratko Perić uz suslavlje velikog broja svećenika ove i susjednih župa i biskupija. Velika proslava u povijesnom gradu Blagaju u nedjelju je bila i prigoda za obiteljsko hodočašće iz okolnih župa kao znak jedinstva u Presvetom Trojstvu i molitve za ljubav, vjeru, nadu i život. Tim je povodom u Blagaj stiglo desetak autobusa iz okolnih župa, ali i iz Dubrovnika.

DOZVOLA ZA OBNOVU: Na samom početku misnog slavlja prigodne je riječi vjernicima uputio župnik don Ivo Šutalo: »Od osnutka župe, koju je osnovao biskup Paškal Buconjić 1891., a sagrađio fra Ivan Božić 1908., ukupno je kršteno 4849 djece, krizmano 2548 krizmanika, vjenčano 1128 bračnih parova i pokopano 2204 vjernika. Hrvatski katolički narod kroz proteklih 100 godina ovdje je nalazio svoju utjehu, svoj mir i snagu za sve životne borbe«, kazao je don Ivo Šutalo. Naglasio je kako je ova župa napokon uspjela od županijske vlade dobiti dozvolu za rekonstrukciju devastirane župne crkve te kako s obnovom mogu započeti odmah. »Želimo obnoviti našu crkvu i vratiti joj njezinu staru ljepotu i sjaj. Desetljeća su prolazila, generacije se mijenjale, ratovi pustošili, ali ova je crkva ostajala nepomična kao svjetionik. Ona ja uvijek bila i bit će na ponos hrvatskom katoličkom narodu u Blagaju, ali i čitavoj Hercegovini. Sretan ti rođendan blagajska naša crkvo«, kazao je don Ivo. Biskup

Na kamenu povijest pišemo

Kako je na prvoj jutarnjoj svetoj misi na blagdan Presvetoga Trojstva kazao don Mile Vidić, župni vikar, koji je predvodio misno slavlje, misa se ponovno slavi u blagajskoj crkvi, a Hrvati i katolici su ponovno tu. »Kao što kaže pjesnik, 'mislili su neki već nas neće biti', ali mi smo ti koji na kamenu povijest pišemo i opet smo tu na svojoj zemlji u našem Blagaju«, kazao je don Mile.

Perić u svojoj je propovijedi kazao kako su vjernici svojom nazočnošću i molitvama produhovili ovu crkvu. »Molimo Presveto Trojstvo da se ova crkva našim dušama oživi i da je ubrzo vidimo u svom njezinom sjaju, jačem i većem nego što je ikad bila«, kazao je biskup Perić.

okolnih župa. Nakon misnog slavlja u hladovini dvorišta župne crkve, podno stoljetnih borova, upriličeno je druženje uz čašćenje, što su pripremile vrijedne župljanke ove župe. Župu Presvetog Trojstva u Blagaju osnovao je 1891. tadašnji mostarski biskup msgr. Paškal Buconjić, a ovu župnu crkvu sagra-

DEVASTIRAN I ŽUPNI DVOR: Proslavi stogodišnjice župne crkve prethodila je devetnica na slavu Presvetoga Trojstva u blagajskoj crkvi koju su predvodili svećenici

dio je 1908. župnik fra Ivo Božić, koji je pokopan nedaleko od blagajske crkve na katoličkom groblju Koto. Sadašnji župnik ove župe u više je navrata pokušavao dobi-

Spomen-ploča bunjevačkih Hrvata

Na sjevernoj strani župne crkve u prvoj polovini prošloga stoljeća postavljena je velika spomen-ploča bunjevačkih Hrvata, u čast posjeta veće skupine Bunjevaca staroj domovini svojih predaka – Hercegovini. Naime, povijest nas uči da je prilikom turskih prodora i njihova kasnijeg nameta na kršćansko stanovništvo ovih krajeva u 15. i 16. stoljeću, veliki dio stanovništva humske zemlje iselio u prekosavljje. No, u svom su imenu sačuvali kraj iz kojeg su došli – Buna, Bunjevci.

ti dozvolu za obnovu ove crkve, barem za njezin 100. rođendan, a koja je tijekom rata devastirana, međutim, razne komisije na svim razinama vlasti konstantno su, uz samo njima poznata »objašnjenja i razloge«, odbijali izdati potrebnu dozvolu. No, konačno je, tek prije nekoliko dana, županijska vlast odobrila dozvolu za gradnju, tako da će se u najskorije vrijeme početi s njezinom obnovom.

Inače, osim župne crkve i groblja, u samom Blagaju se, tik uz crkvu, nalazi i u velikoj mjeri devastirani župni dvor i prostrano polje s gospodarskim objektima na Fratarskoj adi. U ovom je povijesnom mjestu do prije Drugoga svjetskog rata hrvatsko katoličko stanovništvo činilo relativnu većinu, međutim, i blagajska je župa, kao i mnoge druge u našoj zemlji, tijekom i nakon tog rata doživjela pogrom i ostala bez velikog broja vjernika, raspršenih po okolnim mjestima ili susjednoj Hrvatskoj.

SAMO JEDAN HRVAT KATOLIK: No, protekli je rat ostavio svoj pečat na ovoj župi, tako da danas u samom Blagaju živi samo jedan Hrvat katolik. Nakon posljednjeg rata, povećavanjem broja katoličkih vjernika na području Bune i Ortiješa, župa Blagaj, uglavnom prognanika iz raznih dijelova BiH, donosi se odluka o gradnji nove župne crkve na Buni. Crkvu je počeo praviti i u najvećoj mjeri ju završio župnik don Željko Majić, a njegov prethodnik don Ivan Vukšić je za potrebe služenja svete mise, također na Buni, prije toga izgradio Pastoralni centar blaženog Alojzija Stepinca, u kojem je bila i prostorija za crkvu i župni ured. Na području ove župe ima nekoliko katoličkih grobalja i grobljanskih kapela. O bogatstvu ove župe na duhovnom planu govori i podatak da je ona dala nekoliko svećenika, redovnika i redovnica, a među njima i jednog biskupa – msgr. dr. Želimiru Puljića, današnjeg dubrovačkog biskupa. ■

Hodočašća u Gibarcu i Kukujevcima

Proslavljeni crkveni godovi

O bično nakon ovakog naslova slijedi jedan poduži tekst o veličanstvenoj svetkovini koja se desila u nekom mjestu. Navode se zvučna imena poznatih gostiju, imena poznatih zborova i kulturno umjetničkih društava koji su svojim pjevanjem i izvođenjem djela poznatih kompozitora ili tradicionalnih folklornih izvedbi uzveličali misno slavlje ili prigodnu akademiju koja je eventualno održana. I dobro je da je tako u župama koje su brojne vjernicima koji su spremni angažirati se i učiniti nešto lijepo za svoju župu i svoj narod.

Dragi čitatelji »Hrvatske riječi ovaj put ću vam pisati o takvim proslavama koje su se desile u Srijemu među napaćenim srijemskom pukom, koji premda je pretrpio brojne progone i ponižavanja, brojne strahove i frustracije i dalje ostao odan vjeri pradjedova i svojoj slavnoj tradiciji. Na misama nisu brucale orgulje, nije se čulo polifono pjevanje, nisu svirali tamburaši niti su se sela šarenila od liciderskih šatri, a seoski putevi bili zakrčeni broj-

nim automobilima. Takva vremena su davno iza nas i u nama bude sjećanja na dane kada su se kirbajevi u tim selima slavili svečano, radošno i pobožno. Ali neka se ne misli da su proslave koje su se desile u ova dva sela za nas Srijemce imaju manju važnost ili ih smatramo manje vrijednim zato što nisu tako pompezne i glamurozne. Naprotiv, u želji da ljudima koji su ostali u tim selima pružimo podršku i покаžemo da nisu sami i zaboravljeni uputili smo se na hodočašća u ta mjesta jer vjernicima u Gibarcu i

jednoj jedinjoj obitelji koja je ostala u Kukujevcima već godinama nitko osim nekoliko vjernika iz Šida ne dolazi u goste.

Tako je petak 16. lipnja proslavljen je u Gibarcu blagdan svetog Ivana Nepomuka zaštitnika crkve i župe. Sveto misno slavlje predvodio je preč. *Eduard Španović* mitrovački župnik i dekan srijemsko-mitrovačkog dekanata u koncelecijaciji sa vlč. *Ivicom Zrno* župnim vikarom u Srijemskoj Mitrovici i vlč. *Duškom Milekić* upraviteljem župe u Šidu, dok je u nedjelju na

svetkovinu Presvetog Trojstva slavljen sveta misa u Kukujevcima. Misnim slavljinama nazočio je lijepi broj vjernika iz Šida, Srijemske Mitrovice i okolnih mjesta. Pjevali su i molili svi zajedno svjedočujući vjernost Trojedinom Bogu i diveći se svijetom primjeru Ivana Nepomuka. Bila je to i prilika da se prisjetimo naših rođaka i prijatelja sa koje smo nekada posjećivali i sa kojima smo ove blagdane nekada slavili.

Vjerujem da će čitatelje zanimati činjenica da je kukujevačka župna crkva približne veličine kao i subotička katedrala sv. Terezije Avilske. Tolika građevina je danas potpuno prazna, bez ikakvog crkvenog mobiliara s krovom koji prokišnjava, prozorima koji su bez stakala. Župa broji samo jednu mladu obitelj s dvoje djece koji se brinu o crkvenom dvorištu i groblju. U plodnoj srijemskoj ravnicu stoje gibaračka i kukujevačka crkva i svjedoče o nekom minulim vremenima, stoje kao »gradovi na gori«, kao stupovi stare slave koje više nema. Okrenuti ka budućnosti ostajemo i dalje na ovim prostorima radeći i nadajući se boljoj i sretnijoj sutrašnjici nezaboravljajući minule dane i ljude koji više nisu sa nama.

Ivan Cingeli

Akademija u Srijemskoj Mitrovici

Proslava Majčinog dana

U nedjelju 18. svibnja 2008. godine u prostorijama Hrvatskog doma u Srijemskoj Mitrovici održana je akademija povodom Majčinog dana. Na akademiji je sudjelovao mješoviti zbor konkatedrale svetog Dimitrija koji je izveo nekoliko višeglasnih marijanskih pjesama koje se tradicionalno pjevaju u Mitrovici. Čuvar te stare tradicije i tih bisera crkvene glazbe je mitrovački zbor koji je nastupio pod ravnanjem s. *Cecilije Tomkić* koja je organizirala cijeli izvedeni program. U drugom djelu

programa nastupio je dječji zbor uz pratnju tamburaša koji je svojim veselim pjesmama i recitacijama svim nazočnim majkama i bakama čestitali njihov dan uz želje za dug i zdrav život uz zahvalnost za sve što iz dana u dan za njih čine.

Često smo korisnici »mama-servisa«, a kada i taj servis ne postiže maksimalni obim proizvodnje i pružanja usluga u pomoć nam priskoči čuveni »baka-servis«. Sretni smo kad ih imamo, ponekad smo skloni da mislimo kako se njihove usluge podrazumijevaju i da je prosto nemoguće bez njih ostati, a kada ih izgubimo često zažalimo što im češće nismo izrazili zahvalnost za ljubav i brigu kojom nas obasipaju.

Ne dozvolimo da naše majke i bake čekaju samo majčin dan da bismo ih se sjetili i zahvalili im, činimo to često jer od svih zanimanja na svijetu ipak je poziv mame najodgovorniji, najzahtjevniji ali i zasigurno najljepši. O tome su upravo svjedočila razdragana lica mitrovačkih majki i baka nakon dječjih čestitki.

Ivan Cingeli

Treći festival duhovne glazbe Bonofest u Vukovaru

Treći festival duhovne glazbe »Bonofest 2008.« održao se, 16. i 17. svibnja u crkvi sv. Filipa i Jakova, u Vukovaru. U dvije večeri koje su organizirali, predstavilo se četrdeset-dva izvođača. Vukovarskim festivalom ostvario se san mladih da i grad Vukovar može biti mjesto gdje će se radati duhovna pjesma. Od šezdesetčetiri prijavljene skladbe izabrano je četrdesetidvije među kojima je i skladba subotičkih Vis »Proroka«. Tekst za pjesmu »Baš je dobro što smo ovdje«, koju su pjevali napisala je *Josipa Dević*. »Proroci su u Vukovar stigli u petak poslije podne. Poslije prve festivalske večeri družili su se i pjevali do ranih sati. Sljedećeg dana, u subotu, razgledali su herojski grad Vukovar, te imali tonsku probu. Na drugoj festivalskoj večeri, koja je rezervirana za zviježde, nastupili su i Vis »Proroci«.

Antonija Sudarević

Deseta obljetnica manifestacije u Lipovcu Divan je kićeni Srijem

Desetu godinu Općina Nijemci organizira manifestaciju »Divan je kićeni Srijem«, tako je u sklopu manifestacije, u subotu 17. svibnja 2008. u Lipovcu održan susret folklornih skupina. Nastupila su društva iz Vrbanje, Momića, Novih Jankovaca, Županje, Bapske, Donjeg Novog Sela, Đeletov-

su svoje igre i nošnje predstavili folklorni ansambli Hrvatskog kulturnog centra »Srijem« iz Srijemske Mitrovice i HKPD »Tomislav« iz Golubinaca. Središnja priredba održat će se 31. svibnja i 1. lipnja. U programu 31. svibnja nastupit će HKPD »Stjepan Radić« iz Novog Slankamena, a prvog lipnja na danu

vaca. Kako se manifestacija zove »Divan je kićeni Srijem« u dosta programa koji prate ovu manifestaciju sudjeluju hrvatske udruge iz vojvođanskog dijela Srijema. Tako

dječjeg stvaralaštva i kreativnosti među petnaestak dječjih skupina i najmlađi folklorni sastav društva iz Golubinaca.

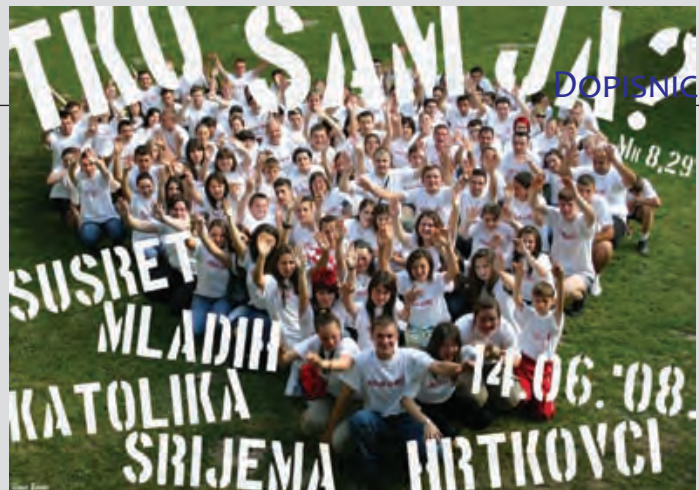
Plac za horor

SONTA – Dio žitelja ulica Jovana Jovanovića Zmaja i Marka Oreškovića u Sonti priprema peticiju kojom će od Savjeta MZ Sonta zahtijevati hitno rješavanje problema vezanih uz prazan plac na križanju ovih dvaju ulica. Naime, staru kuću s dvorištem na ovoj lokaciji kupio je čovjek koji godinama živi u Njemačkoj. Prije nekoliko godina kuća je srušena i otpadni materijal odvezen, a zapušteni plac ostao je neograđen. U vrijeme prošlogodišnjih ljetnih vrućina, zbog odlaganja

otpada nesavjesnih pojedinaca, te zbog upražnjavanja fizioloških potreba gostiju kafića koji je lociran u susjedstvu, plac je bio leglo najneugodnijih mirisa i žarište potencijalne zaraze, a u jednom navratu zbog paljenja suhog korova od strane neoprezne djece i velika opasnost od požara koji je spriječen samo brzom intervencijom neposrednih susjeda. Priča se ponavlja i ovoga proljeća. Korov buja, visok je već preko metra, nitko ga ne kosi, a plac je i dalje neograđen.

Ivan Andrašić

Srijemski vikarijat u Hrtkovcima organizira II. susret mladih

Na inicijativu mladih katolika Srijema Srijemski vikarijat organizira II. susret mladih 14. lipnja 2008. u Hrtkovcima pod geslom *Tko sam ja?* Mk. 8, 29

Susret je jednodnevan a predviđen je sljedeći program:

13 – 13.30 Okupljanje u župnom dvorištu Sv. Klementa – Hrtkovci

13.45 Molitveni početak

14 – 16.45 Sportski dio

17 Predavanje na temu gesla: - *Stjepan Lice*

18 Euharistijsko slavlje – predvodi mons. *Marin Srakić*

19 Večera

19.45 Glazbeni program

Na susret su pozvani srednjoškolci, studenti i radnička mladež i učenici osmih razreda.

- prijavu za susret mladih treba najkasnije 1. lipnja 2008. poslati na email: ivica.damjanovic@gmail.com ili na telefon/faks 022 381 356.

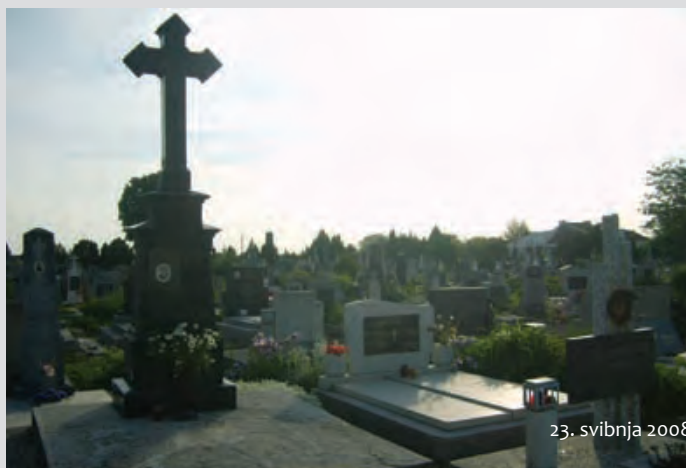
- prijevoz organizira svaka župa za sebe

I. D.

»Maratonci« trče po somborskim grobljima

SOMBOR – Javno komunalno poduzeće »Čistoća« priopćilo je prošlog tjedna kako je u posljednje vrijeme intezivirana krađa na grobljima u Somboru. Osim krađe cvijeća s grobova, primijećena je i pojava krađe metalne galanterije, kao i krađa vaza od mramora i umjetnog kameja. U cilju sprečavanja ovih krađa, pojačana je kontrola. Radnici JKP »Čistoća« pojačali su kontrolu, što je rezultiralo privođenjem jednog kradljivca. U tijeku je kriminalistička obrada, a po neslužbenim informacijama radi se o organiziranoj grupi koja prodaje ukradene stvari s groblja. JKP »Čistoća« je radi pojačane sigurnosti imovine građana Sombora angažirala službu sigurnosti na svim grobljima u gradu. Poduzeće »Čistoća« je reagiralo i javno pozvalo građane da, ukoliko prilikom posjeta groblju uoče pojavu krađe, odmah obavijeste službu ovog poduzeća, ili policiju.

Z. G.

23. svibnja 2008.

Radosni mališani

Dječji Exit

NOVI SAD – Čim se spomene Exit, odmah se pomisli na petrovaradinsku tvrđavu i na sada već kulturni festival koji se od 2001. godine održava na ovom mjestu. Ali, u sjeni ovog »velikog« Exit, četvrtu godinu zaredom, organizira se i nešto manji ali isto tako značajan, Dječji Exit festival.

Ove godine su se organizatori potrudili da svi koji dođu, prije svega djeca, uživaju u lijepom provodu. Bile su tri bine na kojima su glumci, umjetnici i javne osobe zabavljali djecu i sve nazočne. Djeca su uistinu uživala, što je

bio i za očekivati, jer je i sam Exit bio za njih. Glavni sponzor je bio proizvođač sladoleda »Frikom«, na čijim su punktovima organizirane razne nagradne igre za djecu, što je okupilo veliki broj djece. Također su i drugi proizvođači sokova, dječje hrane i slastica organizirali nagradne igre, te dijelili uzorke svojih proizvoda, a sva djeca koja su sudjelovala u nagradnim igrama dobila su neki dar. Za ovu priliku organiziran je i pravi mali ZOO vrt, gdje su djeca imala priliku vidjeti: zeke, kuce, mace, konje, ovce, koze, golubove, razne

vrste ptica, majmune... Ulaz je bio besplatan, pa je ovaj četvrti Dječji Exit bio vrlo posjećen, a veliki broj posjetitelja bio je iz unutrašnjosti.

Exit je trajao dva dana 17. i 18. svibnja.

I. Kušeta

Seminar »Stvaranje kazališta« u Pučišću na otoku Braču

Kazalište je teško osmisliti – ali ga nije teško stvoriti

Hrvatska matica iseljenika i u 2008. godini održava seminar za voditelje kazališnih (dramskih) skupina koje dje-

luju izvan Hrvatske, zamišljen kao radionica za poduku onih koji žele proširiti i obogatiti svoje znanje, kao i za one koji tek žele osnovati kazališnu skupinu; tijekom osmodnevnog učenja, stvaranja i druženja.

Stvaranje kazališta od osobite je koristi voditeljima iseljeničkih kazališnih skupina koje djeluju u bilingvalnomu jezičnom okružju i multikulturnim sredinama. Početnički seminar posebno je namijenjen ljubiteljima kazališne umjetnosti koji kazališnim izričajem žele obrađivati elemente hrvatskog kulturnog identiteta i razvijati kulturu izgovora hrvatskoga standardnog jezika i govora kojima se služe naše autohtone manjinske zajednice u europskim zemljama. Ovim seminarom HMI također pomaže profesionalnom hrvatskom glumištu, pobuđujući interes za kazališnu umjetnost u iseljentištvu i za reprezentativne uzorke naše kazališne umjetnosti. Seminar će, kao i prote-

klih devet godina, voditi redateljica iz Zagreba *Nina Klefelin*. Kao iskusna redateljica, koja iza sebe ima pedesetak režija, ali i kao prokušana pedagoginja i predavač (predavala je glumu i režiju i na sveučilištu Carnegie Mellon u SAD).

Kako se prijaviti:

Seminar će trajati od 21. do 30. lipnja 2008.

Troškove boravka na Braču – participiraju sudionici (25 € po danu – pun pan-sion), dok ostale troškove snosi HMI.

Prijavnice se primaju do 1. lipnja.

Organizatorica seminara je Nives Antoljak.

Osvrt na ono što ostavljamo iza sebe

Svjetlost muzeja

SOMBOR – U prošlu subotu Sombor je bio jedan od šesnaest gradova u kojima je održana peta jubilara Noć muzeja. Brojni posjetitelji somborskog muzeja mogli su pogledati izložbu pod nazivom »Svjetlost u noći muzeja«, čiji su autori kustosi Gradskog muzeja Sombor, a kroz izložbu su predstavljani pojedini interesantni eksponati lampi, svijećnjaka i igre svjetlosti. Gradski muzej u Somboru je u Noći muzeja imao 767 posjetitelja. Organizatori ove izložbe pokušali su revitalizirati rasvjetu od rimskog razdoblja do kraja devetnaestog stoljeća i ljubitelji muzeja su mogli vidjeti svjetlost rimskih žižaka, koji su osvjetljavali rimske domove u to doba, ali i sve ono što je pratilo razvoj rasvjete od tih vremena do današnjih dana.

»Pravo njegovanje publike i pravo skretanje pozornosti na djelatnost Gradskog muzeja jest jedan ovakav oblik manifestacije, gdje se kroz širok spektar djelatnosti prikazuje širokoj publici u više uzrasta i na više načina kako se u muzeju ne radi samo o izložbama i o djelatnosti koja je nevidljiva za javnost. Djelatnost muzeja je otvorena i predstavlja prave vrijednosti kulturne baštine. Osvrt na ono što čovjek ostavlja za sobom nije samo kroz izložbu i kroz dokumente, ne čuva se samo u muzeju, nego se čuva i na ovaj način«, rekla je kustosica muzeja Viktorija Lakatoš na otvorenju Noći muzeja u Somboru.

Osim izložbe, posjetitelji Gradskog muzeja u Somboru mogli su pogledati nekoliko zanimljivih filmova ovog muzeja, a imali su i prigodu upoznati se s dodatnim sadržajem povodom obilježavanja 125 godina Gradskog muzeja u Somboru.

Z. G.

Temeljem odredbe članka 38. stavak 1. točka 14. Statuta Javnog komunalnog poduzeća »Pogrebno« broj 5-3 od dana 16. lipnja 1998. godine s kasnijim izmjenama i dopunama, Upravni odbor Javnog komunalnog poduzeća »Pogrebno« sa sjedištem u Subotici, Trg žrtava fašizma broj 1., na svojoj 50. sjednici održanoj dana 15. svibnja 2008. godine usvojio je, te objavljuje

J A V N I P O Z I V

ZA PRIKUPLJANJE PONUDA

ZA ZAKUP POSLOVNOG PROSTORA ODNOSNO HALE S PRIPADAJUĆIM DVORIŠTEM

Javno komunalno poduzeće »Pogrebno« sa sjedištem u Subotici, Trg žrtava fašizma broj 1., oglašava izdavanje u zakup zainteresiranim fizičkim ili pravnim osobama:

poslovnog prostora odnosno HALE površine 178 m², upisane u ZK uložak broj 24 K.O. DONJI GRAD, parcela broj 10299, što u prirodi predstavlja fizički odvojen odnosno ograđen objekt s pripadajućim dvorištem ukupne površine cca 3800 m², sve na adresi Senčanski put broj 146.

U okviru predmetnog objekta Hale nalaze se dvije prostorije u kojima je moguće obavljanje djelatnosti zakupca, a isti raspolaže i uredskim prostorom i sanitarnim čvorom s tuš kabinom. Objekt ima električnu struju adekvatne jačine, priključak na vodovodnu i kanalizacijsku mrežu, priključak za telefon, kao i direktan asfaltiran ulaz sa Senčanskog puta u Subotici.

Početna cijena zakupnine predmetnog poslovnog prostora iznosi 80.000,00 (osamdeset tisuća) dinara, u koji iznos zakupnine je uračunat pripadajući iznos poreza na dodanu vrijednost.

Razgledanje poslovnog prostora je moguće svakog radnog dana zaključno s danom 10. lipnja 2008. godine, isključivo uz prethodnu najavu u vremenu od 7 do 9 sati na telefon broj 024 / 55 48 48, kontakt osoba Nikola Kvala.

Ponude moraju obvezno sadržati podatke o ponuđaču, ponuđenu cijenu zakupnine izraženu u dinarima, kao i precizno navedenu djelatnost koju ponuđač želi obavljati u predmetnom poslovnom objektu.

Javno komunalno poduzeće »Pogrebno« zadržava pravo ne razmatrati odnosno odbiti sve ponude zainteresiranih osoba koje planiraju obavljati djelatnost, koja je identična ili slična osnovnoj djelatnosti zakupodavca ili na bilo koji drugi način nađe da je obavljanje planirane djelatnosti nedopušteno u konkretnom poslovnom objektu ili će na koji drugi način utjecati na osnovnu djelatnost zakupodavca.

Nepotpune i neblagovremene ponude se neće razmatrati.

Zakupac snosi rizik pribavljanja potrebnih dokumenata i dozvola za obavljanje planiranih djelatnosti u predmetnom poslovnom objektu.

Osim zakupnine, izabrani ponuđač je dužan snositi i troškove korištenja poslovnog prostora osobito kao što su troškovi utroška struje, vode, telefona, naknade za gradsko građevinsko zemljište, odnošenja smeća i druge.

Ponude se dostavljaju najkasnije do dana **10. lipnja 2008. godine**, u zatvorenoj kuverti s naznakom »Ponuda za zakup Hale – NE OTVARATI«, osobno u poslovne prostorije u sjedištu Javnog komunalnog poduzeća »Pogrebno«, Trg žrtava fašizma broj 1. svakog radnog dana u vremenu od 7 do 14 sati, ili putem pošte.

Javno otvaranje pristiglih ponuda održat će se dana **11. lipnja 2008. godine**, početak je u **9 sati**, u poslovnim prostorijama Javnog komunalnog poduzeća »Pogrebno« u Subotici, Trg žrtava fašizma broj 1., a istom mogu nazočiti svi zainteresirani ponuđači.

Odluku o izboru najpovoljnije ponude izvršit će Povjerenstvo Javnog komunalnog poduzeća »Pogrebno« u najkraćem mogućem roku od dana javnog otvaranja ponuda i o istoj će svi ponuđači biti blagovremeno obaviješteni pismenim putem.

Predsjednik Upravnog odbora
Josip Petreš, v. r.

Dvodnevna kolonija na šokačkom salašu

Likovnjaci u Vinkovcima

Ovo će druženje prerasti u tradiciju, kazao je domaćin Zlatko Lamut

Desetak likovnih umjetnika iz Subotice boravilo je dva dana u Vinkovcima, na šokačkom salašu *Zlatka Lamuta*, što je u stvari nadogradnja gospodarstva suradnje Subotice i Vinkovaca, koju su Subotičani prihvatili na inicijativu gospodarstvenika *Stjepana Jerinkića* i već spomenutog obrtnika *Lamuta*.

»Prigodom posljednjih susreta gospodarstvenika subotičke regije i Vukovarsko-srijemske županije dogovorili smo posjet umjetnika Vinkovcima«, kaže nam predsjednik Likovnog odjela HKC »Bunjevačko kolo« iz Subotice *Josip Horvat*. Dojmovi su prekrasni, od dočeka, gostoprimstva i odličnih uvjeta za rad, do šokačke gastronomske ponude, odličnog vina i još boljih tamburaša. Sve ovo skupa bilo je dostatno za inspiraciju našim slikarima, koji su ostavili dvadesetak radova, različitih motiva i slikarskih tehnika.«

Josip je još dodao kako su planom i programom rada za ovu godinu predvidjeli posjet likovnim kolonijama u Varaždinu, Slatini, Belišću, Orahovici i Osijeku.

DRUŽENJE ZA NEZABORAV: »I mi imamo međunarodnu likovnu koloniju na Bunariću i ove ćemo godine ugostiti dvadesetak umjetnika iz desetak zemalja Europe, bit će tu i naši prijatelji iz Hrvatske i naravno naši članovi, tako da će nas u četiri dana biti šezdesetak, akademskih slikara i slikara amatera«, kaže Josip Horvat.

I domaćin, Zlatko Lamut, nekada nogometaš vinkovačkog Dinama, a već 27 godina uspješan obrtnik-ugostitelj, očaran je umjetnicima iz Subotice. »Kako su to divni ljudi a ovo druženje je za nezaborav. Možda je njima bilo malo naporno, dva su dana radili na otvorenom, no zato smo se sinoć opustili uz tamburaše i vjerujem da su zaboravili na umor. Obećao sam, ovo to potvrđujem i putem medija, ovo će druženje prerasti u tradiciju.«

Za čitatelje Hrvatske riječi važno

je napomenuti, kako je ovaj objekt u Vinkovcima, baš kao i salaš u Mirkovcima, ureden u šokačkom stilu, a domaćin je dodao: »Ovu sam kuću kupio od obitelji Božić iz Slakovaca 1990. godine, stara šokačka obitelj, i baš zato sam je ovako uredio, sam s nekolicinom majstora, sa starom ciglom

bavi se fotografijom i tiskarstvom. Omiljena tehnika mu je ulje na platnu a tematika sakralna: »Četiri godine sam član Likovnog odjela HKC u Subotici i volim se družiti s tim ljudima, imam pregršt prekrasnih dojmova s bezbroj kolonija, a posebice volim doći u Hrvatsku. Danas sam slikao krajolik.«

Likovnjaci HKC »Bunjevačko kolo« u Vinkovcima

i starinskim gredama. Vinkovci su srce Šokadije i trebaju imati ovakvo okupljalište, a mogu vam reći, posljednjih godina ovdje za *Vinkovačke jeseni* pečemo rakiju i svake se večeri okupi 300 – 400 gostiju«, kaže Zlatko Lamut.

UMJETNOST JE DAR BOŽJI: Jedno poznato lijepo oko i još poznatiji osmijeh, tajnica »Hrvatske riječi«, *Zdenka Sudarević*. Još je s vrata vidim, ali ne znam da je umjetnica. Odmah je otkrila tajnu, slika tek odnedavna, svladala je osnovne tehnike, voli slikati pastelom, pa je i na ovoj koloniji ostavila dva rada, pejzaž, vinkovački, šokački i Titanik. Očarana je dočekom i ljubaznošću domaćina, prijamom i ambijentom.

Rudolf Sedlar iz Čantavira obrazovanjem je grafičar a slikarstvom se bavi već više od 25 godina. Ljubav prema slikarstvu naslijedio je od oca, a osim što je grafičar,

Snježana Kiš dolazi s Palića. »Više od dvije godine članica sam Likovnog odjela HKC »Bunjevačko kolo« i često idem na kolonije diljem Vojvodine i Hrvatske. Iz Vinkovaca nosim vrlo lijepe dojmove, a ostavila sam tri slike, mrtvu prirodu s jabukama i proljetne motive s ružom.«

»Redovita sam sudionica likovnih kolonija, a više od 7 godina članica sam Likovnog odjela HKC-a i jednostavno volim druženje. To me opušta, to me raduje, a ovaj posjet Vinkovcima baš je dobrodošao. Možda bi bilo još bolje da smo se družili s umjetnicima iz Vinkovaca, da razmijenimo iskustva. Moj rad je ovaj starac, ulje na platnu 50 x 70 i dva akvarela, salaš na sjeveru Bačke i Bosut i bare, kako bih se odužila domaćinu«, rekla nam je prof. *Sonja Skenderović*.

I *Josipa Križanović* se raduje što je došla u Vinkovce, a otkrila

nam je da je najstarija članica ovog odjela: »Volim ovo druženje, a ja i suprug vodimo privatnu tvrtku, što je poprilično zahtjevan posao, pa mi slikanje dođe kao mogućnost napuniti baterije za naš posao. Sudjelovala sam na bezbroj likovnih kolonija, domaćih i međunarodnih i ta me druženja uvijek iznova raduju. I da vam se pohvalim, upravo pripremam svoju samostalnu izložbu, već za koji mjesec, i kanim zaokružiti tematski ciklus svojih putova, pejzaža i krajolika, pa će se i izložba zvati »Svi moji putovi«. Zato sam i ovdje u Vinkovcima ostavila dvije slike, Bosut koji teče i Bački pejzaž«.

Jasminka Selig-Dina slika više od 20 godina a od prošle je godine i članica Likovnog odjela HKC »Bunjevačko kolo«. Vrlo je zadovoljna posjetom Vinkovcima i odlučila se za dva portreta, nešto modernija, gotovo apstraktna. Osim toga, odlučila se i za jedan detalj, starinske tragače u dvorištu domaćina na kojima je posuda s cvijećem.

I za kraj smo ostavili *Ivana Šarčevića*, dugogodišnjeg člana Likovnog odjela koji sada obnaša i dužnost dopredsjednika. Danas je umirovljenik, grafičar po struci. »Ogledao sam se u svim tehnikama, a posljednjih godina okrenuo sam se pastel. Vodim i evidenciju, ne o vlastitim platnima, kojih je gotovo tisuću, već o dosadašnjim kolonijama, jer meni je ovo 73. Samo u Hrvatskoj sam u posljednjih mjesec dana tri puta bio, u Osijeku, odnosno Kopačkom ritu, u Slatini i evo danas u Vinkovcima, gdje sam prvi put i ostao sam zatečen gostoprimstvom. Ostavio sam tri slike, ravničarski motivi, jer ja sam dijete ravnice, a opsjednut sam nebom. To je Bog stvorio, a ovo što mi radimo, također je Božji dar i općenito, umjetnost je dar Božji«, naglašava Ivan.

Slavko Žebić

Rimski grad preteča današnjeg Zagreba

Dani Andautonije 2008.

U današnjem selu Ščitarjevu, desetak kilometara jugoistočno od Zagreba, nalazio se od 1. do 4. stoljeća poslije Krista rimski grad Andautonija. Grad je bio smješten u posavskoj ravnici, prostoru od izuzetne prometne važnosti, na mjestu gdje je rimska cesta Poetovio (Ptuj) – Siscia (Sisak) prelazila rijeku Savu, odnosno uz prometnicu koja je bila važna i prije dolaska Rimljana. Kao prva i najveća urbana sredina ovog prostora Andautonija upućuje na tradiciju urbanog života na zagrebačkom području staru gotovo 2000 godina te je u tom smislu preteča grada Zagreba.

PRVA I NAJVEĆA URBANA SREDINA: Zahvaljujući arheološkim istraživanjima, koja traju od 1969. godine do danas, poznato je da se ovaj drevni grad protezao na prostoru veličine oko 1000 metara u smjeru sjever-jug i 400 metara u smjeru istok-zapad te da je imao kameonom oploćene ulice, kanalizaciju, javne zgrade, stambene četvrti i nekropole. Nalazi koji su pronađeni na prostoru Ščitarjeva, kao i epigrafski spomenici na kojima se Andautonija spominje kao *Municipium* i *Republica Andautoniensium*, svjedoče da se radilo o gradu koji je već u I. stoljeću imao samostalnu upravu te je tijekom 400 godina bio administrativno, upravno, gospodarsko, kulturno i vjersko središte prostora između Medvednice na sjeveru, Vukomeričkih gorica na jugu, rijeke Zeline na istoku te Samo-

borskog gorja na zapadu. S obzirom na prirodno-zemljopisne i povijesne čimbenike radi se o jedinstvenom prostoru, današnjem zagrebačkom području, koje je u rimsko vrijeme bilo područje Andautonijske zajednice s urbanim središtem Andautonijom. Od vremena rušenja Andautonije (kraj 4. ili početak 5. stoljeća) prostor ovoga antičkog grada nije ponovno urbaniziran, tako da su sačuvani objekti većim dijelom dostupni arheološkom istraživanju.

Nakon dugogodišnjih arheoloških iskopavanja i konzervatorsko-restauratorskih radova, od 1994. godine je u samom središtu današnjeg sela otvoren Arheološki park Andautonija, jedinstven na zagrebačkom području i prvi takve vrste u Hrvatskoj, u kojem na 5000 četvornih metara posjetitelji mogu razgledati ostatke tog rimskog grada, uključujući i rimsku cestu, kupalište, dijelove monumentalnih zgrada i sl.

JEDINSTVENA MANIFESTACIJA: Kako bi se javnost svake godine upoznala s novim sadržajima i aktivnostima u ovom arheološkom parku, te upozorila na ovu izuzetno zanimljivu i jedinstvenu turističko-kulturnu destinaciju u neposrednoj blizini Zagreba i Velike Gorice, već se sedmu godinu za redom u Ščitarjevu održava tradicionalna manifestacija Dani Andautonije, kojom se ujedno i otvara sezona posjeta Arheološkom parku Andautonija. Ova značajna manifestacija održana je zadnjeg vikenda u mjesecu

travnju te se tijekom ta dva dana posjetiteljima kroz edukativne i zabavne sadržaje nastojao približiti način života u rimsko vrijeme, a time ujedno i popularizirati arheološki lokalitet i arheologiju općenito, kao i druge prirodne i kulturne vrijednosti ovog prostora. Kako se svake godine »u živo« predstavljaju teme iz rimskog života prije 2000 godina, tako su i ove godine u travnju, posjetitelji mogli razgledati izložbu na otvorenom, sudjelovati u radionicama i igraonicama, oblačiti se u rimsku odjeću, isprobavati rimsku hranu i piće te igrati rimske igre. Predstavljeni su i rimski obrti i niz radionica na temu gradnje u rimsko vrijeme, a posjetitelji su i sami isprobavali tehniku izrade keramičkih posuda, lampica, košara, pisački, te su tih dana i zidali, obrađivali kamen, radili mozaike, ukratko – vratili se 2000 godina u prošlost.

Manifestaciju je organizirao Arheološki muzej u Zagrebu u suradnji s Muzejom Tropolja Velika Gorica, a projekt su autorski osmislile *Dora Kušan-Špalj*, viša kustosica Arheološkog muzeja u Zagrebu i *Dorica Nemeth-Ehrlich*, muzejska savjetnica istog muzeja.

»Prva istraživanja na ovoj lokaciji provedena su 1969. godine kada je otkriven polukružni bazen i dio sustava za grijanje, što je upućivalo da se na ovom prostoru nalazi veći objekt. Zbog toga je 10 godina kasnije počelo sustavno istraživanje ove lokacije, a 1984. i konzervatorsko-

Prvo arheološko istraživanje počelo je u dvorištu župnog ureda

Prikaz mozaika u tri sloja

Keramika

Neke su kuće imale i posebne krušne peći

Recept za spravljanje rimskog kruha star 2000 godina

Smrvite 2 funte (646 g) sira u tarioniku. Nasipajte 1 funtu (323 g) finog pšeničnog brašna (siligo). Ako želite mekši kruh onda samo pola funte (162,5 g) brašna. Umutite jaje i oblikujte kruščiće, stavite na lovorovo lišće i polagano pecite na vrućoj ploči pod bilo kakvim poklopcem. Ukoliko želite možete umiješati i med ili nakon pečenja premazati medom gornju stranu.

restauratorski radovi u svrhu muzeološke prezentacije. Tijekom istraživanja nađeno je mnogo predmeta za svakidašnju uporabu, arhitektonskih elemenata, kao i predmeta koji su prilagani u grobove. Arheološka istraživanja provode se do dna kulturnih slojeva, do zdravice, što na ovom lokalitetu predstavlja iskop do oko 3 metra dubine«, kaže nam *Dora Kušan-Špalj*, jedna od autorica projekta i dodaje, kako je istražena i konzervirana arhitektura prezentirana 1994. godine, kao prva faza Arheološkog parka Andautonije te da se u svim dosadašnjim radovima oko uređenja arheološkog parka nastojalo uključiti i stanovnike današnjeg Ščitarjeva, koji su svojim radom i zalaganjem pokazali izuzetnu zainteresiranost za uređenje i daljnju sudbinu Parka, što predstavlja važan uvjet za njegov daljnji razvoj.

Podatak da je manifestacija Dani Andautonije u akciji »Turistički cvijet – Kvaliteta za Hrvatsku« izabrana za najuspješniju kulturno-turističku manifestaciju »oživljene povijesti« kontinentalne Hrvatske za 2005. godinu, još je jedan razlog više da tijekom posjeta glavnom gradu Hrvatske neizostavno posjetite i ovu atraktivnu turističku lokaciju.

Zlatko Žužić

Rimljani su u gradnji rabili pečenu opeku

Maketa gradskog kupališta Andautonije

Keramika je izrađivana na lončarskom kolu

Međunarodni festival kazališta za djecu u Subotici

U konkurenciji i dvije predstave iz Hrvatske

U okviru natjecateljskog programa publika je imala prigodu vidjeti predstavu »Plakir« Zagrebačkog kazališta lutaka i »Šumu Striborovu« Gradskog kazališta lutaka iz Rijeke

Uprizorena Držićeva pastorala: iz predstave »Plakir«

Još danas i sutra (23. i 24. svibnja) možete pogledati neke od predstava koje u Subotici ugošćuje petnaesti po redu Međunarodni festival kazališta za djecu. Natjecateljski program sadrži 21 predstavu iz 15-ak zemalja, a skupa s pratećim programima bit će izvedeno oko stotinu predstava.

Već redovito, više godina unatrag, na festivalu sudjeluju i predstave kazališnih kuća iz Hrvatske.

Tako je u ponedjeljak na sceni Jadran publika imala prigodu vidjeti predstavu »Plakir« iz ovo-sezonske produkcije Zagrebačkog kazališta lutaka. Riječ je o pastora-

li *Marina Držića*, koju je u povodu obilježavanja 500. obljetnice rođenja velikog hrvatskog renesansnog pisca u ZKL-u uprizorio redatelj *Joško Juvančić*.

PLAKIR: »Plakir« je pripovijest napisana (najvjerojatnije) 1556. za izvedbu na piru. U komadu se prepliće mnoštvo likova: antički bogovi i vile s jedne i obični ljudi s druge strane. Radnja je zasnovana na odnosima pet parova koji lutaju šumom: Plakira, sina Kupidova, i vile, mladića Dragića i njegove djevojke Grube, pastira dobričine Rade i Mione, starca Grižule i njegove sluškinjice

Omakale. Bogu ljubavi Kupidu otet je sin Plakir, a kada mu boginja Dijana pomogne da ga pronađe, ponovno biva uveden božanski red, a zbrke i traženja završavaju sretnim spajanjem srodnih bića. Uz glazbu *Đele Jusića* i stihove *Luke Paljetka*, tu su i živopisne lutke, koje je izradila *Vesna Balabanić*. Posebnost u predstavi je jezik starog Dubrovnika što nam je potvrdio i jedan od glumaca *Pero Juričić*, koji tumači starca Grižulu. »Pripremajući predstavu, upravo smo pola vremena radili na jeziku. Meni kao Slavoncu bilo je malo teže svladati ovaj jezik. Stari su Dubrovčani valjda imali puno vremena, pa ta rečenica traje...«, rekao je u izjavi za naš list *Pero Juričić*.

ŠUMA STRIBOROVA: U utorak je na programu bila predstava »Šuma Striborova« Gradskog kazališta lutaka iz Rijeke. Klasika hrvatske književnosti s potpisom *Ivane Brlić Mažuranić*, režirao je *Lary Zappia*. Predstava je realizirana kao spoj lutkarskog i dramskog izričaja, te se tako četiri glumca smjenjuju u funkciji animatora i naratora priče. Atraktivna vizulano-scenska postavka (*Dalibor Laginja*) zasnovana je na kombinaciji posebne scene i video-beama u pozadini. Ono što ovu predstavu čini posebno atraktivnom i

zanimljivom jest odsustvo antropomornih lutaka. Naime, umjesto njih iskorišteni su obični uporabni predmeti: lanena krpa predstavlja baku, sjekira sina, kožni remen snahu-guju, svračice zelena traka, dok se u prikazu igre Tintilinića i 'Domaćih' lutkari koriste odrazom crvenog svjetla na dlanovima. Glazbu, zasnovanu na etno motivima, smislio je *Duško Rapotec Ute*. Sve u svemu, komorno malena ali zato gotovo čarobna, »Šuma Striborova« donosi na poznatu priču o žrtvovanju, čiji se prividno sretni završetak mora skupo naplatiti, na jedan novi i svjež način.

Inače, Riječani su na subotičkom festivalu sudjelovali i prije dvije godine, s predstavom »Damjanovo jezero«. »Drago nam je doći na festival u Suboticu. Budući da je predstava 'Šuma Striborova' više puta nagrađivana na festivalima, nadam se da ćemo uzet koju nagradu i ovdje«, rekao nam je nakon predstave glumac GKL-a *David Petrović*.

Međunarodni festival kazališta za djecu završava sutra svečanom dodjelom nagrada, koje će dodijeliti peteročlani žiri, kojim i ove godine predsjedava doajen kazališnog stvaralaštva za djecu – dr. *Henrik Jurkowski* iz Poljske.

D. B. P.

Atraktivna vizualna rješenja: Šuma Striborova

Književno popodne u Tavankutu

Osnovna škola »Matija Gubec« u Tavankutu organizira danas (petak, 23. svibnja) književno popodne. U školskoj knjižnici škola će ugostiti pjesnike *Mirka Kopunovića*, *Tomislava Žigmanova* i pjesnika iznenađenja. Početak je u 17 sati.

Instalacija Spartaka Dulića u Smederevu

U Galeriji suvremene umjetnosti u Smederevu prošloga je četvrtka, 15. svibnja, otvorena izložba pod nazivom »Promjena motorike tijela i neurokinetike« akademskog slikara-grafičara *Spartaka Dulića* iz Subotice. Izložbu čini instalacija napravljena od metalnih lanaca i sajli raspetih u vektorsku mrežu. U svojstvu urbane intervencije, instalacija je postavljena na ulici ispred galerijskog prostora i pruža se prema njegovim vratima, gdje se zaustavlja. Instalacija zapravo predstavlja

najnoviju inkarnaciju »bića«, kako ga i sam autor naziva, u okviru procesulanog rada što ga je umjetnik započeo još 2002. godine. Prema riječima autora, forma u kojoj će se rad iznova javiti određuje prostor u kojem se izlaže. Naime, nakon što ga je 2007. iskontrolirao i zdrobio, zaustavivši širenje novih vektorskih mreža, »biće« se, kako stoji u pratećem tekstu, ove 2008. godine »na meni trenutačno neobjašnjiv način reanimiralo – transmutiralo u biće – virus organizam ... kompleksno složen... moćan... vabi u svojoj novoj čistoći misli... obuzima i poziva na maksimalnu asimilaciju, gdje je svaki otpor – uzaludan...«

N.E.R.D. i Bellrays na EXIT-u

Američka zvijezda i producent *Pharrell Williams* nastupit će s grupom N.E.R.D na Glavnoj bini EXIT festivala na otvaranju 10. srpnja. Iste večeri gostovat će i kalifornijski sastav The Bellrays, najavljuju organizatori.

N.E.R.D. (No One Ever Really Dies) je alternativni rok i hip-hop trio, koji iza sebe ima dva albuma, dok je izlazak trećeg (»Seeing Sounds«) najavljen za 10. lipnja ove godine. Albumu bi trebao prethoditi, zasad još neobjavljen singl »Everybody Nose«.

The Bellrays su punk-rock kvartet iz Kalifornije, koji predvodi soul pjevačica *Lisa Kekaula*, poznata po suradnji s grupom Basement Jaxx na hit singlu »Good Luck«. Postoje od 1990. godine, a iza sebe imaju osam albuma, od kojih je posljednji »Hard, Sweet and Sticky« objavljen u travnju ove godine.

Također, objavljena su prva imena izvođača na drugoj po veličini koncertnoj bini – Converse Fusion. Prvog dana, 10. srpnja, nastupit će The Presets, Jinx, Zdob si Zdob, Bad Copy, Moomin, Zoster, Čovek Bez Sluha, dok su za 11. srpnja najavljeni Gentleman & The Far East Band, kao i dva benda iz Hrvatske – Vatra i Let 3.

Sabor HKUD »Vladimir Nazor« u Somboru

Godišnja skupština (Sabor) HKUD »Vladimir Nazor« bit će održana u nedjelju, 25. svibnja, u Hrvatskom domu u Somboru. Prije Sabora, u 10 sati bit će slušana sveta misa u crkvi Presvetog Trojstva. Početak Sabora je u 11 sati.

Subotičanke na koloniji u Prolom Banji

Nedeljka Šarčević i Ildiko Slacki, članice Likovnog odjela HKC »Bunjevačko kolo« iz Subotice, sudjelovale su na Međunarodnoj likovnoj koloniji »Bele Crkve 2008.«, koja je od 3. do 12. svibnja održana u Prolom Banji. Na koloniji je sudjelovalo dvadeset dvoje likovnih umjetnika iz – Srbije, Ukrajine, Rusije i Slovačke. Tema kolonije bili su motivi obližnje Đavolje varoši, jedinstvene prirodne ljepote, budući da je ona ove godine pokrenula svoju kandidaturu za izbor u sedam svjetskih čuda prirode. Stoga će se preko 40 radova nastalih na koloniji izlagati i u mnogim drugim gradovima u interesu upoznavanja te pomoći u kandidaturi Đavolje varoši.

450.000 posjetitelja u »Noći muzeja«

»Noć muzeja« u Srbiji, održana 17. svibnja na više od 150 lokacija u 23 grada, zabilježila je ukupno više od 450.000 ulazaka – priopćili su organizatori. Od toga je broja samo u Beogradu bilo približno 300.000 posjeta muzejima i galerijama, a oko 100.000 u Novom Sadu. Programe u Subotici, gdje je »Noć muzeja« održana po prvi puta, posjetilo je više od četiri tisuće građana.

Jedinstvena kulturna manifestacija realizirana je pod pokroviteljstvom Skupštine grada Beograda i drugih gradova sudionika, a uz potporu Ministarstva kulture.

Svečana misa u franjevačkoj crkvi i katedrali

U nedjelju 25. svibnja, kada je po crkvenom kalendaru 8. nedjelja kroz godinu, u franjevačkoj crkvi u 8.30 i u katedrali u 10 sati, bit će izvedena Svečana misa skladatelja *Lorenza Perosija*.

Nastupit će orguljaš mr. *Kornelije Vizin* i zbor Collegium Musicum Catholicum, pod ravnanjem dirigenta *Miroslava Stantića*.

Susret subotičkih zborova

Jedinstvo u znaku duhovne glazbe

Susret je u katedrali sv. Terezije Avilske održan po dvanaesti puta

Prošloga četvrtka, 15. svibnja, subotička katedrala-bazilika sv. Terezije Avilske po dvanaesti je put po redu bila mjestom susreta pjevačkih zborova Subotice. Naime, Katolički institut za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović« je 1996. godine prvi put okupio pjevačke zborove s područja Subotice i okolice, sa željom da na njemu sudjeluju zborovi razli-

čitih konfesija i nacija, te da se duhovna glazba prezentira široj javnosti. Ova se ideja pokazala vrlo dobrom, pa su se od samog početka manifestaciji pridružili i svjetovni zborovi, te je ovaj susret postao jedan od značajnijih glazbenih događaja u gradu.

Na ovogodišnjem susretu nastupilo je pet zborova: Mješoviti zbor udruge umirovljenika

(pod ravnanjem Diane Miskolci uz orguljsku pratnju Irene Molnar Lutz), Zbor župe Marija Majka Crkve (dirigent Miroslav Stantić), Zbor Reformatske crkve (dirigenticica Melinda Molnar), Crkveni zbor pri hramu Vaznesenja Gospodnjeg »Slavenska« (dirigenticica Dragana Nikolić) i Komorni mješoviti zbor Collegium musicum catholicum pod ravnanjem Miroslava Stantića.

Na programu zborova bila su djela vrlo velikog vremenskog raspona, od stare glazbe Clemensa non Pape, Caldare, preko Mozarta, Liszta, Bortnjanskog, Hallera, Vidakovića, Kolba do Stankovića i Negro spirituala. Iako koncert nema svrhu natjecanja, zborovi su ovom prilikom pokazali sve svoje glazbene mogućnosti. To je prepoznala i publika u prepunoj katedrali, pozdravivši burnim pljeskom sve zborove (ukupno 130 izvođača), koji su za kraj zajedno, pod ravnanjem Melinde Molnar, otpjevali Canticorum iubilo, zbarski ulomak iz oratorija »Juda Makabejski« G. F. Handla.

Dirigenticima zborova uručene su zahvalnice, te im je upućen poziv za sudjelovanje i sljedeće godine. Bila je to večer koja je obogatila prisutne slušatelje i izvođače, dokazujući još jednom da glazba spaja i oplemenjuje ljude, iako je dijelom ostao dojam kako je moglo nastupiti i više zborova. Nadajmo se da će ih iduće godine biti više.

M. S.

Kompakt disk komornog zbora »Pro musica«

Kruna četrdeset godina rada

Paradigmatično nastojanje za oblikovanjem jedne pojave, u netransparentnim je društvima vezano za poteškoće. U kauzalnosti takvih odnosa u kojima s jedne strane postoji mukotrpni rad, a s druge kult uspjeha sa svojim tržišnim mjerilima, teško je uraditi pravu stvar na ispravan način. Inhibiranost intelektualnih snaga društva ogleda se i u dominaciji mogućnosti za zadovoljenje najnižih kulturnih potreba, ali jedno društvo je ipak skup različitih uloga, funkcija i potreba. Stoga je i CD Komornog zbora »Pro musica«, nedavno promoviran na njihovom koncertu u povodu obilježavanja 40 godišnjice rada, odraz odnosa u društvu.

Pomanjkanje kulturne snage ovoga grada ogleda se u tome što nema sustavnog rada na objedinjavanju dviju protega – vertikalne i horizontalne, koje bi onda u trećoj protegi – prostoru – ostvarivale svoje kretanje, i tako zaokružile svoju svrshodnost. Horizontalna protega – sustavni rad, ima smisla samo ukoliko je upotpunjen vertikalnošću, dakle prohodnošću u ostvarivanju svojih aktivnosti, dok prote-

ga prostornosti osigurava potrebnu povratnu informaciju koja se ponovo koristi kao gradivni element u radu. Naime, od ideja do ostvarenja ovdje je skoro nemoguć put jer se snaga troši samo na pojedini segment ovoga kruga, te loše realiziranih ideja imamo na pretek. Moguće je da je sumnja u procjenu vrijednosti prezentiranih zaokruženih ideja od nastanka do ostvarenja koje podrazumijeva nastanak novih ideja i također i njihovo ostvarenje, opravdana u odnosu na one koji o tome odlučuju jer jednostavno nema sustavnosti, jasnih kriterija kao i dalekovidnih pogleda u budućnost. Zato svaka u sebi logična aktivnost, koja podrazumijeva ciljeve, načine rada, načine prezentacije, objedinjavanja svoga rada u dostupnu formu, te planira profit a time i osigurava sredstva za daljnji rad, ima smisla.

Tako je četrdesetogodišnji rad komornog zbora »Pro musica« krunisan CD izdanjem na kojem možemo čuti 18 glazbenih numera. Izbor skladbi predstavlja presjek dugogodišnjeg rada, a od autora zastupljeni su predstavnici renesanse, hrvatskog ranog baroka, te mađarskih,

srpskih i hrvatskih autora iz 20. stoljeća kao što su György Bárdos, Lányi Ernő, Csér Ádám, Farkas Ferenc, Stevan Hristić i Albe Vidaković. Na ovom CD izdanju osim komornog zbora »Pro musica« sudjeluju i Helga Nánási i Timea Dulics – soprani, Monika Csapó – alt, Balint Kasza i Franjo Vojnić Hajduk – tenori i Viktor Tolnay i Nebojša Bošnjak – bas, a orguljsku je pratnju osigurao dr. Andor Pecze, dok je cijelim projektom i snimanjem ravnao mr. Csaba Paskó.

Kvalitetan dizajn zvuka uradio je László Dobos, profesor, zborovođa, glazbeni organizator i inženjer zvuka, voditelj »Do – lá« glazbenog studija za snimanje tzv. ozbiljne glazbe u Pečuhu.

Kompakt disk je sniman u Subotici a na izdanju se nalazi oznaka DDD, dakle zvučni zapis je snimljen, masterizovan i spremljen u digitalnom formatu.

Pristojan dizajn s motivom iz Gradske kuće na naslovnici te knjižica (booklet) na četiri jezika (srpskom, hrvatskom, mađarskom i engleskom) čini ovaj CD nezaobilaznim u svakoj kućnoj zbirci ljubitelja glazbe te vrijednim darom iz Subotice.

Nela Skenderović

U organizaciji zemunskih Hrvata

Predstavljen zbornik »Ilija Okrugić, znameniti Zemunci i Srijemci«

U organizaciji Zajednice Hrvata Zemuna, u subotu 17. svibnja predstavljen je Zbornik radova »Ilija Okrugić, znameniti Zemunci i Srijemci« s drugog znanstvenog skupa »Dani Ilija Okrugića« održanog u Zemunu 25. i 26. svibnja 2007. godine. Ovaj događaj upriličen je u prostorijama Knjižnice i čitaonice »Ilija Okrugić« u Zemunu. Program je započet kratkim pozdravnim govorom koji je prisutnima uputio predsjednik Zajednice Hrvata Zemuna *Zvonimir Rajković*, pozdravivši tom prigodom dopredsjednika Udruge protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata *Petra Gašparevića*, predsjednika Udruge Zemunaca u Republici Hrvatskoj *Damira Milata*, dopredsjednika Zavičajnog kluba Hrtkovčana »Gomolava« *Zlatka Žužića*, kao i sve ostale goste.

O zborniku je govorio njegov priređivač i urednik prof. dr. sc. *Vlatko Rukavina*, predsjednik

dr. sc. Vlatko Rukavina i Zvonimir Rajković

Organizacijskog odbora simpozija. U svom je izlaganju istaknuo kako ova knjiga sadrži tri tematske oblasti. U prvom dijelu knjige obrađeno je životno djelo Ilije

Okrugića kao svećenika i teologa, pučkog dramatičara i graditelja svetišta Snježne Gospe Tekijske uz osvrt na njegovu povezanost sa Zemunom. Drugi dio zbornika

govori o znamenitim Zemuncima i Srijemcima, dok treći dio ističe hrvatsku stranu grada Zemuna i podsjeća nas na 120 godina rada i djelovanja sestara Milosrdnica sv. Vinka Paulskog u Zemunu (1887. – 2007.).

U programu je sudjelovala i *Danijela Lukinović*, koja je kazivala Okrugićeve pjesme (»U našem lijepo ti je Srijemu«, »Oj, Dunave, hladni, brzi«, »Domovina i ljubav«). Uz mnogo iskrenih osmijeha koji su bili izraz zadovoljstva, uz ugodan razgovor svih uzvanika, nastavak večeri protekao je u veoma ugodnom ozračju. Svemu tome poseban ton su dali i Zemunski tamburaši, uz koje su mnogi veoma rado i zapjevali. Domaćin, mons. *Jozo Duspara*, iskoristio je ovu prigodu pozdraviti svoje župljane i uzvanike planirajući neke sljedeće ugodne i uspješne večeri slične ovoj.

D. L.

Osnažavanje pozicije na globalnom filmskom tržištu

Hrvatski film u Cannesu

Treću godinu u nizu hrvatska se kinematografija predstavlja na filmskom sajmu Marché du Film koji se održava u okviru 61. međunarodnog filmskog festivala u Cannesu, koji završava u nedjelju 25. svibnja.

Predstavljanje se održava u Paviljonu Hrvatskog audiovizualnog centra u Cannesu, a okosnicu programa čine filmovi »Tri priče o nespavanju« *Tomislava Radića*, »Kino Lika« *Dalibora Matanića*, »Ničiji sin« *Arsena Antona Ostojića* i »Nije kraj« *Vinka Brešana*.

HAVC-ov paviljon predstavlja ne samo središnje promotivno mjesto filmovima, već i mjesto na kojem hrvatski filmski profesionalci i novinari ugošćuju svoje kolege i poslovne partnere. Tu se, naime, ugovara suradnja u vidu koprodukcije, distribucije i razmjene filmova, te vrši selekcija za filmske festivale.

Za ovu je priliku priređen katalog recentne hrvatske produkcije, Croatian Cinema 2007 / 2008, koji je namijenjen predstavnicima filmske industrije, distribucije i

filmskih festivala. Katalog sadrži informacije o filmovima koje su dovršili ili upravo dovršavaju primjerice *Zrinko Ogresta* (»Iza stakla«), *Goran Rušinović* (»Buick Riviera«), kao i o već nagrađivanim filmovima: »Armin« *Ognjena Sviličića*, »Živi i mrtvi« *Kristijana Milića*, »Moram spavat, anđele« *Dejana Aćimovića*, »Ajde, dan... prođi...« *Matije Klukovića*, »Pjevajte nešto ljubavno« *Gorana Kulenovića*, »Kradljivac uspomena« *Vicka Ruića* i »Pravo čudo« *Lukasa Nole*. Najavljeni su i pro-

jekti u nastajanju *Rajka Grlića*, *Gorana Devića* i *Zvonimira Jurića*, *Branka Ivande*, *Matije Klukovića*, *Antonia Nuića*, *Nevena Hitreca*, *Hrvoja Hribara*, *Branka Schindta*, *Ognjena Sviličića*, *Dejana Šorka*, *Lordana Zafranovića*, debitantata *Nikše Sviličića* i *Danila Šerbedžije*, kao i grupe autora okupljene oko projekta Zagrebačke priče.

Promocija novije hrvatske produkcije ne zaustavlja se na dugometražnim igranim filmovima.

Katalog pruža i širok pregled kratkih igranih, dokumentarnih,

eksperimentalnih i animiranih filmova koji potvrđuju kvalitetu ovogodišnje produkcije poput pobjednika posljednja dva izdanja Dana hrvatskog filma, »Ručak« *Ane Hušman* i »Dobro jutro« *Ante Babaje*, zatim hvaljen »Slučajni sin« *Roberta Zuberu* i *Tomislava Mršića*, te nagrađivana »Mala smrt« *Damira Čučića*. U kategoriji animiranih nalazi se primjerice »Morana« *Simona Bogojevića* *Naratha* i »Ona koja mjeri« *Veljka Popovića* (oba su filma uvrštena u selekciju ovogodišnjeg Annecy-ja, najznačajnijeg svjetskog festivala animiranog filma), te brojni drugi filmovi koji zaslužuju pažnju profesionalaca i publike.

Hrvatska se kinematografija iz godine u godinu dokazuje kao sve kvalitetnija, raznovrsnija i zanimljivija, a promotivni projekti poput predstavljanja na međunarodnim filmskim sajmovima u Berlinu i Cannesu nužni su kako bi se zadržala i, još važnije, osnažila pozicija na globalnom filmskom tržištu.

(Culturenet.hr)

Iz filma »Kino Lika« Dalibora Matanića

Robert Perišić, »Naš čovjek na terenu«, Profil, Zagreb, 2007.

Svijet dostatan sam sebi

U poplavi naslova koji se kite raznoraznim epitetima i olako svojataju pripadnost književnosti, roman Roberta Perišića pravo je osvježanje. Na književnu scenu donosi prepoznatljiv, a opet novi svijet koji je, sa svojim vlastitim životnim motivima i vrijednostima, dostatan sam sebi

Piše: Đurđica Štuhleirer

Početkom travnja u Zagrebu je dodijeljena još jedna prestižna nagrada za književna postignuća u protekloj godini. Žiri »Jutarnjeg lista« za najbolje prozno djelo u 2007. godini izabrao je roman »Naš čovjek na terenu«, književnika i kolumnista tjednika »Globus« Roberta Perišića, dok je za najbolje publicističko djelo izabrana knjiga »Godina se vraća« autora Slavka Goldsteina. Tom je prigodom istaknuto kako je 2007. bila iznimno dobra godina – kada je riječ o proznoj produkciji, a tri naslova u finalu dodjele razlikovala su se tek za bod. Riječ je o naslovima: »Sonnenschein« Daše Drndić, »Grad u zrcalu« Mirka Kovača, »Frida ili o boli« Slavenke Drakulić i »Ubožnica za utvare« Delimira Rešickog.

Robert Perišić rođen je 1969. u Splitu. Objavio je knjige kratkih priča »Možeš pljunuti onoga tko bude pitao za nas« (1999.), »Užas i veliki troškovi« (2002.) i knjigu poezije »Dvorac Amerika« (1995.). Autor je drame »Kultura u predgrađu«, koja je premijerno izvedena 2000. u Dramskom kazalištu Gavella u Zagrebu. Od 1992. do 2000. bio je glavni urednik kulturnih časopisa »Godine« i »Godine nove«. Autor je scenarija za dugometražni igrani film »Sto minuta Slave« (2004.). Redovitu književnokritičku kolumnu objavljuje u tjedniku Globus. Živi u Zagrebu.

PRAVO OSVJEŽENJE: Roman »Naš čovjek na terenu« zacijelo je među rijetkim laureatima koji neće podijeliti mišljenja kritike i čitatelja. Riječ je o romanu koji se lako čita, ali i nosi u sebi značajke pravog književnog djela, kakvo bi poželio napisati svatko. U poplavi naslova koji se kite raznoraznim epitetima i olako svojataju pripadnost književnosti, roman Roberta Perišića pravo je osvježanje. Na književnu scenu donosi prepoznatljiv, a opet novi svijet koji je, sa svojim vlastitim životnim moti-

ma i vrijednostima, dostatan sam sebi.

Kao preporuka za čitanje mogu poslužiti riječi da je »Robert Perišić napisao roman o današnjim medijima i našim iluzijama – roman kroz koji defiliraju novinari, glumice, poduzetnici, manekenke, buntovnici izvan kontrole, lokalni političari, ljudi opsjednuti televizijom, mali dioničari u potrazi za srećom...«

Prikaz je to svijeta zanimljivog samog po sebi, a kada se još i oslika vještīm potezima pera vrsnog pisca, rezultat mora biti privlačno i osebujno štivo. Ako se pojača i ljubavnom pričom između novinara i glumice, malo tko će mu moći odoljeti. Zamke, kakve donosi bavljenje ovakvim miljeom i začинима poput ljubavnih priča u odumiranju, u ovom su romanu

vješto izbjegnute pa knjiga djeluje kao vjerna preslika stvarnosti, koju prepoznajemo svuda oko nas. S mišljenjem kako je riječ o »duhovitom, ambicioznom i pametnom romanu« teško je ne složiti se, kao ni sa zaključkom da »'Naš čovjek na terenu' mijenja sliku suvremene hrvatske književnosti«.

GALERIJA LIKOVA: Suvremenost u ovom romanu dobiva novo značenje. Lišena uobičajene patetike, uvjerljiva i sigurna, nudi nam čitavu galeriju likova. Oni što traže svoje mjesto pod suncem ispričat će nam i svoj dio sna, pretvarajući se u glavne ili sporedne likove, ali sve njih uvijek možemo podijeliti na gubitnike i malobrojne dobitnike. U gradskoj džungli nije lako pronaći svoj komadić sreće, pa se borba vodi svim oružjima i na sve načine. Komunikacija na

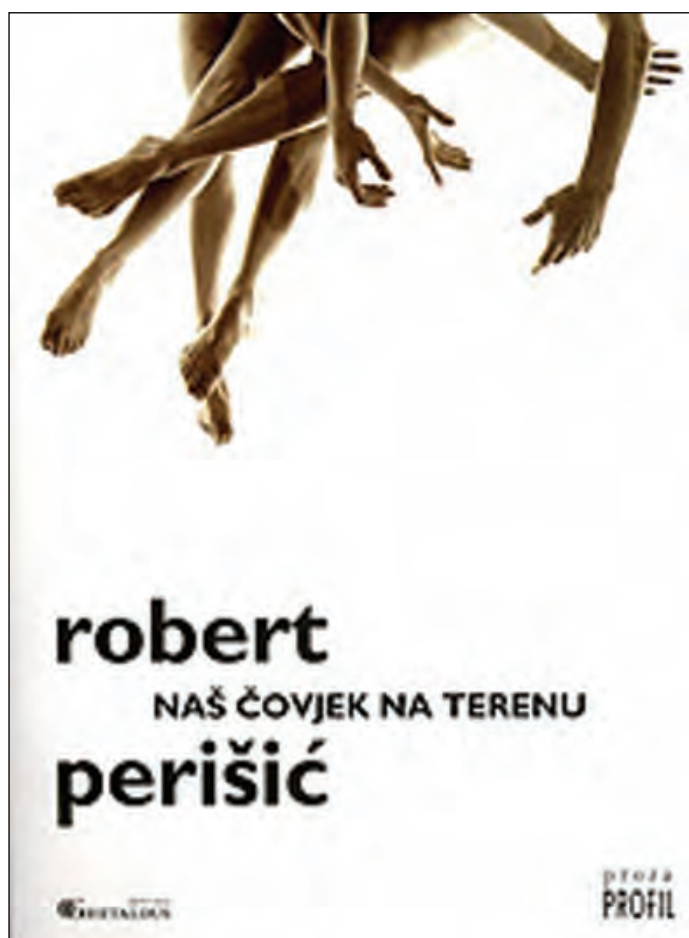

Robert Perišić

relaciji naše urbane scene i novinara u ratom zahvaćenom Iraku, predstaviti će sve jade, prilagodbe i dosjetke »našeg čovjeka na terenu«, ma gdje se on nalazio.

Među brojnim pozitivnim kritikama možda će se najuvjerljiviji razlozi za čitanje »Našeg čovjeka na terenu« pronaći u mišljenju da je »Perišićev roman, iako načelno poprilično duhovit, srećom bez ikakvih lakih nota, realna i oštra slika suvremenosti i novog vremena, a nju, osim glavnih likova i fabularnih dionica, odlično nadopunjavaju oni epizodni – poduzetnici, novinari, čudaci željni sekundi medijske slave, kazalištarci, kao i tipični punktovi nove moći – burze dionica, šoping centri i dr.« Bit će to i prigoda provjeriti kako izgleda štivo u kojem »svaki uveden motiv ima svoje zašto (čak i Popocatepet!)«.

Djelo je predstavljeno i kao »priča o težnji da se ostane isti, stari roker, čak i kad se treba prilagoditi novom žanru života.« Promišljati o takvim težnjama i mogućnostima te čitati izvrsno štivo Roberta Perišića pravi je dobitak, pa makar na kraju morali »zaključiti roman laganim fade-outom.«

Jezični savjetnik

Jesu li Hrvati vrsni □porta□ ili sporta□i?

Piše: Miranda Glavaš-Kul

U Hrvatskoj se već dugu niz godina mogu čuti oba oblika riječi. Čovjeku, koji se ne bavi jezikom, nije posve jasno zašto je tomu tako i kojemu od ova dva, slična oblika, treba dati prednost. Često me pitaju u čemu je tako značajna razlika i zašto je potrebno reći šport kada je riječ sport sasvim dobra, hrvatska, razumljiva.

Uistinu je, kada ne znamo neke činjenice o kojima ću pisati, sasvim svejedno hoćemo li rabiti oblik sport ili šport jer su oba oblika tuđice davno usvojene u hrvatskome jeziku, te tako pripadaju hrvatskom rječničkom blagu. No pitanje je koji je oblik bio prvi i zašto je bio izbačen iz jezika? Kako su se početkom devedesetih godina uveliko u hrvatski jezik počele vraćati riječi koje su godinama sustavno bile potiskivane ili čak zabranjivane, vraćena je i riječ šport. Logično je, dakle, s obzirom da je vraćena u jezik da je riječ šport bila ranije prisutna u njemu.

Riječ kojom se označila tjelesna i natjecateljska djelatnost pojavila se krajem 19. stoljeća. Da nam ta riječ treba danas, sigurno bi glasila sport jer bismo je posudili iz engleskoga jezika, no u ono vrijeme Hrvati s Englezima nisu imali previše doticaja niti je engleski jezik imao utjecaja na hrvatski. Tada smo živjeli u Austro-Ugarskoj pa je logično da smo preuzeli austrijsku inačicu ove engleske riječi koja glasi šport. Potvrdu ovoj tvrdnji pronalazimo u nazivu mnogih onodobnih športskih klubova kao što su: POŠK, Plivački omladinski športski klub, ili još poznatiji HAŠK, Hrvatski akademski športki klub. Dakle, naša jezična tradicija nalaže uporabu oblika šport.

O nasilnim promjenama hrvatskoga jezika, iz broja u broj, možete čitati u rubrici Povijest hrvatskoga jezika te na temelju pročitana zaključiti da su krajem 19. stoljeća i početkom 20. učinjene mnoge nepravde hrvatskome jeziku koji je, kao već gotovo potpuno razvijen jezik s bogatom književnom tradicijom, nasilno mijenjan i približavan srpskome jeziku. U slučaju riječi šport političkim nasiljem i pokazivanjem moći učinjena je nepravda te je 1947. ova riječ izrijekom zabranjena. Nije poznato tko je i zbog čega izdao ovakvu naredbu, štoviše s drugim riječima nije bio takav slučaj, one su se puno perfidnije uklanjale iz jezika. Tako je oblik sport postao književnojezična norma kao da oblik šport nikada nije postojao.

Kako bismo ispravili davno naneseu nepravdu našem jeziku, valja upotrebljavati oblik šport, tim više što je ova, potpuna neđužna riječ, tako nasilno uklonjena iz jezika demonstracijom sile i terora.

Povijest hrvatskog jezika

Razdoblje od 1918. do 1941.

Dragutin Boranić

Ovo je razdoblje, u dugoj povijesti hrvatskoga jezika, zasigurno jedno od, dotad, najtežih. Korijenski, etimoliški, je pravopis potpuno potisnut, a na snazi je fonološki koji je propisao u svome »Pravopisu hrvatskoga ili srpskoga jezika« *Dragutin Boranić*. U ovome je razdoblju hrvatski jezik bio potpuno podređen srpskome. U škole je uveden srpski pravopis pa je hrvatski jezik polako gubio bitku. Zbog ovoga su jezičnoga unitarizma čak i neki veliki hrvatski književnici kratko vrijeme pisali ekavski. Između ostalih bili su to: *Miroslav Krleža, Antun Branko Šimić, August Cesarec i Augustin Tin Ujević*. Kako se željelo prikriti nasilno mijenjanje jezika, on je jedno

vrijeme, »radi jednakosti«, nosio naziv srpskohrvatskoslovenački.

POKRET ZA HRVATSKI JEZIK: Dovodeći u pitanje stajališta svojih vukovaca, nazivajući ih purističkima i zastarjelima, *Tomo Maretić* objavljuje 1924.

godine »Hrvatski ili srpski jezični savjetnik« kako bi u potpunosti udovoljio zahtjevima standardnoga jezika. Godine 1928. Ministarstvo Kraljevine SHS-a potiče izradu jednoga pravopisa, koji će biti srpski, i naređuje da se u tome, novome pravopisu ukinu razlike među jezicima. Dragutin Boranić uređuje svoj pravopis pod novim nazivom »Pravopis hrvatsko-srpskoga jezika«.

Konačno se i središnja osoba ovoga razdoblja i unitarne politike, istaknuti vukovac *Tomo Maretić*, osvješćuje i protivi, zajedno s hrvatskom javnošću, ovakvoj jezičnoj praksi.

Tomo Maretić

Sa svrhom poboljšanja položaja hrvatskoga jezika *Tomo Matić* (ne Maretić!)

sa suradnicima pokreće 1936. godine Pokret za hrvatski jezik. Urednik časopisa kojega je Pokret izdavao bio je potpredsjednik društva *Stjepan Ivšić*.

RAZLIKOVNI RJEČNIK: U nešto se boljem položaju našao hrvatski jezik nakon sporazuma *Cvetković-Maček*. U škole se vraća prvi Boranićev Pravopis hrvatskoga ili srpskoga jezika. Izlaze i mnoga druga izdanja: *Marko Soljačić* objavljuje »Jezični i stilistički savjetnik«, a potpredsjednik Pokreta priređuje *Florschützovu* »Gramatiku hrvatskoga ili srpskoga jezika«, četvrto izdanje. U sklopu je Pokreta, 1940., objavljen i prvi razlikovni rječnik: »Razlike između hrvatskoga i srpskoga jezika« dvojca *Guberina-Krstić*, a neposredno prije potpunoga preokreta u jeziku i osnivanja Nezavisne Države Hrvatske iz tiska je izišao prvi svezak *Ujevićeve* »Hrvatske enciklopedije«.

Početkom II. svjetskoga rata i osnutkom NDH započinje kratko razdoblje aktivne i intenzivne skrbi o jeziku i to u okviru Hrvatskoga državnoga ureda osnovanoga 1941. godine.

Kršćanska tribina grada Subotice

Život je u ljudskim rukama

Smije li čovjek sve što može? * Danas u našoj civilizaciji dominiraju glavni kriteriji znanosti i tehnike i oni će procijeniti je li ljudski život vrijedan življenja ili ne * Pred našu kršćansku savjest postavlja se pitanje: hoćemo li dopustiti da to postane i naša praksa

Piše: Marijana Tucakov

Danas se doista imamo čemu diviti u smislu onoga što je čovjek u zapadnoj civilizaciji stvorio. Tu se misli na znanstvena, tehnička, gospodarska i ekonomska dostignuća. No, s druge strane, primjećuje se obrnuto proporcionalno propadanje na moralnom i duhovnom planu. Što je čovjek postigao veću razinu materijalnoga blagostanja, to se čini kao da danas nužno za sobom povlači moralno propadanje. Čovjek može istovremeno rasti i u materijalnom, i u tehničkom, i u ekonomskom smislu, ali je nužno taj napredak pratiti duhovnim i moralnim rastom čovjeka. U pro-

Subotice, bila je »Smije li čovjek sve što može« – gorući (bio)etički izazovi: umjetna oplodnja, kloniranje, prenatalna dijagnostika, eutanazija, genetski modificirana hrana. Evo što je govorio dr. Matulić o ovoj veoma složenoj temi.

KRŠĆANI I SUVREMENA CIVILIZACIJA: Kršćanske crkve predstavljaju narod života. Koliko ljudski život vrijedi, kršćanin promatra u svjetlu otajstva Isusa Krista, utjelovljena u drugu Božansku osobu, pravoga Boga i pravoga čovjeka. Tu smo spoznali naše vrhunsko dostojanstvo. Te dvije temeljne činjenice,

kršćanin danas mora biti svjestan kako će se uvjeti poboljšanja kvalitete života isključivo zasnivati na znanstvenom i tehničkom gledanju na život.

Postoji veliki razmjer između čovjekova materijalno-ekonomskog sazrijevanja, jer sve ono što materijalno i ekonomsko on stvara rezultat je njegova genija i onoga što čovjek jest kao Bogu slično biće. Čovjek koristi svoje jedinstvene sposobnosti u stvorenom svijetu kao razumsko i slobodno biće i tu, nema nikakve sumnje, rastemo. S druge strane, dok ga promatramo u njegovom duhovnom i moralnom profilu, kada se pitamo tko bi zapravo trebao donositi pravu odluku o pitanjima koja su vezana uz život i smrt, koja su vezana uz kreiranje naše budućnosti, uz uvjete na koji način ćemo prenositi, odgajati i podizati život, na koji način ćemo prenositi duhovne, religiozne i moralne vrijednosti, bez kojih čovjek zapravo ne može ostati u pravom smislu riječi čovjek, onda se tu susrećemo sa stanovitom šizofrenijom.

SMIJE LI ČOVJEK SVE ŠTO MOŽE?: Kada bismo se vratili samo pedeset godina unazad, na ovome mjestu pitanje bi glasilo: »može li čovjek sve što smije?«. Danas je ovo pitanje doživjelo svoj potpuni obrt. Prije nismo sve mogli jer je znanost bila na stupnju razvoja koji nije omogućavao razvoj tehnike koja bi realizirala ono što je znanost otkrila i definirala. Čim je s razvojem tehnike omogućeno da znanost bude instrumentalna, ona je u funkciji našega napretka i u funkciji generiranja povećanja čovjekove moći. Čovjekova mašta ne radi samo danas dok smo umreženi mobilnim, satelitima, kablovskim postrojenjima i cijelom tehnikom. Dakle, danas kao da nam mašta, u tome pogledu, ne treba biti toliko razigrana. Kao da postajemo sluge tehnike i tehnologije koju smo sami stvorili. Jasna je stvar da nećemo priznati kako smo postali njome zarobljeni već ćemo to što nas zarobljava smatrati svojom najvećom emancipacijom i oslobo-

đenjem. U prijašnjim vremenima čovjek je znao kako je potrebno riješiti se gladi, nepismenosti, zaoštaloosti, bolesti, epidemija, treba se unaprijediti, razviti javno zdravstvo koje će liječiti bolesti – on je znao da se to smije, ali ne može jer nema na raspolaganju tehniku koja bi mu to omogućila. U posljednjih pedeset godina upravo se to ostvarilo jer je stvoreno napredno, zapadno, demokratsko društvo. Međutim, šezdesetih godina dolazi do promjena u čovjekovom razumijevanju svoje slobode, dolazi do seksualne revolucije koja je jasno naznačila čovjekov izmijenjen odnos prema individualnoj slobodi. Radikalni obrat u razumijevanju ljudske slobode dogodio se kada se, preko noći, stari pogled na ljudsko tijelo, na odnose među spolovima, na muškarca i ženu, proglasio nazadnim, konzervativnim i nadživljenim. U ljudskom zdravlju, medicina je tada počela pokazivati simptome da se pretvorila u tehniku, ali je u obrnuto proporcionalnom razmjeru postajala dehumanizirana. Bolesnik se pojavljuje kao objekt, a ne više kao subjekt, dehumanizirana su njegova prava, bolesnik je viđen kao pokvareni stroj koji treba popraviti. Medicina je izgubila dušu. Medicina se treba vratiti na svoju početnu razinu, a to je etička djelatnost. Ona ne smije biti tehnička djelatnost.

Bioetika je znanost o preživljavanju čovječanstva u budućnosti. Bioetika je nastala kao reakcija na nepodnošljivu situaciju, s jedne strane, gubitka iz vida bolesnika kao ljudske osobe s njezinom dušom i dostojanstvom, a s druge strane, kao rezultat ljudske spoznaje da ima moć samouništenja.

Ljudi moraju shvatiti da nisu jedini koji žive na ovoj zemlji i da u bio sferi postoji ravnoteža, te ako nju ne poštujemo i narušimo, sav život će propasti. Moramo postati svjesni te odgovornosti, osobito kao kršćani, moramo shvatiti da nismo gospodari zemlje, te da smo dobili zemlju na dar od Boga i trebamo na njoj živjeti kao Božji predstavnici. ■

dr. Tonči Matulić

tivnom, čovjek postaje prijetnja samome sebi.

Ovo su promišljanja i analiza blagopokojnoga pape Ivana Pavla II., koji se još sedamdesetih godina, na početku svojeg papinstva, bavio analizom nerazmjera u čovjekovom sazrijevanju. Tih analiza spomenuo se dr. Tonči Matulić, teolog i profesor moralne teologije i socijalnog nauka Crkve na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, na kršćanskoj tribini koja je 14. svibnja održana u Subotici.

Tema tribine, koju su organizirali Hrvatsko akademsko društvo i Teološko-katehetski institut iz

za nas kršćane, opće su poznate stvari. Nažalost, u sadašnjem trenutku civilizacije, koja se zove »znanstveno-tehnička civilizacija«, dominantni kriteriji za vrednovanje života dolaze upravo iz ova dva kompleksa znanosti i tehnike. Promatrajući to kroz kršćanski stav o životu, vidimo kako se događa razilaženje između onoga što je naš kršćanski stav i onoga što se događa u okvirima suvremene civilizacije kojoj svakako duguje-mo ovu kvalitetu i standard života koji imamo. U zagradi bismo mogli reći kako njime nismo zadovoljni pa ga želimo poboljšati, želimo još više stvoriti i više imati. Međutim,

Vrijednost rada

Tko ore naše njive?

Piše:

mons. dr. Andrija Kopilović

Ovih dana bio sam pozvan u Široko Polje, u Slavoniju, na proštenje svetoga Izidora ratara. Znao sam nešto o tome svecu, međutim, činjenica da je papa Grgur XV., koji je veoma kratko vladao (dvije godine i pet mjeseci), toga ratara – zemljoradnika – proglasio svecem zajedno s Ignacijem Lojolom, Franjom Ksaverskim, Terezijom Avilskom i Filipom Nerijskim, zainteresirala me je da pogledam malo bolje tko je taj zemljoradnik koji je ubrojen zajedno s najvećim stupovima Crkve uz bok osnivaču reda, misionaru, crkvenom naučitelju.

Sznao sam među ostalim i ovo: Isidor Labrador, kako ga nazivaju Španjolci, zaštitnik njihova glavnoga grada Madrida, rodio se negdje oko g. 1080. od skromnih i jednostavnih roditelja, koji ga dobro odgojiše u pravom kršćanskom duhu. Odraslog duha bijahu razne kreposti u kojima se odlikovao. Proživljavajući kod kuće veliko siromaštvo, veoma mlad radio je kao nadničar po tuđim poljima. No prije nego bi pošao na polje, svako je jutro pobožno pribivao svetoj misi i toplo se preporučio Isusu i Mariji.

LJUDSKA ZLOBA: Izidor je brzo ostao siročić bez oca i majke, pa je počeo raditi kao najamni radnik ratara kod nekog bogatog posjednika, koji se zvao Vera. Taj je svoga najamnika zbog njegove vjernosti i radinosti veoma zavolio. Ušao mu je u volju. To se nije svidjelo drugim slugama koji ga u zavisti počеше kod gospodara optuživati da dosta ne radi, jer se previše posvećuje vježbama pobožnosti. Plemenitost svoga značaja Izidor je najbolje pokazao što je tim zavidnicima od srca praštao. Nakon progonstva od nekoliko godina, kad su se prilike poboljšale, Izidor se vratio u svoj dragi Madrid. Ondje se zaposlio kod Ivana de Vargasa. Brzo je stekao njegovo potpuno povjerenje pa bi postavljen nadstojnikom nad svom njegovom zemljom. No ljudska zloba ni taj put nije mirovala. Zavidnici su ga pred gospodarom optuživali kako za vrijeme posla moli umjesto da radi. Gospodar se na svoje oči htio uvjeriti je li to baš tako pa je jednog dana potajno pošao na njivu kamo je Izidor bio otišao na posao. Bog je sada htio proslaviti svoga vjernoga slugu. On se molio, a anđeli su bili za plugom i oralni. Gospodar je sve to na svoje oči vidio i njegovo poštovanje prema Izidoru još više poraste. Taj su prizor ovjekovječili mnogi veliki slikari.

GENERACIJA PRAZNOGA NOVCA: Kako god ova scena zvuči kao legenda, puno nam poručuje. Ponajprije

Zemlja je danas

otrovana. I najblaža

predviđanja strahuju

da će uskoro plodne

njive postati pustinja.

Otrovi kojima se pod

svaku cijenu želi nad-

mašiti mogućnost

same zemlje, dodaju-

ći kemijska sredstva,

zemlja postaje sve

umornija, neplodnija

i otrovana. Jasno, iz

otrovne zemlje, rastu

otrovni plodovi. Tko

ih koristi? Čovjek.

nam treba dozvati u svijest vrijednost rada. Zašli smo u jednu kulturu koja je zapravo nekultura, a ne kultura rada, jer se rad niti pravilno vrednuje, niti pravedno plaća. Tako je rad u čovjeka ušao s prizvukom »prokletstva«. Stvoritelj, međutim, stvarajući čovjeka, nije rad zadao kao teret, nego ponudio kao poziv suradnje s njim – Stvoriteljem – kako bi »zajedno« dovršili stvaranje svijeta, a čovjek »podvrgao zemlju sebi«. Želeći »jeftin novac« bez rada, čovjek našega vremena je pribjegao više neradu, nego radu i svakako nepoštenim sredstvima kako bi došao do zarade koja je više krađa i pljačka nego poštena zarada. Takav mentalitet rađa neradnu generaciju, karijerističku i generaciju praznoga novca. Zašto praznoga? Nedostaje mu poštenje i vrijednost, pa stoga količina, kako god bila velika, ne donosi radost, a ni blagoslov. Tako je uistinu danas ne-rad koji je rad postao prokletstvo. Zaboravlja se da takav mentalitet uništava kičmu samoga čovjeka i njegovo dostojanstvo.

OTROVNI PLODOVI: Druga misao koja me je zao-kupila je čisto kršćanska. Tko zapravo ore naše njive i kome naš ratar radi? Zemlja je danas otrovana. I najblaža predviđanja strahuju da će uskoro plodne njive postati pustinja. Otrovi kojima se pod svaku cijenu želi nadmašiti mogućnost same zemlje, dodajući kemijska sredstva, zemlja postaje sve umornija, neplodnija i otrovana. Jasno, iz otrovne zemlje, rastu otrovni plodovi. Tko ih koristi? Čovjek. Koje čudo što je čovjeku onog neradnog mentaliteta otrovana duša, pa je sada otrovano i tijelo. Čovjek više nije suradnik Božji, nego neprijatelj samoga sebe, jer ne misli na budućnost nego samo na ovaj trenutak. Nije vjernik protivnik napretka, ali mora biti protivnik onoga što škodi općem dobru i direktno nadilazi čovjekovu kompetenciju. Trovanje je grijeh.

Još jedna misao. Radi se puno, ali se nažalost ne počine rad ni u ime Božje, ni blagoslovom Božjim. Ne zna se »ni petka ni sveca«. Radi se nedjeljom i blagdanom. Putovao sam baš na Uskrs poslije podne. Boljelo me je srce kad sam vidio koliko ljudi ore po njivama. Kakav je to Uskrs? Dok se Izidor molio, anđeli su oralni. Čini mi se, dok ovi ljudi i nedjeljom rade, sigurno ne oru anđeli – sve se bojim da oru oni drugi – crni! Jasno da vrag odnese plodove koji su sijani pod njegovom »zaštitom«. Tako se zapravo zatvara krug koji nas pomalo uništava. Želimo više, imamo manje, jer se pomalo sušimo kao duhovna bića u svojoj odgovornosti prema Bogu, Danu Gospodnjemu i prema prirodi. Tko ore naše njive?

Starinske kuće nestaju

Topla gnijezda

U odnosu na pretke, Šokci danas žive u suvremenim kućama od tvrdog materijala

* Staro sončansko obiteljsko gospodarstvo uklapalo se u postojeću panonsku arhitekturu utemeljenu u 18. stoljeću * Malo je onih koji i danas poznaju tehnologiju gradnje starinskih kuća-nabijača

Piše: Ivan Andrašić

Ubojstvo tradicije

Ambar

Udanas najvećem šokačkom selu u Bačkoj, Sonti, uključujući i okolne salaše, postoji još svega nekoliko starinskih kuća od zemljanoga naboja. U odnosu na one kasnijih godina građene, zidane od tvrdog materijala, starinske kuće su niske, s jako malim prozorima, građene od zemljanog naboja i pokrivene trskom. Stara sončanska obiteljska gospodarstva uklapala su se postojeću panonsku arhitekturu, koju su u 18. stoljeću utemeljile austrijske vlasti na ovim prostorima. Planskim naseljavanjem pučanstva iz doline rijeke Rajne mijenja se ne samo etnička struktura, nego i izgled naselja koja su ranije bila razbijenoga tipa.

Grade se sela »ušorenoga tipa«, a vremenom se formiraju duž širokih ulica, raspoređenih po pravilnoj geometrijskoj shemi. Austrijske su vlasti čak i administrativnim mjerama određivale ne samo izgled naselja, nego i strukturu i opremljenost kuća i dvorišta. Upravo tada razvila se seoska kuća s čeonom fasadom na ulici, dugačkim trijemom i krovom »na dvi vode«.

SEOSKA KUĆA: Ovakve kuće, skupa s gospodarskim objektima, činile su obiteljsko gospodarstvo, koje se sastojalo od triju funkcionalnih cjelina. Prvu cjelinu tvorilo je prednje dvorište, kojim je dominirao stambeni objekt, odnosno kuća i ambar. Stambeni objekt bio je najčešće izgrađen od nabijene zemlje, pokriven trskom. Ovisno o materijalnom stanju domaćina kuća je imala 2, 3 ili više prostorija, odnosno soba. Po cijeloj duljini, kuća je imala užu ili širi trijem, šokački rečeno gank, iz kojega se u nju i ulazilo »na vrata od kujne«. Iz kuhinjske prostorije se ulazilo »i u pridnju i u stražnju sobu«. Ispred trijema obično je bila posadena loza, tzv. lomača, koja je ljeti »držala ladovinu«, a s jeseni bi davala slatke plodove. Ispred lomače ženska su čeljad pravila »bašćicu«, kojom su dominirale vrste niskog, a šarenog i mirisnog cvijeća. U ambaru su se čuvale zalihe zrnaste hrane cijele godine.

Druga cjelina bio je »stražnji dvor«, u kojemu su se nalazili pomoćni objekti.

Izravno na kuću naslanjali su se spremište za hranu – »vojat«, štala i otvorena šupa, u koju su se smještala kola i poljodjelske alatke. U zadnjem dvorištu su se gradili i svinjac, kokošinjac, staja za zimski smještaj ovaca, čardak za čuvanje kukuruza u klipu, kamarila se slama, smještala se »kuba kukuruzovine«, pravio se »drnjak«, odnosno mjesto za skladištenje, piljenje i cijepanje drva. Na granici između »pridnjega i stražnjega dvora« obično je bio bunar s dermom u zadnjem dvorištu.

Treća cjelina bila je vrtni dio, odnosno »bašča«. Vrti se dio sastojao od vinograda s voćnjakom između trsova i dijela za povrtlarske kulture.

POMOĆNI OBJEKTI: Svako kućanstvo u svojem je vrtu proizvodilo sve povrtlarske kulture potrebne za prehranu cijele godine, a isto tako uzgajalo je i voće od kojih se pekla rakija, pripremao kompot i kuhali razni domaći džemovi. Poznata rakija »dudovača« pekla se od ploda ovoga drveta, koje je raslo u drvoredima na tadašnjim sončanskim ulicama, a u mnogim kućama gajila se i svilenka buba, koja se hranila dudovim lišćem. U vrtovima su se gradili i »trapovi«, dobro zaštićene zemunice, u kojima su se zimi skladištili krumpir, stočna repa, mrkva, peršin, pastirnjak i celer, odnosno povrće koje nije trpjelo zimsko smrzavanje. Trap bi se pokrивao slojem slame, pa slojem zemlje, a cijele zime preko njega se nabacivao pepeo.

Stambeni i pomoćni objekti građeni su od zemlje, najčešće pokriveni trskom, kasnije biber-crijepom. Dvorišni objekti građeni su od materijala kojega je domaćin imao na raspolaganju. Građeni su »na jednu vodu«, obično od drveta, trske, »simenjače«, a pokriveni su slamom ili kukuruzovinom. Siromašniji obitelji su svoje gospodarstvo ogradiove konopljanim stabljikama, takva ograda zvala se »latež«, ili tarabom koja se gradila od cijepanih oblica. Imućnije su obitelji do ulice gradile bedeme od opeke ili nepečene opeke – »cerpića«. Dijelovi prednjega i zadnjega dvorišta i nogostupi popločivani su opekama. Ovakvo građene kuće, topla gnijezda naših predaka, neumitno nestaju iz naših života. Nažalost, danas je jako malo ušćevanih objekata ovoga stila gradnje. Rijetke starinske kuće, mahom nenastanjene, ne održavaju se, posljedica toga je njihovo urušavanje, grubo rečeno, posljedica je uništenje jednoga dijela lokalne povijesti, jednoga dijela naše bogate tradicije. Pameti ćemo se, vjerojatno, prizvati jednoga dana kad ne budemo imali što čuvati.

Depresija

Piše: dr. Marija Mandić

Gotovo se svi katkad osjećamo potištenima, obično zbog nekog uznemirujućeg događaja u našem životu. No, depresija koja traje, poznata kao **teška depresija**, druga je stvar. Depresija u nekom svom obliku pogađa 25 posto svih žena, 10 posto muškaraca i 5 posto adolescenata širom svijeta. Radi se o najučestalijem psihološkom problemu koji, primjerice, u SAD-u zahvata oko 17,6 milijuna ljudi svake godine.

Depresivna reakcija (blaža i često privremena depresija) obuhvaća normalne osjećaje depri-miranosti ili potištenosti koji se javljaju kao posljedica specifične životne situacije. Simptomi mogu biti teški, no liječenje obično nije potrebno i oni se vremenom smiruju – nakon dva tjedna do šest mjeseci.

Distimija (blaža, kronična depresija), nalik depresivnoj reakciji po svojim simptomima i stupnju patnje, traje duže – najmanje dvije godine.

Teška depresija, ili depresivna bolest, ozbiljan je poremećaj koji može dovesti do nemogućnosti funkcioniranja ili čak samoubojstva. Bolesnici ne samo što prolaze kroz razdoblje potištenosti i lošeg raspoloženja, nego izražavaju i štetnije simptome, uključujući nezainteresiranost za svoje uobičajene aktivnosti, krajnji umor, tegobe sa spavanjem ili osjećaj krivice

i bespomoćnosti. Kod njih je veća vjerojatnost da će izgubiti dodir sa stvarnošću, katkad doživljavajući i halucinacije. Depresivna bolest se može liječiti, no, često izmakne dijagnosticiranju zato što je se miješa s depresivnom reakcijom. Radi se o cikličnom oboljenju, tako da, iako se većina pacijenata oporavi od prvog napadaja depresije, stopa njezinog ponavljanja je visoka – možda čak 60 posto unutar dvije godine i 75 posto unutar deset godina. Teška depresija obično se javlja spontano, naizgled ničim izazvana, i često nestaje

također sama od sebe, obično za šest do dvanaest mjeseci. Zbog njezina onesposobljujućeg djelovanja ili mogućnosti samoubojstva, tešku depresiju treba liječiti.

Depresija se može pojaviti u bilo kojoj dobi, uključujući djetinstvo. Ispitivanja vođena u SAD-u pokazuju kako 1,8 posto djece u predpubertetu i 4,7 posto mladih između 14 i 17 godina ima neki oblik depresije. No, dob u kojoj bolest često nastupa jesu rane srednje godine, a depresija je osobito raširena među starijim osobama, kao reakcija na činjenice vezane uz

starenje – smrt supružnika ili prijatelja, tjelesna ograničenja vezana uz dob i suočavanje sa smrću koja je sve bliža.

Depresija je bolest za koju se čini kako ima različite uzroke. **Depresivna reakcija**, ili »normalna depresija«, javlja se kao posljedica određenog događaja. Depresivna raspoloženja mogu biti i popratna pojava lijekova, hormonskih promjena ili bolesti – poput gripe ili virusne infekcije.

Iako točni uzroci teške depresije i distimije nisu poznati, istraživači trenutačno smatraju kako su oba oblika posljedica poremećaja živčanih prijenosnika (neurotransmitera) u mozgu, kemijskih tvari (osobito serotonina) koje usklađuju raspoloženja. Čini se da ovaj poremećaj ima snažnu genetsku komponentu: u jednom ispitivanju 27 posto djece s depresijom imalo je bliske srodnike koji su bolovali od poremećaja raspoloženja.

Premda je vrlo česta, depresiju se često zanemaruje ili krivo dijagnosticira i nikako ne liječi. Takva nepažnja može biti opasna po život.

Kod teške depresije možda ćete iskusiti četiri ili više sljedećih simptoma:

- ustrajna tuga, pesimizam
- osjećaj krivice, bezvrijednosti, bespomoćnosti i beznada
- gubitak zanimanja za uobičajene aktivnosti, uključujući spolni život, ili nemogućnost nalaženja zadovoljstva u njima
- otežana koncentracija
- nesanica ili pretjerano spavanje
- dobivanje ili gubljenje na težini
- umor, nedostatak energije
- tjeskoba, uznemirenost, razdražljivost
- usporen govor, usporeni pokreti

Mnogi oblici liječenja – konvencionalni i alternativni – dostupni su u slučaju depresije. Oblici liječenja mogu se razlikovati s obzirom na uzrok depresije i njezinu težinu. Konvencionalne metode uključuju psihoterapiju, sredstva protiv depresije i elektrokonvulzivno liječenje (ECT).

Poštovani čitatelji,
U želji unapređivanja medicinske strane u našem tjedniku, možete slati svoja pitanja na koja će odgovarati naši liječnici-suradnici. Pisma možete slati poštom na adresu redakcije ili mailom na: hrvatskarijec@tippnet.rs

OČNA KUĆA

optika i ordinacija
na jednom mjestu

 551-045

Subotica
Maksima Gorkog 20
KOD GLAVNE POŠTE

Djeca sklona umjetnosti

Učenici 6. d razreda O. Š. »Ivan Milutinović« u Maloj Bosni vrlo su razigrani i zanimljivi. U odjelu ih ima ukupno desetero, samo su tri djevojčice. Oni su prva generacija učenika upisana na hrvatskom nastavnom jeziku u ovoj školi. U odjelu vlada ugodna atmosfera, a njihova razrednica *Biljana Horvat*, nastavnica hrvatskog jezika, hvali ih jer su dobri i vrijedni đaci, a pokraj toga bave se raznim izvanškolskim aktivnostima. Mnogima od njih omiljeni predmet je glazbeni, sve zbog toga jer plešu folklor u HUK »Lajčo Budanović« ili pohađaju školu sviranja. *Kristina*, *Ivana* i *Dario* pišu pjesme, a *Silvester* i *Kristina* idu u školu crtanja u HKC »Bunjevačko kolo«, gdje svoje radove izrađuju u raznim tehnikama. Sudjelovali su na »Danima kruha« u Vukovaru, gdje su predstavljali svoju školu, a kruh su zajednički pekli kod obitelji Ivković. Također, bili su i na »Koloniji mladih« u Ernestinovu.

M. T.

Silvester: Sviram tamburu i pohađam školu crtanja

Larisa: Idem na folklor zahvaljujući majci, sam putovala u R. Hrvatsku i učila plesati hrvatskog nogometaša L. Ivkovića

Bela: U glazbenoj školi u Subotici sviram rog

Davor: Glazbeni i tehničko su mi omiljeni predmeti. Volim gledati filmove

valjujući kome
tsku, volim
uku Modrića

Patrik: Idem na folklor

Sebastijan: Volim folklor i
filmove. Omiljeni film mi je
»Sam u kući«

Dominik: Volim putovati. Do
sada sam putovao u Hrvatsku,
Španjolsku, Njemačku, Poljsku

U zlatnom klasju
šumi lagani vjetar
njiva se zlati.

Usred zelenog
polja gordo se bijeli
usamljen salaš.

Iza šarenog
pijetla na krovu viri
jutarnje sunce.

Kristina Ivković

Vatra je snaga
koja gori očima
svakog čovjeka.

Zeleno žito
ljuljalo se na njivi
uz blagu kišu.

Ruža je kao čovjek
jednom cvjeta a
jednom i vene.

Ivana Mandić

Topla peciva
izlaze iz rumenih
mirisnih peći.

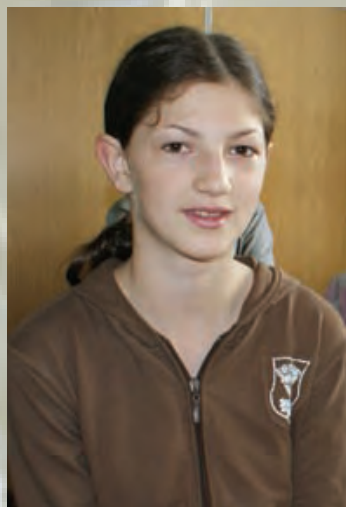
Vraćam se kući
iz škole vjetar puše
lišće po meni.

Ujutro kada
Sunce pogleda zemlju
stiže novi dan.

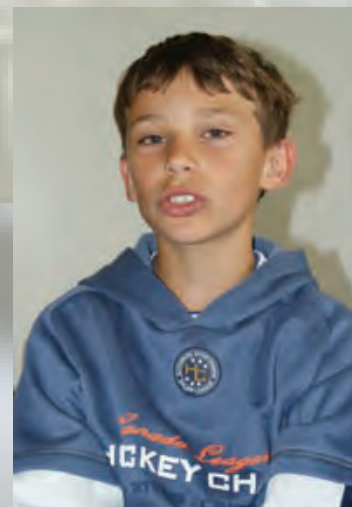
Dario Dudaš

Kristina: Sviram tamburu, idem
u školu crtanja, imam tri sestre
pa mi nikad nije dosadno

Ivana: Idem na folklor, omiljeni
predmet mi je tjelesni jer volim
igrati odbojku

Dario: Već mi je dosadio folklor

Uređuje: Dražen Prčić

Trabant

Nijemac Rolf Becker, nositelj nekoliko neobičnih pothvata i rekorda, odlučio je postaviti još jedan. Zaputio se svojim trabantom put Pekinga i prema planiranom itinereru trebao bi u grad domaćin Olimpijade stići dva tjedna prije početka igara. Do Kine bi, iz Magdeburga gdje je bio start ove atraktivne auto-avanture, trebao stići preko Baltičkog mora i Rusije.

Bomba

Iako je Drugi svjetski rat odavno završio, još uvijek postoje neeksplozirane bombe, koje su trebale biti iskorištene za potrebe ratovanja. Posljednja, i još pritom

izuzetno golema, pronađena je u Budimpešti i zbog njezinih gabarita je morao biti, privremeno, evakuiran cijeli jedan gradski kvart. U pitanju je zračna bomba teška jednu tonu koja bi mogla uništiti cijelu višekatnicu.

Električni automobil

Koncept vožnje automobila na električni pogon prvi će temeljito usvojiti Izrael. Prema ugovoru s kompanijama Renault, Nissan i NEC, u ovoj zemlji bi trebalo biti instalirano pola milijuna stanica za punjenje i zamjenu akumulatora, uz čiju pomoć se pokreću automobili. Primjerice, prototip Renaultovog modela

Megan ima vozne osobine benzinskog modela 1,6, ali je posve nečujan i ne treba mu mjenjač. Zamjenske stanice moraju biti postavljene razmjerno gusto, jer je jedno punjenje dovoljno za 160 kilometara u gradu, odnosno do 200 na otvorenoj cesti.

Vagoni

Stari vagoni podzemne željeznice New Yorka, umjesto u starom željezo, završili su u dubinama Atlantskog oceana. Kod obale Marylanda, 344 vagona su spuštani na

morsko dno i poslužit će stvaranju umjetnog grebena, koji bi trebao predstavljati dom za ribe i mogućnost razvijanja industrijskog ribolova. U budućnosti, u njima bi se trebale razviti i brojne kolonije školjki i rakova, zaštićene od raznih morskih grabežljivaca.

Demonstracija novog sporta

Nogotenis stig

U nedjelju, 18. svibnja, reprezentativne selekcije Hrvatske i Mađarske sudjelovale su na prijateljskom ogledu u Beogradu.

Piše: Dražen Prčić

Prije nekoliko godina ste upravo na sportskim stranicama našeg tjednika, prvi puta, mogli saznati nešto više o nogotenisu, na našim prostorima posve nepoznatom sportu. Ali zahvaljujući naporima nekolicine entuzijasta iz Hrvatske i Subotice, ovaj zanimljivi i nadasve dinamični sport nastao kombinacijom nogometa i tenisa, u prošlu nedjelju imao je svoju svečanu promociju na sjeveru Bačke.

DEMONSTRACIJA NOVOGA SPORTA: Pozivu organizatora odazvale su se reprezentativne selekcije Hrvatske, Mađarske i Makedonije, dok su po jedna subotička i novosadska momčad imale priliku po prvi puta zaigrati s već znatno iskusnijim gostujućim igračima. U natjecateljskom demonstracijskom programu odigrano je nekoliko susreta u svim disciplinama nogotenis, koji se može igrati tri na tri, dva na dva ili u singl varijanti, ali je glavni cilj, uz

sportsko nadmetanje, prije svega bilo upoznavanje dvije momčadi i nazočnog gledateljstva s pravilima i načinom igranja ovoga sporta. Neposredno prije samog početka ovog »pionirskog« sportskog događaja na prostorima Vojvodine i Srbije, zamolili smo *Dubravka Lipnjaka*, predsjednika svjetske nogoteniske federacije (FIFTA) za kraću izjavu o sportu koji su došli promovirati.

»Nogotenis je sport koji postoji već više od osamdeset godina (Čehoslovačka 1924.), ali se na našim prostorima počeo afirmirati prije nekoliko godina zahvaljujući skupini entuzijasta iz Hrvatske, koja je stupila u kontakt s predstavnicima ovog sporta u susjednoj Mađarskoj. Formirale su se prve momčadi, zatim i reprezentativna selekcija i počelo se raditi na širenju sporta u ostalim zemljama na prostoru nekadašnje zajedničke države. Počelo je s Makedonijom, a sada je poslije nekoliko kon-

Singl Hrvatska – Mađarska

Uz nekoliko demonstracijskih susreta odigranih tri na tri i dva na dva, najzanimljiviji je bio pojedinačni duel između najboljeg hrvatskog i mađarskog igrača. Tijesnu pobjedu od 2-1 zabilježio je Marko Senta, demonstrirajući zavidnu tehniku i veliku borbenost koje krasi ovaj sport.

ao u Suboticu

ke, Mađarske i Makedonije uz dvije domaće momčadi,
nom natjecanju u Dvorani sportova

takata uspješno realizirana ideja o održavanju jednog prijateljskog ekshibicijskog međunarodnog susreta u Subotici, kao prilika praktične demonstracije nogotenis. Zahvaljujući velikom naporu organizatora, prije svih *Dorđa Komnenova* i agencije „Piar“, imamo priliku, po prvi puta, zaigrati i na ovim prostorima. Nogotenis je danas najrašireniji u svojoj postojbini Češkoj, u kojoj ima čak 9.000 registriranih igrača

u 800 klubova, zatim u još petnaestak europskih država, te u SAD koje su trenutačno jedina redovita izvan europska članica svjetske federacije FITA. Redovito se održavaju nacionalna natjecanja i međunarodni turniri, europsko i svjetsko prvenstvo, a budućnost ovoga sporta zavisi ponajprije od njegova omasovljenja među mladima.«

Velike zasluge u promidžbi i organiziranju ovog sporta ima

Zlatko Senta, potpredsjednik Hrvatske nogotenijske federacije i međunarodni sudac, koji se ovoga puta našao u ulozi glavnog djelatelja pravde.

»Izuzetno mi je drago što smo zahvaljujući osobnim prijateljskim vezama uspjeli realizirati ideju o jednoj ovakvoj prijateljskoj demonstraciji nogotenis u Subotici i pokazati svu ljepotu i dinamiku ovoga sporta. Dolazak selekcija Mađarske i Makedonije, uz našu Hrvatsku, uvećao je ovaj pionirski pothvat pokušaja uvođenja nogotenis na ove prostore i volio bih vidjeti Srbiju kao još jednu članicu nogotenijskog svijeta«.

Najbolji hrvatski igrač i trenutačno petoplasirani sa svjetskog i europskog prvenstva *Marko Senta* također je izrazio zadovoljstvo zbog gostovanja u Subotici i sudjelovanja na ovoj nogotenijskoj ekshibiciji.

»Zadovoljan sam svojim nastupom, ponajprije pobjedom u singl duelu i želio bih još koji puta doći u Suboticu«.

Za momčad Subotice premijerno je nastupio *Dejan Saulić*, igrač malog nogometa i po prvi puta odigrao jedan zvanični meč.

»Rado sam se odazvao pozivu organizatora i zaigrao nogotenis s daleko iskusnijim igračima iz Hrvatske, Mađarske i Makedonije. Sport mi se vrlo sviđa, dinamičan je i traži poznavanje nogometne tehnike, ali i određene taktike vezane uz njega.«

Dubravko Lipnjak

Zlatko Senta

Marko Senta

Dejan Saulić

Uspješno gostovanje nogometne reprezentacije vojvođanskih Hrvata u Vinkovcima

Pobjeda protiv Cibaliije

U prijateljskom susretu (4-3) svladana je mlada kombinirana momčad slavonskog prvoligaša

Iz Vinkovaca: Dražen Prčić

Nakon prve pripremne utakmice u sklopu priprema za odlazak na Europsko prvenstvo nacionalnih manjina u Švicarskoj, odigrane u Tavankutu protiv selekcije karaševskih Hrvata (Rumunjska), nogometna reprezentacija vojvođanskih Hrvata odigrala je u Vinkovcima još jedan kontrolni prijateljski susret i zabilježila vrijednu pobjedu protiv kombiniranog sastava Cibaliie. Uspjeh protiv selekcije koja je nastupila u ime slavonskog prvoligaša, donio je veliku dozu samopouzdanja reprezentativnoj momčadi hrvatske manjine u Vojvodini i daljnji poticaj u pripremi za veliko natjecanje, koje će se održati početkom lipnja.

CIBALIA – REPREZENTACIJA VOJVODANSKIH HRVATA 3:4

Prijateljska sportsko-nogometna suradnja između vodstva reprezentacije hrvatske manjine u Vojvodini i slavonskog prvoligaša Cibaliie urodila je još jednim nogometnim susretom i lijepim gostovanjem u Vinkovcima. U prošlogodišnjem susretu domaćini su izveli znatno jači sastav i slavili uvjerljivim rezultatom, ali ovoga puta su se odlučili izvesti mladu, kombiniranu momčad nogometaša koji konkuriraju za mjesto u

prvoj momčadi. S druge strane travnjaka, ni izbornik reprezentacije vojvođanskih Hrvata *Marinko Poljaković* nije bio u prilici računati na najbolji sastav zbog opravdanog izostanka nekoliko standardnih nogometaša, ali je uspio sastaviti selekciju koja je slavila veliku pobjedu (4-3).

Prvi dio igre donio je znakovitu premoć domaće momčadi i minimalno vodstvo od 1-0, ali je u nastavku uslijedila posve drugačija nogometna priča. Isprva je Cibalia, još jednim zgoditkom, uvećala rezultat na 2-0 i svima na gradskom stadionu u Vinkovcima se činilo kako je »sve završeno«. A onda je uslijedio potpuni preokret. Igre i rezultata. Prvo je jedan pričuvni nogometaš Cibaliie nespreno ugurao loptu u vlastitu mrežu (2-1), zatim je vođa navale vojvođanskih Hrvata *Amir Memišević* kaznio jednu pogrešku domaće obrane i poravnao rezultat na 2-2. Treći gol za vodstvo od 3-2 postigao je *Goran Lukač* i iz posve izgubljene situacije, gostujuća momčad je u posljednje minute susreta ušla s, pomalo neočekivanim, vodstvom i prilikom za pobjedu. No, uslijedila je manja dekoncentracija i poslije jednog udarca iz kuta Cibalia je uspjela poravnati rezultat (3-3).

I kada su svi očekivali neriješeni ishod ovoga prijateljskog susreta, minutu prije kraja na jednu loptu, koju je obrana Cibaliie ispucala daleko izvan svojih šesnaest metara, naletio je pričuvni nogometaš *Davor Šimić* i snažnim,

Domaćinstvo

Unajboljoj maniri poznate slavonske gostoljubivosti, domaćini iz HNK Cibaliie ugostili su cijelu delegaciju vojvođanskih Hrvata, koja je gostovala u Vinkovcima. Nakon utakmice organizirana je prigodna večera i druženje u klupskom restoranu na stadionu.

preciznim udarcem neobranjivo je poslao u lijevi kut protivničke mreže. Najljepši trenutak cijeloga susreta donio je veliku pobjedu (4-3) i radost nogometašima i cijeloj delegaciji vojvođanskih Hrvata, koja je bila na stadionu u Vinkovcima. Jer, pobijediti bilo koju selekciju jedne prvoligaške momčadi predstavlja

Nogometaši reprezentacije vojvođanskih Hrvata i Cibaliie

rezultat koji će ostati zauvijek zabilježen u analima nogometne povijesti reprezentacije vojvodanskih Hrvata. Osim rezultata, dodatno raduje i imponira srčanost momaka koji nose reprezentativnu majicu, te njihov ozbiljan pristup svakom susretu. Uz strijelce, zahvaljujući čijim golovima je ostvaren trijumf, odličnu partiju su pružili i vezist *Dejan Kekezović* i obrambeni igrači *Darijan Mračina* i *Predrag Bedeković*, koji je na ovom susretu ponio

Navijači

Nogometnu reprezentaciju vojvodanskih Hrvata na gostovanju u Vinkovcima bodrila je i nekolicina vjernih navijača iz Sombora.

kapetansku vrpцу, ali i svi ostali nogometaši koji su nastupili. Ova pobjeda znači mnogo i za potrebno samopouzdanje pred nastup na Europskom prvenstvu nacionalnih manjina, koje će se igrati početkom lipnja u Švicarskoj. **REPREZENTACIJA VOJVODANSKIH HRVATA:** *Željko Antonić, Branislav Babić, Igor Skenderović, Srđan Saulić, Predrag Bedeković (kapetan), Darijan Mračina, Goran Lukač, Igor Tumbas, Amir Memišević, Dejan Kekezović, Kristijan Patarčić, Srđan Miković, Davor Šimić, Branko Vizin, Albert Stantić.*

Izbornik: *Marinko Poljaković*, liječnik: dr. *Zdravko Doko*

CIBALIA: *Antolović, Đafić, Anušić, Šimunac, Valentić, Kalauz, Čulo, Kujundžija, Grgić, Blagojević, Kiš, Matković, Matić, Vučković, Čuljak, Baraban, Šimunac*

Petar Kuntić, koordinator nogometne reprezentacije vojvodanskih Hrvata

Drago nam je što suradnja sa slavonskim prvoligašem Cibaliom traje već godinu dana i što smo uspjeli organizirati još jedan prijateljski nogometni susret. Uspjeli smo zabilježiti vrijednu pobjedu i nadam se dobrom rezultatu na Europskom prvenstvu u Švicarskoj.

Marinko Poljaković, izbornik

Pobjeda predstavlja veliki motiv u daljnjem pripremnom razdoblju i jamačno podiže osjećaj samopouzdanja cijele momčadi. Ne pobjeđuje se svaki dan jedan prvoligaš, a ovo iskustvo je dragocjeno i predstavlja dodatni poticaj za dalji rad.

Željko Čulo, predsjednik Cibalije

Drago nam je bilo organizirati jedan ovakav prijateljski susret u kojemu smo reprezen-

taciji vojvodanskih Hrvata suprotstavili kombinirani sastav mladih igrača koji su na probi u našem klubu, uz nekolicinu članova juniorskog sastava. Suradnja bi se trebala i dalje razvijati, jer Cibalia je prvoligaški klub i prilika mnogim talentiranim nogometašima za probu na veliku scenu. Igrači željni napredovanja imaju priliku pokazati svoj talent, a nakon Cibalie mogli bi nastaviti svoju karijeru u Zagrebu, Splitu ili negdje u Europi.

Srećko Lušić, trener Cibalije

Naša prva momčad nalazi se na zaslužnom odmoru, nakon završetka natjecanja u 1. HNL i danas smo izveli jedan kombinirani sastav mladih nogometaša, koji konkuriraju za mjesto u idućoj sezoni. Protivnicima čestitamo na pobjedi, a bit će još prilika za revanš.

KRIŽALJKA

www.kviskotcka.hr

	LITERAR- NO DJELO, OSLED	TRKOV DVO	NAŠ PREMIJER	TVORITELJ SACINJAVATI	LJEČNICI PRIJESTOLJE ALOPATIJE	"KOSI KVADRA"		BLUGORA NAKAZA	NEPROF. SONALCI	MUŽEV POSILJEN PREMA ZENAMA	ČETVR- TAST KA- LUĐERSKI NAPOSNIK	GLUMICA I PJEVAČICA MONTIEL	TRFIČI DIO CJELINE
MORALIST (ETIK)							SKIŠPOLIF						
SIVOČA, SIVOST							RIJMU- SKA GIMNAS- TIČARKA, SIMONA						
ŠTEDLIV/ DOMMON							ZAKAPARE- NI IZVOSI "RESORT DATA PRO- CESSING"						
NAŠ FILOLOG POVJEŠ- NIČAR UM- JETNOSTI													
PRIREDILA REDAKCIJA ENIGMATSKOG VJEDNIKA "KVISKOTEKE"	HIGIJEN- SKI PANIK CRČK BOG SMRTI TANAJI					DIZAJN DILKU, DERATI BE POMIČNI ZASLON OOLACA- LISTE							
VRSTA MINERALA (obojasto)							"DIFER- TOR" KANALI ZACUSKI OTVOR				OLIVICA GARDNER	AUSTRIJA NOBELI	
TENISA- ČICA KUR- NIKOVA				IVAN BONCEVIĆ ASTA									
GLUMICA SUBOTIC					FLAČICA LIGORIC- BURDOVIC OPCA IMENICA				PLIVAČ THORPE DINAMO- STROJ				KOMILIP- CANAC
"ANPER"		DIONICA PUTA ILI UTRKE HADEZEO- VAC, DUNO						"GRAM" VUPLO		UŠKOP- LIENIŠIK BOGUMIJI			
"TREASURE BILL RATE"				GRAMZI- VOST, I.A. KOMOST MEDICAR LIČITAR								"IMPULS" POSTAJA	
OREGON			BILJARSKI ŠTAP, TAK ŠOGORICE (REG.) KUNJADE			TV URED- NICA "URŠIN" DRUGO, OSTALO				SLAN PENNI SIROVINA ZA ANILIN- SKE BOJE			
PTICE GRABLIL- VCE, SO- KOLOVI							BITI U SLTNJI KIJAVIN KOLUTI- CAVAC						
POK. DEBELI SLOVEN- SKI KOMUNIST, STANE REDATELJI HOOPER								NAPRT- NJAČA FILMSKI HOLK, ERIC					
KOLUM- NISTICA "GLOBUSA"													
RATAR ZA PLUGOM (VINOŽ)						MEDJPOD- STAJA ZA KAPUTE SPORTSKA VEDETA							
BESPLAT- NO, GRATIS							BAKE DOMILA U DALMACIJI "TEMPO"						
GRATČKI RADNIK, JETKAC					ANTI-KVAR								

8-9: dolje, pošte, stila, amant, element, kapite, jost, blunty, wily, drevak, luti, palavay, do, y, ul, dig, a, med, oca, ton, a, elipso, 8-9: vol, dot, pohlepa, i, on, ke, tena, sp, sokoli, šetati, dolanc, tanac, tanja, tobarina, evaci, vateini, padava, monice, eper, sta, tnat

RIJEČNJE KRIŽALJKE

Pileća prsa s juhom od gljiva

HRVATSKARIJEČ

Sastojci:

500 gr pilećih prsa
2 glavice luka
1 vrećica krem juhe od gljiva
malo ulja

Priprema:

Narezati pileća prsa na šnicle i potom ih uvaljati u koncentrat krem juhe od gljiva (izravno iz vrećice).

Sitno narezati luk, dinstati na malo ulja, zatim dodati šnicle i po potrebi ih dodatno posuti s koncentratom juhe od gljiva. Služiti uz krumpir pire.

Tko će isterati mak na konac!?

► Da smo ranije imali brze pruge, tko bi ostao?

► Suživot nije surogat života, već život u svoj punini.

Dujizmi

► Gubimo vrijeme, ali krademo dane.

► Da bih ostao svoj, pobjegao sam.

- Registracija i osiguranje motornih vozila
- Najpovoljnije osiguranje imovine, tvrtke, kasko osiguranja motornih vozila i radnih strojeva plaćanjem na 12 rata
- Osiguranje transporta
- Osiguranje nezgoda, obvezna i sva imovinska osiguranja
- Sigurna i brza isplata štete
- Postanite i Vi član velike obitelji "Croatia osiguranja" D.D. iz Zagreba

"Milenijum osiguranje" A.D. Beograd - Filijala Subotica
24000 Subotica, Karađorđev put 38, telefon: +381 (24) 555-867 i 552-406
E-mail: mios@tippnet.co.yu
Radno vrijeme: od 8 do 16 sati

**PETAK
23.5.2008.**

06.40 - Najava programa
07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
07.05 - Vijesti
07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
07.35 - Vijesti
08.40 - Dobro jutro, Hrvatska
09.05 - Ponos Ratkajevih, serija
10.00 - Vijesti
10.15 - Laos Wonderland, dokumentarni film
11.10 - Oprah show
12.00 - Dnevnik
12.35 - Pasion, telenovela
13.25 - Dan za danom, mozaično-zabavna emisija
14.30 - Vijesti
14.45 - Glas domovine
15.10 - Znanstvena petica
15.40 - Drugo mišljenje
16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
16.15 - Hrvatska uživo
17.20 - Danas na Zagrebačkoj burzi
17.22 - Garaža
17.57 - Iza ekrana
18.30 - Ponos Ratkajevih, serija
19.30 - Dnevnik
20.15 - Idemo na put s Goranom Milićem: Švicarska i Austrija
21.10 - Dobre namjere, serija
22.00 - Poslovni klub
22.35 - Lica nacije
23.20 - Poslovne vijesti
23.30 - Vijesti
23.55 - Zvezdane staze: Nova generacija 4., serija
00.45 - Filmski maraton: Before Night Falls, film
02.55 - Filmski maraton: A,B,C... Manhattan, američki film
04.25 - Znanstvena petica
04.55 - Fotografija u Hrvatskoj
05.05 - Pasion, telenovela
05.50 - Poslovni klub
06.20 - Iza ekrana
06.45 - Idemo na put s Goranom Milićem: Švicarska i Austrija

06.45 - Nove pustolovine: Lucky Luke
07.10 - Neustrašiva Kim
07.35 - Zaljubljene cure, serija
08.00 - Žutokljunac:
09.00 - Učilica
09.10 - Veliki odmor:
09.35 - Glazbeceda
09.45 - Ta politika
10.00 - Zubić vila, britanski film za djecu

11.35 - Vello de Ghislain Lambert, francusko-belgijski film
13.35 - Veliki odmor
14.20 - Tom i Jerry kao klinici
14.50 - Prijatelji 5., serija
15.11 - Nitko nije savršen 4., humoristična serija
15.35 - Zvezdane staze: Nova generacija 4., serija
16.25 - CD LIVE
17.10 - Kazalište u kući, serija
17.50 - Županijske panorame
18.15 - Vijesti na Drugom
18.32 - Dokumentarni serijal
19.05 - Beverly Hills 3., serija
19.50 - Crtani film
20.05 - Hidalgo, američki film
22.20 - Vijesti na Drugom
22.40 - Dalziel i Pascoe 11.
00.25 - Angeline oči, serija
01.05 - CD LIVE
01.50 - TV raspored

06.55 Jagodica Bobica
07.45 Fifi i cvjetno društvo
08.10 Yu-Gi-Oh GX
08.35 Šaljivi kućni video
09.00 Nova lova
11.00 Ružna ljepotica, serija
11.45 Zauvijek susjedi, serija
12.20 Vijesti
12.35 Farma, reality show
13.25 Istikano srcem, film
15.20 Uvijek, igrani film
17.20 Vijesti
17.35 Farma uživo
17.45 Naša mala klinika, serija
18.35 Zauvijek susjedi, serija
19.15 Dnevnik Nove TV
19.50 10 do 8, informativna emisija
20.00 Farma - tjedna emisija
22.00 Univerzalni vojnik, film
23.40 Vijesti
23.55 Rulet smrti, igrani film
01.30 Boja pravde, igrani film
03.00 Bulevar sumraka, film
04.50 Naša mala klinika, serija
05.35 Kraj programa

07.05 Magnum, serija (R)
07.55 Za istim stolom, serija (R)
08.45 Krava i pilić
09.10 SpužvaBob Skockani
09.35 Sam svoj majstor, serija
10.05 Korak po korak, (R)
10.30 Puna kuća, serija (R)
10.55 Malcolm u sredini, (R)
11.20 Dadija, serija (R)
11.45 Rat u kući, serija (R)
12.15 Vijesti
12.25 Večera za 5, lifestyle emisija (R)
12.55 Eksploziv, magazin (R)
13.05 Ne daj se, Ninal, (R)

13.35 Za istim stolom, dramska serija
14.25 Magnum, akcijska serija
15.20 Cobra 11, kriminalistička serija
16.10 Korak po korak, humoristična serija
16.40 Puna kuća, humoristična serija
17.05 Malcolm u sredini, humoristična serija
17.35 Dadija, humoristična serija
18.00 Rat u kući, humoristična serija
18.30 Vijesti
18.55 Eksploziv, magazin
19.05 Večera za 5, lifestyle emisija
19.35 Ne daj se, Nina!, humorna drama
20.00 Alien vs. predator, igrani film, akcijski horor
21.35 Momačka zabava, igrani film, komedija
23.30 Vijesti
23.40 Crna udovica, igrani film, triler
01.25 Kunolovac, kviz

**SUBOTA
24.5.2008.**

08.00 - Vijesti
08.15 - Kinoteka - ciklus Howarda Hawksa: Bio sam ratna nevjesta, američki film
10.00 - Vijesti
10.20 - Kućni ljubimci
10.55 - Meta, emisija za branitelje
12.00 - Dnevnik
12.30 - Strast, telenovela
13.20 - Potrošački kod
13.55 - Prizma, multinacionalni magazin
14.40 - Duhovni izazovi
15.05 - Reporter
16.15 - Euromagazin
16.45 - Vijesti
17.00 - Svirci moji, zabavno-glazbena emisija
17.35 - Škrinja
18.35 - TV Bingo show
19.15 - Loto 7/39
19.30 - Dnevnik
20.15 - U susret Eurosongu
21.00 - Beograd: EUROSONG 2008. - finalna večer
00.25 - Vijesti
00.50 - Filmski maraton: Najveća holivudska tajna-kanadsko-njemački film
02.40 - Filmski maraton: Najbolji lopov na svijetu, američki film

04.10 - Reporter
05.15 - Strast, telenovela
06.00 - Škrinja
06.50 - Potrošački kod
07.20 - Euromagazin

07.35 - Najava programa
07.40 - Žutokljunac
08.40 - S kuhačom po svijetu, dokumentarna serija
09.10 - Disneyjevi crtići: Miki i prijatelji
09.30 - Disneyjevi crtići: Kuzco - careva nova škola
10.00 - Dr. Who, serija za djecu i mlade
10.50 - Briljanteen
11.45 - Dobre namjere, serija
12.35 - Dobre namjere, serija
13.25 - Auto-magazin
13.55 - Monte Carlo: Formula 1, VN Monaka - prijenos kvalifikacijske utrke
15.10 - Zagreb: Odbojka na pijesku, prijenos dva meča
17.00 - Nogomet, prijateljska utakmica: Hrvatska - Moldavija, emisija
17.20 - Nogomet, prijateljska utakmica: Hrvatska - Moldavija, prijenos
19.15 - Nogomet, prijateljska utakmica: Hrvatska - Moldavija, emisija
19.45 - Boks, reportaža
20.05 - Taxi 2., francuski film
21.35 - Košarka, PH 3. polufinalna utakmica
22.25 - Sportske vijesti
22.30 - Košarka, PH 3. polufinalna utakmica
23.25 - Dobro ugođena večer: Portret Martine Filjak

06.25 Šaljivi kućni video
06.50 Power Rangers Mystic Force, serija
07.15 Tomica i prijatelji
07.40 Winx, crtana serija
08.30 Novac, business
09.00 Nova lova
09.50 Jurski park 2, igrani film
12.15 Večernja škola - EU
13.20 Lud, zbunjen, normalan
14.00 Ne zaboravi stihove, glazbeni kviz
15.00 Farma - Tjedna emisija
17.05 Vijesti
17.10 Kod Ane, kulinarski show
17.50 Nad lipom 35, hum. glazbeni show
19.15 Dnevnik Nove TV
20.00 Savršeni ubojica, film

21.40 Farma +, reality show
22.30 Air America, igrani film
00.35 Strah.com, igrani film
02.10 Resident Evil 2. Apokalipsa, igrani film
03.40 Pucanj u glavu, film
05.50 Kod Ane, kulinarski show
06.30 Kraj programa

06.40 Žuta minuta, emisija (R)
07.10 Salto, emisija (R)
07.30 Dan D, serija
08.00 Ulica Sezam
09.00 Di-gata, crtana serija
09.25 Jednom lopov, serija
10.20 Ritam srca, serija
11.10 Jimmy Hollywood, igrani film, komedija
13.20 Vijesti uz ručak
13.30 Momačka zabava, film, komedija (R)
15.25 Gradski kauboji 2, film, western-komedija
17.25 Zvijezde Ekstra: Colin Farrell, zabavna emisija
18.30 Vijesti
19.05 Eksploziv vikend, magazin
19.30 Žuta minuta, zabavna emisija
20.00 Hrvatski top model by Tatjana Jurić, show
22.20 Crna maska, igrani film
23.50 Američki ninja 2: Sučeljavanje, igrani film, akcijski
01.25 Kunolovac, kviz
03.25 Alien vs. predator, igrani film, akcijski horor (R)

**NEDJELJA
25.5.2008.**

08.00 - Vijesti
08.10 - Koncert: Večer Antona Brucknera - Zbog i solisti orkestra HRT-a pod ravnanjem Tončija Bilića
10.00 - Vijesti
10.20 - Hrvatska kulturna baština: Sisak
10.40 - Ljudožderi: Lavovi iz Ndžombe
11.35 - Jelovnici izgubljenog vremena
12.00 - Dnevnik
12.30 - Plodovi zemlje
13.25 - Split: More
14.00 - Nedjeljom u dva
15.10 - Mir i dobro
15.45 - Opera box
16.15 - Vijesti
16.30 - Lijepom našom: Ludbreg (2/2)

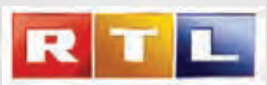
17.25 - Uzmi ili ostavi, TV igra
 18.05 - Na domaćem terenu
 19.15 - Loto 6/45
 19.30 - Dnevnik
 20.15 - 1 protiv 100, kviz
 21.15 - Stipe u gostima, serija
 22.00 - Bijeg, američki film
 00.00 - Vijesti
 00.10 - Vijesti iz kulture
 00.20 - Ciklus europskog filma:
 Hamilton, švedski film
 02.25 - Ljudožderi: Lavovi iz
 Ndžombe,
 dokumentarna serija
 03.15 - Skica za portret
 03.20 - Slikovnica
 03.45 - Lijepom našom:
 Ludbreg (2/2)
 04.35 - Plodovi zemlje
 05.25 - Split: More
 05.55 - Glas domovine
 06.20 - Drugo mišljenje

07.00 - TV vodič
 07.35 - Najava programa
 07.40 - Lilo i Stitch
 08.05 - Lilo i Stitch
 08.30 - Parlaonica
 09.30 - Dječje filmsko jutro:
 Operacija Barbarossa,
 serija
 10.00 - Nora Fora,
 TV igra za djecu
 10.50 - Biblija
 11.00 - Valpovo: Misa -
 izravni prijenos
 12.05 - Slikovnica
 12.30 - Velegradnja: San
 Francisco - Most
 Golden Gate,
 dokumentarna serija
 13.25 - Studio F1
 13.50 - Monte Carlo: Formula
 1, VN Monaka -
 prijenos
 15.50 - Studio F1
 16.20 - Odbojka na pijesku,
 svjetska serija, VIP Open
 - prijenos finala
 17.30 - Povijest Europskih
 nogometnih
 prvenstava (5/6)
 18.30 - Nogomet, Najgol EP
 18.45 - INA Delta Rally,
 reportaža
 19.05 - Karate Croatia cup,
 reportaža
 19.30 - Magazin Lige prvaka
 20.05 - Božji oklop 2.,
 hongkonški film
 21.55 - Vitezovi uzaludnog
 truda, humoristična serija
 22.20 - Sportske vijesti
 22.25 - Mijenjam svijet
 22.55 - Dokuteka
 23.25 - Uskrs fest 2008.,
 snimka
 00.55 - TV raspored

06.30 Šaljivi kućni video
 06.55 Power rangers Mystic
 Force, serija
 07.20 Tomica i prijatelji, serija
 07.45 Winx, crtana serija
 08.35 Automotiv, auto
 moto magazin
 09.05 U sedmom nebu, serija
 09.55 South Beach, serija
 10.45 Smallville, serija
 11.45 Čarobnice
 12.40 Čarobni svijet 2,
 igrani film
 14.20 Kućanice iz visokog
 društva, serija
 15.15 Kako zavoljeti svoje
 tijelo?, serija
 15.45 Van kontrole, igrani film
 17.25 Vijesti
 17.30 U laži su kratke noge,
 igrani film
 19.15 Dnevnik Nove TV
 20.00 Nad lipom 35,
 hum. glazbeni show
 21.10 Krupna riba, igrani film
 23.15 Red Carpet,
 showbiz magazin
 00.35 Svi mrže Chrisa, serija
 01.05 U laži su kratke noge,
 igrani film
 02.40 Drž'te lopova, igrani film
 04.25 Red Carpet, showbiz
 magazin
 05.35 Svi mrže Chrisa, serija
 06.00 Čarobnice, serija
 06.45 Kraj programa

06.25 Blizanke,
 humoristična serija
 06.50 Ulica Sezam,
 crtana serija
 07.55 Di-gata, crtana serija (R)
 08.15 Put kroz život, igrani
 film, drama
 10.00 Nadrealiti show (R)
 11.05 Bibin svijet,
 humoristična serija (R)
 11.40 Koledžicom po svijetu,
 zabavna emisija (R)
 13.00 Vijesti
 13.05 Hrvatski top model by
 Tatjana Jurić, show (R)
 15.15 Ljepotica i zvijer, film,
 romantična komedija
 17.10 Odred za čistoću,
 zabavna emisija
 17.40 Ekkluziv, magazin
 18.30 Vijesti
 19.00 Salto, zabavna emisija
 19.20 CSI: Miami,
 kriminalistička serija
 20.15 Zakon braće,
 kriminalistička serija
 21.10 Loše djevojke,
 igrani film, vestern

22.55 Heroji iz strasti, serija
 23.45 Kunolovac, kviz
 01.45 Američki ninja 2:
 Sučeljavanje, igrani film,
 akcijski (R)

**PONEDJELJAK
 26.5.2008.**

06.40 - Najava programa
 07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 - Vijesti
 08.40 - Dobro jutro, Hrvatska
 09.05 - Ponos Ratkajevih, serija
 10.00 - Vijesti
 10.15 - Život gledan iz tramvaja
 ili tramvaj zvan čežnje,
 dokumentarni film
 11.10 - Oprah show
 12.00 - Dnevnik
 12.35 - Strast, telenovela
 13.25 - Dan za danom, emisija
 14.30 - Vijesti
 14.45 - Treća dob, emisija za
 umirovljenike
 15.35 - Ciklus mladih autora:
 Friži, dokumentarni film
 16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
 16.15 - Hrvatska uživo
 17.30 - Danas na Zagrebačkoj
 burzi
 17.40 - Najslabija karika, kviz
 18.30 - Ponos Ratkajevih, serija
 19.30 - Dnevnik
 20.15 - Latinica: Osveta, 1. dio
 21.20 - Latinica: Osveta, 2. dio
 21.55 - Tragovima pračovjeka
 - Peti trag: Usud,
 dokumentarna serija
 22.25 - Poslovne vijesti
 22.35 - Otvoreno
 23.20 - Vijesti
 23.40 - Na rubu znanosti
 00.30 - Zvezdane staze: Nova
 generacija 4., serija
 01.15 - Život gledan iz tramvaja
 ili tramvaj zvan čežnje,
 dokumentarni film
 02.05 - Oprah show
 02.50 - Skica za portret
 03.05 - Tragovima pračovjeka
 - Peti trag: Usud,
 dokumentarna serija
 03.35 - Latinica: Osveta
 05.05 - Strast, telenovela
 05.50 - Treća dob, emisija
 za umirovljenike

06.45 - Nove pustolovine:
 Lucky Luke
 07.10 - Neustrašiva Kim
 07.35 - Zaljubljene cure, serija
 08.00 - Žutokljunac:
 09.00 - Učilica
 09.10 - Veliki odmor:

09.30 - Kako žive životinje
 09.40 - Kratki spoj
 10.00 - Slon, kanadski film
 11.40 - Na domaćem terenu
 13.00 - Nove pustolovine:
 Lucky Luke
 13.25 - Veliki odmor
 14.10 - TOP 40
 14.50 - Prijatelji 5., serija
 15.11 - Nitko nije savršen 3.,
 humoristična serija
 15.35 - Zvezdane staze: Nova
 generacija 4., serija
 16.25 - McLeodove kćeri 5.
 17.10 - Kazalište u kući, serija
 17.50 - Županijske panorame
 18.15 - Vijesti na Drugom
 18.32 - Dokumentarni serijal
 19.05 - Beverly Hills 3., serija
 19.50 - Crtani film
 20.00 - Srcem za znanje -
 humanitarna akcija
 20.30 - Srcem za znanje -
 humanitarna nogometna
 utakmica Vlada -
 Vatrene '98, prijenos
 21.30 - Srcem za znanje -
 humanitarna akcija
 22.20 - Vijesti na Drugom
 22.40 - Bitange i princeze 4.
 23.25 - Dar, američki film
 01.15 - McLeodove kćeri 5.
 02.00 - TV raspored

06.55 Jagodica Bobica
 07.45 Fifi i cvjetno društvo
 08.10 Yu-Gi-Oh GX
 08.35 Šaljivi kućni video
 09.00 Nova lova
 11.00 Ružna ljepotica, serija
 11.50 Zauvijek susjedi, serija
 12.25 Vijesti
 12.40 Farma + , reality show
 13.30 Krupna riba, igrani film
 15.35 Svijet prema Jimu, serija
 16.00 Kralj Queensa, serija
 16.25 Cosby show, serija
 16.55 Svi vole Raymonda
 17.20 Vijesti
 17.35 Farma uživo,
 reality show
 17.45 Naša mala klinika, serija
 18.35 Zauvijek susjedi, serija
 19.15 Dnevnik Nove TV
 19.50 10 do 8,
 informativna emisija
 20.00 Farma, reality show
 21.00 Ne zaboravi stihove,
 glazbeni kviz
 22.00 Zakon brojeva, serija
 22.55 Heroji, serija
 23.50 Vijesti
 00.05 Nikita, serija
 00.55 Začarani, serija
 01.40 Zakon brojeva, serija
 02.25 Svemirski prag, serija
 03.10 Zvezdane staze:
 Generacije, igrani film

05.00 Nikita, serija
 05.45 Naša mala klinika, serija
 06.30 Kraj programa

06.40 Magnum, serija (R)
 07.25 Za istim stolom, (R)
 08.15 Krava i pilić
 08.40 SpužvaBob Skockani
 09.05 Sam svoj majstor, serija
 09.35 Korak po korak, (R)
 10.00 Puna kuća, serija (R)
 10.25 Malcolm u sredini,
 humoristična serija (R)
 10.50 Dadija,
 humoristična serija (R)
 11.20 Rat u kući,
 humoristična serija (R)
 11.50 Vijesti
 11.55 Večera za 5,
 lifestyle emisija (R)
 12.25 Ekkluziv, magazin
 13.05 Ne daj se, Nina!,
 humorna drama (R)
 13.35 Za istim stolom, serija
 14.25 Magnum, akcijska serija
 15.20 Cobra 11, serija
 16.10 Korak po korak,
 humoristična serija
 16.40 Puna kuća, serija
 17.05 Malcolm u sredini, serija
 17.35 Dadija, serija
 18.00 Rat u kući, serija
 18.30 Vijesti
 18.55 Eksploziv, magazin
 19.05 Večera za 5,
 lifestyle emisija
 19.35 Ne daj se, Nina!, drama
 20.00 Ćelični orao, igrani film
 22.05 Godzilla, igrani film
 00.30 Vijesti
 00.45 Zakon braće,
 kriminalistička serija (R)
 01.35 Kunolovac, kviz

**UTORAK
 27.5.2008.**

07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 - Vijesti
 07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
 09.05 - Mali savjeti za
 poljoprivrednike
 09.10 - Ponos Ratkajevih, serija
 10.00 - Vijesti
 10.15 - Kina se budi: Novi
 bogatuni nova sirotinja,
 dokumentarna serija
 11.10 - Oprah show
 12.00 - Dnevnik
 12.35 - Strast, telenovela
 13.25 - Dan za danom, emisija
 14.30 - Vijesti
 14.45 - Među nama
 15.35 - Cinkuši, emisija pučke i
 predajne kulture

16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
 16.15 - Hrvatska uživo
 17.30 - Danas na Zagrebačkoj burzi
 17.40 - Najslabija karika, kviz
 18.30 - Ponos Ratkajevih, serija
 19.30 - Dnevnik
 20.15 - Globalno sijelo
 20.50 - Dobre namjere, serija
 21.40 - Pola ure kulture
 22.25 - Otvoreno
 23.10 - Vijesti
 23.30 - Drugi format
 00.20 - Zvezdane staze: Nova generacija 5., serija
 01.05 - Freejack, američki film
 02.50 - Kina se budi: Novi bogatuni, nova sirotinja, dokumentarna serija
 03.40 - Oprah show
 04.25 - Skica za portret
 04.35 - Pola ure kulture
 05.05 - Strast, telenovela
 05.50 - Među nama

06.45 - Nove pustolovine: Lucky Luke
 07.10 - Neustrašiva Kim
 07.35 - Zaljubljene cure, serija za djecu i mlade
 08.00 - Žutokljunac:
 09.00 - Učilica
 09.10 - Veliki odmor:
 09.35 - Mala književna filmoteka
 09.45 - Navrh jezika
 10.00 - Prijenos sjednica Hrvatskog sabora
 13.35 - Veliki odmor
 14.25 - TOP 40
 15.10 - Zvezdane staze: Nova generacija 5., serija
 16.00 - McLeodove kćeri 5.
 16.50 - Kazalište u kući, serija
 17.30 - Županijske panorame
 18.45 - Vijesti na Drugom
 18.55 - Košarka, PH - finale (1. ili 2. utakmica)
 19.50 - Crtani film
 22.35 - Vijesti na Drugom
 22.55 - Braća i sestre, serija
 23.40 - Zločinački umovi 2., serija
 00.20 - McLeodove kćeri 5.
 01.05 - TV raspored

06.55 Jagodica Bobica
 07.45 Fifi i cvjetno društvo
 08.10 Yu-Gi-Oh GX
 08.35 Šaljivi kućni video
 09.00 Nova lova
 11.00 Svi vole Raymonda
 11.25 Ružna ljepotica, serija
 12.15 Zauvijek susjedi, serija
 12.50 Vijesti
 13.05 Farma, reality show
 13.55 Velika potjera, film

15.35 Svijet prema Jimu, serija
 16.00 Kralj Queensa, serija
 16.25 Cosby show, serija
 16.55 Svi vole Raymonda
 17.20 Vijesti
 17.35 Farma uživo, reality show
 17.45 Naša mala klinika, serija
 18.35 Zauvijek susjedi, serija
 19.15 Dnevnik Nove TV
 19.50 10 do 8, informativna emisija
 20.00 Farma, reality show
 21.00 Valovi, igrani film
 22.50 Pod nož, serija
 23.50 Vijesti
 00.05 Nikita, serija
 01.10 Začarani, serija
 02.00 Heroji, serija
 02.45 Svemirski prag, serija
 03.30 Zvezdane staze: Prvi kontakt, igrani film
 05.15 Nikita, serija
 06.00 Naša mala klinika, serija
 06.45 Kraj programa

07.05 Magnum, akcijska serija (R)
 07.55 Za istim stolom, dramska serija (R)
 08.45 Krava i pilić, crtana serija
 09.10 SpužvaBob Skockani, crtana serija
 09.35 Sam svoj majstor, humoristična serija
 10.05 Korak po korak, humoristična serija (R)
 10.30 Puna kuća, humoristična serija (R)
 10.55 Malcolm u sredini, humoristična serija (R)
 11.20 Dadilja, humoristična serija (R)
 11.45 Rat u kući, humoristična serija (R)
 12.15 Vijesti
 12.20 Večera za 5, lifestyle emisija (R)
 12.55 Eksploziv, magazin (R)
 13.05 Ne daj se, Nina!, humorna drama (R)
 13.35 Za istim stolom, serija
 14.25 Magnum, akcijska serija
 15.20 Cobra 11, kriminalistička serija
 16.10 Korak po korak, humoristična serija
 16.40 Puna kuća, humoristična serija
 17.05 Malcolm u sredini, humoristična serija
 17.35 Dadilja, humoristična serija
 18.00 Rat u kući, serija
 18.30 Vijesti
 18.55 Eksploziv, magazin
 19.05 Večera za 5, lifestyle emisija

19.35 Ne daj se, Nina!, humorna drama
 20.00 Koledžicom po svijetu, zabavna emisija
 21.10 Bibin svijet, serija
 21.45 Policijska akademija 6: Grad pod opsadom, igrani film, komedija
 23.25 Vijesti
 23.40 Kunolovac, kviz

**SRIJEDA
28.5.2008.**

07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 - Vijesti
 08.40 - Dobro jutro, Hrvatska
 09.05 - Ponos Ratkajevih, serija
 10.00 - Vijesti
 10.15 - Kina se budi, dokumentarna serija
 11.10 - Oprah show
 12.00 - Dnevnik
 12.35 - Strast, telenovela
 13.25 - Dan za danom, emisija
 14.30 - Vijesti
 14.45 - Ekumena, religijski kontakt program
 15.35 - Alpe-Dunav-Jadran
 16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
 16.15 - Hrvatska uživo
 17.25 - Danas na Zagrebačkoj burzi
 17.35 - Najslabija karika, kviz
 18.25 - Ponos Ratkajevih, serija
 19.15 - Loto 7/39
 19.30 - Dnevnik
 20.15 - Piramida
 21.20 - Luda kuća 3., TV serija
 21.55 - Hrvatska kulturna baština
 22.10 - Poslovne vijesti
 22.25 - Otvoreno
 23.10 - Vijesti
 23.30 - Scientia Croatica - znanstveni forum
 00.20 - Zvezdane staze: Nova generacija 5., serija
 01.05 - Zakon i red: Odjel za žrtve 8., serija
 01.50 - Zakon i red: Zločinačke nakane, serija
 02.35 - Kina se budi, dokumentarna serija
 03.25 - Oprah show
 04.10 - Skica za portret
 04.20 - Hrvatska kulturna baština
 04.35 - Alpe-Dunav-Jadran
 05.05 - Strast, telenovela
 05.50 - Ekumena, religijski kontakt program

06.45 - Nove pustolovine: Lucky Luke
 07.10 - Neustrašiva Kim
 07.35 - Zaljubljene cure, serija
 08.00 - Žutokljunac:

09.00 - Učilica
 09.10 - Veliki odmor:
 09.30 - Dokumentarni film za mlade
 09.45 - Abeceda EU
 10.00 - Prijenos sjednica Hrvatskog sabora
 13.35 - Veliki odmor
 14.20 - Tom i Jerry kao klinici
 14.50 - Prijatelji 5., serija
 15.11 - Nitko nije savršen 3.
 15.35 - Zvezdane staze: Nova generacija 5., serija
 16.25 - McLeodove kćeri 5.
 17.10 - Kazalište u kući, serija
 17.50 - Županijske panorame
 18.15 - Vijesti na Drugom
 18.32 - Dokumentarni serijal
 19.05 - Beverly Hills 3., serija
 19.50 - Crtani film
 20.05 - Strani igrani film
 22.00 - Vijesti na Drugom
 22.20 - Zakon i red: Odjel za žrtve 8., serija
 23.05 - Zakon i red: Zločinačke nakane, serija
 23.50 - McLeodove kćeri 5.

06.55 Jagodica Bobica
 07.45 Fifi i cvjetno društvo
 08.10 Yu-Gi-Oh GX
 08.35 Šaljivi kućni video
 09.00 Nova lova
 11.00 Svi vole Raymonda
 11.20 Ružna ljepotica, serija
 12.10 Zauvijek susjedi, serija
 12.45 Vijesti
 13.00 Farma, reality show
 13.50 Valovi smrti, igrani film
 15.35 Kralj Queensa, serija
 16.00 Cosby show, serija
 16.55 Svi vole Raymonda
 17.20 Vijesti
 17.35 Farma uživo, reality show
 17.45 Naša mala klinika, serija
 18.35 Zauvijek susjedi, serija
 19.15 Dnevnik Nove TV
 19.50 10 do 8, informativna emisija
 20.00 Farma, reality show
 21.00 Večernja škola - EU
 22.00 Lud, zbunjen, normalan
 22.40 Vratit će se rode, serija
 23.35 Vijesti
 23.50 Nikita, serija
 04.40 Svemirski prag, serija
 05.25 Naša mala klinika, serija
 06.10 Cosby show, serija
 06.35 Kraj programa

07.05 Magnum, serija (R)
 07.55 Za istim stolom, serija (R)
 08.45 Krava i pilić
 09.10 SpužvaBob Skockani
 09.35 Sam svoj majstor, serija
 10.05 Korak po korak, humoristična serija (R)
 10.30 Puna kuća, serija (R)
 10.55 Malcolm u sredini, (R)
 11.20 Dadilja, serija (R)
 11.50 Rat u kući, serija (R)
 12.20 Vijesti
 12.25 Večera za 5, lifestyle emisija (R)
 12.55 Eksploziv, magazin (R)
 13.05 Ne daj se, Nina!, humorna drama (R)
 13.35 Za istim stolom, serija
 14.25 Magnum, akcijska serija
 15.20 Cobra 11, serija
 16.10 Korak po korak, serija
 16.40 Puna kuća, humoristična serija
 17.05 Malcolm u sredini, humoristična serija
 17.35 Dadilja, humoristična serija
 18.00 Rat u kući, humoristična serija
 18.30 Vijesti
 18.55 Eksploziv, magazin
 19.05 Večera za 5, lifestyle emisija
 19.35 Ne daj se, Nina!, humorna drama
 20.00 CSI: New York, kriminalistička serija
 20.55 Zaboravljeni slučaj, kriminalistička serija
 21.50 Ženski klan, kriminalistička serija
 22.45 Reži me, dramska serija
 23.50 Vijesti
 00.05 Nestali, serija
 00.50 Kunolovac, kviz

**ČETVRTAK
29.5.2008.**

07.05 - Vijesti
 07.40 - Dobro jutro, Hrvatska
 08.35 - Vijesti
 09.05 - Ponos Ratkajevih, serija
 10.00 - Vijesti
 10.15 - Kina se budi: Kulturna revolucija, dokumentarna serija
 11.10 - Oprah show
 12.00 - Dnevnik
 12.35 - Strast, telenovela
 13.25 - Dan za danom, emisija
 14.30 - Vijesti
 14.45 - Trenutak spoznaje
 15.35 - Molat jučer i danas, dokumentarni film
 16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
 16.15 - Hrvatska uživo
 17.30 - Danas na Zagrebačkoj burzi

17.40 - Najslabija karika, kviz
 18.30 - Ponos Ratkajevih, serija
 19.30 - Dnevnik
 20.15 - 1 protiv 100, kviz
 21.20 - Brisani prostor
 22.05 - Znanstvene vijesti
 22.15 - Poslovne vijesti
 22.30 - Otvoreno
 23.15 - Vijesti
 23.35 - Lorence Ferich - noćni
 bljeskovi u New Yorku,
 dokumentarni film
 00.10 - Zvezdane staze: Nova
 generacija 5., serija
 00.55 - Bez traga 4., serija
 01.40 - Kina se budi: Kulturna
 revolucija,
 dokumentarna serija
 02.30 - Oprah show
 03.15 - Repriza
 04.05 - Molat jučer i danas,
 dokumentarni film
 04.35 - Lorence Ferich - noćni
 bljeskovi u New Yorku,
 dokumentarni film
 05.05 - Strast, telenovela
 05.50 - Trenutak spoznaje

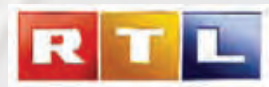

06.45 - Nove pustolovine:
 Lucky Luke
 07.10 - Neustrašiva Kim
 07.35 - Zaljubljene cure, serija
 08.00 - Žutokljunac:
 09.00 - Učilica
 09.10 - Veliki odmor:
 09.30 - Iznad crte
 09.40 - Kokice
 10.00 - Prijenos sjednica
 Hrvatskog sabora
 14.25 - Prijatelji 5., serija
 14.45 - Nitko nije savršen 3.
 15.15 - Zvezdane staze: Nova
 generacija 5., serija
 16.05 - McLeodove kćeri 5.
 16.50 - Kazalište u kući, serija
 17.30 - Županijske panorame
 18.45 - Vijesti na Drugom
 18.55 - Košarka, PH - finale
 19.50 - Crtani film
 20.05 - Strani igrani film
 21.55 - Vijesti na Drugom
 22.10 - Bez traga 4., serija
 23.05 - Zakon i red: Odjel za
 žrtve 8., serija
 23.45 - Zakon i red: Zločinačke
 nakane, serija
 00.30 - McLeodove kćeri 5.
 01.15 - TV raspored

06.55 Jagodica Bobica
 07.45 Fifi i cvjetno društvo
 08.10 Yu-Gi-Oh GX
 08.35 Šaljivi kućni video
 09.00 Nova lova
 10.50 Svi vole Raymonda
 11.15 Ružna ljepotica, serija

12.05 Zauvijek susjedi, serija
 12.40 Vijesti
 12.55 Farma, reality show
 13.45 Istraživači, igrani film
 15.35 Kralj Queensa, serija
 16.00 Cosby show, serija
 16.55 Svi vole Raymonda
 17.20 Vijesti
 17.35 Farma uživo,
 reality show
 17.45 Naša mala klinika, serija
 18.35 Zauvijek susjedi, serija
 19.15 Dnevnik Nove TV
 19.50 10 do 8,
 informativna emisija
 20.00 Farma, reality show
 21.00 Istraga,
 kriminalistički magazin
 22.40 Provjereno,
 informativni magazin
 23.35 Vijesti
 23.50 Nikita, serija
 00.45 Labirint zločina, serija
 01.30 Vratit će se rode, serija
 02.15 Zvezdane staze:
 Nemesis, igrani film
 03.55 Istraga,
 kriminalistički magazin
 05.15 Nikita, serija
 06.00 Naša mala klinika, serija
 06.45 Kraj programa

07.05 Magnum, serija (R)
 07.55 Za istim stolom, (R)
 08.45 Krava i pilić
 09.10 SpužvaBob Skockani
 09.35 Sam svoj majstor, serija
 10.00 Korak po korak, (R)
 10.25 Puna kuća, serija (R)
 10.55 Malcolm u sredini,
 humoristična serija (R)
 11.20 Dadilja, serija (R)
 11.45 Rat u kući, serija (R)
 12.15 Vijesti
 12.20 Večera za 5,
 lifestyle emisija (R)
 12.50 Eksploziv, magazin (R)
 13.05 Ne daj se, Nina!, drama (R)
 13.35 Za istim stolom, serija
 14.25 Magnum, akcijska serija
 15.20 Cobra 11, serija
 16.10 Korak po korak, serija
 16.40 Puna kuća, serija
 17.05 Malcolm u sredini, serija
 17.35 Dadilja, serija
 18.00 Rat u kući, serija
 18.30 Vijesti
 18.55 Eksploziv, magazin
 19.05 Večera za 5,
 lifestyle emisija
 19.40 Ne daj se, Nina!, drama
 20.00 Nadareality show
 21.10 Uvod u anatomiju, serija
 (dvije epizode)
 23.00 Trava, humorna dramska
 serija (dvije epizode)
 00.15 Vijesti
 00.30 Nestali, serija
 01.15 Kunolovac, kviz

GLAS DOMOVINE

Emisija o hrvatskim manjinama i iseljeništvu »Glas domovine«, emitira se petkom na programu HRT1, u terminu od 14 i 45 sati.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku »Zvuci bačke ravnice« emitira se četvrtkom u 19 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

HRVATSKA KRONIKA

Program o hrvatskoj nacionalnoj manjini u Mađarskoj na hrvatskom jeziku uz mađarski prijevod emitira se srijedom s početkom u 12 i 30 sati na programu MTV 1.

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

PROGRAMSKA SHEMA ZA RADNE DANE:

18,00 – 19,00

- Najava programa
- Večernji dnevnik
- 'Bolja Srbija'
- Agencijske vijesti iz zemlje
- Agencijske vijesti iz RH
- Kronologija
- Jezični savjetnik 'Govorimo hrvatski'

19,00 - 19,30

- Poetski predah
- 'Popularne melodije' – zabavna glazba (ponedjeljkom)
- 'Na valovima hrvatske glazbene tradicije' – narodna glazba (utorkom)
- 'Veliki majstori glazbe' – ozbiljna glazba (srijedom)
- 'Rock vremeplov' (četvrtkom)
- 'Minute za jazz' (petkom)

19,30 – 20,00

- 'Europa danas i sutra' – magazina Radija Deutsche Welle (ponedjeljkom)
- 'Kulturna povijest' (utorkom)
- 'Putokazi' (srijedom)
- 'Iz hrvatske književne baštine' (četvrtkom)
- 'Tjedni vodič' (petkom)

20,00 - 20,30

- 'Aktualije' (ponedjeljkom)
- 'Gospodarski magazin' (utorkom)
- 'Otvoreni studio' (srijedom)
- 'Kultur cafe' – magazin Radija Deutsche Welle (četvrtkom)
- 'U društvu s mladima' (petkom)

20,30 - 21,00

- Narodna glazba, izvanredne emisije (specijali, reportaže)
- Blic vijesti i odjava programa

PROGRAMSKA SHEMA ZA DANE VIKENDA:

Subota

- 18,00 Najava programa, Vijesti dana, Kronologija, zabavna glazba
- 19,00 'Vjerska emisija', duhovna glazba
- 20,00 'Razgovor s povodom', narodna glazba
- 20,55 Odjava programa

Nedjelja

- 18,00 Najava programa, Vijesti dana
- 18,10 'Nedjeljni mozaik' (Kronologija, 'Čovjekov svijet' – magazin Radija Deutsche Welle, moda)
- 19,30 'Priča za laku noć' – dječja emisija
- 20,00 'Ljudi nizine'
- 20,30 Narodna glazba
- 20,55 Odjava programa

104, 4 Mhz

Mali oglasi

Prodajem monitor 17" IBM E74. Cijena 3000 dinara.

Tel: 024/ 562 – 700, zvati u večernjim satima.

Prodajem tri lanca zemlje prve klase, u Šandorskom ataru kod »Agrokombinata«.

Tel.: 024/ 522 – 677

Prodajem 3s stan, stara gradnja, ekstra lokacija, pogodan i za uredske prostorije, 115 m². Telefon: 024 / 526 – 243

Anica Lulić, Subotica, Aleja M. Tita 26/V.

Prodajem tijekom cijele godine šarplanince, štenad šampionskog podrijetla i odrasle ženke i mužjake izuzetnog izgleda i karaktera.

Karan. Tel: 025/ 830 – 475 i 063/ 717 – 4888.

Traži se u najam, pozajmicu ili na dar očuvana flauta.

Jasmina 021/ 496 – 014

Izdajem objekt, skladište na čantavirskom putu, idealna lokacija oko 100 m².

Tel: 024/ 530 – 107 ili 064/ 261 – 8022

Prodajem crpku – dvoklipnu 30 atm i prikolicu za moto-kultivator »IMT-506-DELUXE« i peć »KREKA VESO« 12T. Informacije od 17 sati na broj telefona 022 / 591 – 264.

Prodajem staru kuću u Cabuni kod Virovitice (Hrvatska), zemlju za malu industriju i šumu.

Zvati na telefon: +385/ 33 / 673 – 076

i 063/ 766 – 8808. Boris

Prodajem sliku »Krizanteme sa svijećom« 1990. autora Stipana Šabića (1928.-2003.), tehnika suhi pastel, dimenzije 67 x 47 cm, uokvirena 85 x 65 cm.

Molimo javiti se na telefon 024/ 550 – 163.

Izdajem namještenu sobu na Radijalcu učeničicu ili studenticu/u, s CG, s upotrebom kuhinje i kupaonice, za nepušače.

Tel: 024/ 558 – 227 ili 063/ 597 – 021

Ing. elektrotehnike daje sate fizike i matematike učenicima osnovnih i srednjih škola. Telefoni: 064/ 292 – 1043 ili 024/ 524 – 701

Izdajem namještenu sobu s kuhinjom i kupaticom za učenicu ili radnicu, isključivo nepušača, blizu Medicinske škole, KTC-a i IDEA-e. Centralno grijanje i kablovska TV.

Telefon: 024/ 566 – 898

Hitno potrebno 10 konobara na otoku Cresu. Potrebno je imati hrvatsku putovnicu. Starosna granica je do 35 godina.

Javiti se na telefon: 063/ 110 – 7751.

Izdajem apartmane na najljepšem dijelu Čiova, Trogir, Hrvatska.

Tel.: 063 71 61 760 ili +385 91 5823 775

Prodajem staru kuću u Čačincima kod Slavonske Orahovice, pet jutara zemlje i jedno jutro šume kod Vočina (sve u Hrvatskoj), ili sve to mijenjamo za Vojvodinu (Irig, Ruma, Srijemska Kamenica...).

Zvati na telefon: 063/ 714 – 6545

ili +385/ 33/ 673 – 076.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz »Hrvatske riječi«

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, I dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojoj ćete moći objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon koji ćemo objavljivati u svakom broju »Hrvatske riječi«. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HRVATSKARIJEČ

Subotica-trans

SUBOTICA-TRANS obavlja cijene putnike na međunarodnoj autobusnoj liniji, Subotica – Zagreb,

važe cijene prijevoza s nizom pogodnosti:

- djeca do 6 godina voze se besplatno

- djeca od 6 do 12 godina imaju popust 50% (cijena povratne karte iznosi 1.225 din.)

- studenti uz prikaz studentske legitimacije (koja se dobiva na autobusnoj stanici) uživaju popust od 20% (povratna karta je 3.332 din., a u jednom smjeru 1.960 din.)

POPUSTI VAŽE ISKLJUČIVO ZA IZRAVNU LINIJU OD SUBOTICE DO ZAGREBA U OBA SMJERA I VAŽE 30 DANA.

VAŠ SUBOTICA-TRANS

Nama je dovoljno
da znate za nas...

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

- Subotica, Karadordev put 2,

telefon (danonoćno): (024) 55-44-33

- Raspored sprovođa i umrlice na Internetu:

www.funero.co.yu

e-mail: funero@funero.co.yu

Mogućnost odloženog plaćanja

PRIVATNO POGREBNO PODUZEĆE

"URNA"

A.D.-d.o.o.

Trg žrtava fašizma br. 1

PODUZEĆE ZA PRODAJU
POGREBNE OPREME
PRIJEVOZ I CEREMONIJAL
POKOJA

Tel.: 024-558-011

Cvjećara:
Tel.: 024/557-130